

č. 7-8-2015

MESIAČNÍK O FILMOVOM DIANÍ NA SLOVENSKU

WWW.FILMSK.SK

film.sk

CENA 1 €

ROZHOVOR

► Ivan Palúch

TÉMA

► Slovenské filmy
a festivalová stratégia

RECENZIA

► LokalFilmis
► Sedem zhavranelých bratov
► Slepá

PRÍLOHA

FILMOVÉ ČÍTANIE

Eduard Grečner

FILM AKO VOĽNÝ VERŠ

FILM AKO VOĽNÝ VERŠ
Eduard Grečner

SLOVENSKÝ
FILMOVÝ ÚSTAV
SLOVAK FILM
INSTITUTE

UYDANIE TEJTO PUBLIKÁCIE FINANČNE PODPORIL

AUDIOVIZUÁLNY
FOND

WWW.KLAPKA.SK | CENA 7,90 €

NA ÚVOD

Leto sa spája s letnými kinami (rubrika Aktuálne) aj s filmovými festivalmi. V rubrike Ohlasy referujeme, ako bolo na MFF Art Film Fest a na Fest Anči. Predo dvermi je Letná filmová škola v Uherskom Hradišti aj letný filmový seminár 4 živly. A hlavne MFF Karlove Vary (3. – 11. 7.). Tento rok sa koná už 50. ročník festivalu, preto mu venujeme špeciálny priestor. Vypĺňa ho predovšetkým rozhovor s Evou Zaoralovou, bývalou umeleckou riaditeľkou MFF, v súčasnosti jeho umeleckou poradkyňou. No a na obálke mesačníka vidíte záber z filmu *Očami fotografky*, ktorý bude mať na 50. ročníku karlovarskeho festivalu svetovú premiéru (do tunajšej distribúcie by sa mal dostať v septembri). Ak nazriete na zadnú obálku *Film.sk*, bude vám jasné, o kom film vypovedá. Je to fotografka Zuzana Mináčová, ktorá roky zachytáva aj dianie na karlovarskom festivale. Jej životné tajomstvo odкрýva v snímke jej syn Matej Mináč.

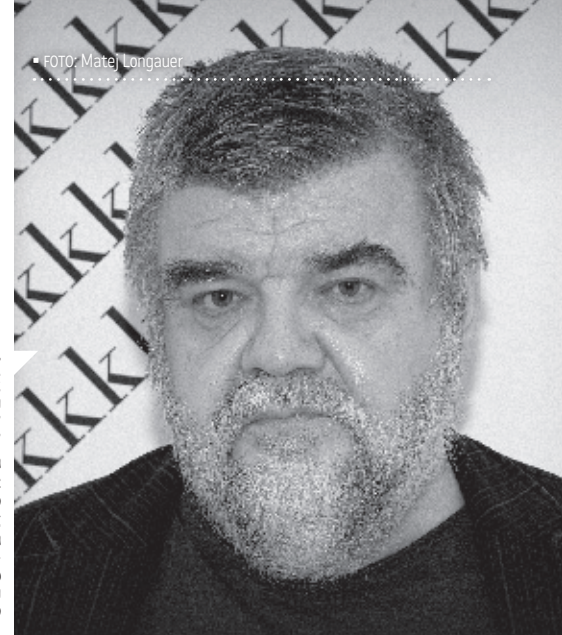
Festivalovo je ladená aj téma letného dvojčísla *Film.sk*. Sústreďuje sa na to, ako sa slovenské filmy umiestňujú do programov zahraničných festivalov. Je to zložitý proces a vyžaduje si premyslenú stratégiu.

Na tie najvýznamnejšie festivaly sa vďaka spolupráci s uznávanými európskymi režisérmi v 60. rokoch dostával slovenský herec Ivan Palúch. A s tými režisérmi spolupracoval vďaka tomu, ako ovládal hereckú kumšt. O svoje skúsenosti sa podelil v rozhovore pre *Film.sk*.

V závere časopisu nájdete tradičnú prílohu Filmové čítanie. Tentoraz sú tam texty z publikácie *Naše filmové storočie* od Františka Gyárfáša a Juraja Malíčka. Jeden z úryvkov je venovaný filmu *Kapitán Dabač* a obaja autori pochopiteľne spomínajú aj herecťo Ladislava Chudíka, ktorý z *Dabača* urobil nezabudnuteľného hrdinu i film. Krátko pred odoslaním letného *Film.sk* do tlače sme sa dozvedeli o úmrtí pána Chudíka. Ďalšie číslo vyjde až v septembri a tejto hereckej osobnosti sa v ňom určite budeme venovať.

► Daniel Bernát

FOTO: Matej Longauer

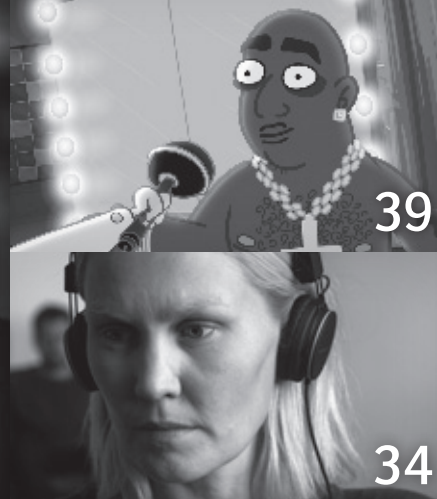
MAJÚ OBDOBENÉ SLOVENSKÉ FILMY

▲ **Lubomír Longauer,**
grafický dizajnér, výtvarník,
laureát Ceny Dominika Tatarku

Príjemne ma pošťekilo, že ma oslovujete ako osobnosť slovenskej kultúry a umenia, aby som napísal o svojom vzťahu k slovenskému filmu. S hanbou musím priznať, že slovenský film už roky nesledujem. Mal som osobné ťažkosti, ktoré mi dlho v návsťe kina bránili. Ale v mladosti som bol vášnivý filmový divák. Napíšem teda o prvom slovenskom filme, ktorý na mňa urobil dojem. Prvý som ako chlapec zaznamenal vojnový film *Vlčie diery*, je z roku 1948, keď som sa narodil. Pamätám si jeho atmosféru, ale dej už len hmlisto. Vedel som, že tie „diery“, v ktorých sa film nakrúcal, sú niekde pri Harmanci. Vždy, keď sme šli na prázdniny k starým mamám do Bystrice alebo na Donovaly, som usilovne pátral z okna vlaku, kde to bolo. Ako komparzista hral vo filme aj môj ujko Martin. Pochodoval v oddiele Hitlerjugend, ale čo ako som sa snažil, nerozpoznal som ho. My chlapi sme milovali tieto „bojové“ filmy. Nevadilo, že boli poplatné režimu, „naši“ boli dobrí a Nemci zlí. Na *Vlčích dierach* mi vtedy prekážalo, že padlo priveľa našich, aj keď nakoniec vyhrali. Film som videl aj neskôr ako stredoškôlak, keď som už mal na všetko veľmi kritický pohľad, a prekvapilo ma, že nepôsobil trápne. ▲

28

39

34

Viera Langerová,

filmová publicistka

Pri akomkoľvek pokuse o realistický „miestopis“ slovenského filmu na rozsiahlej kinematografickej mape narazí filmový kartograf na rozpor. Stačí mu na to jednoduchá zmena pozície. Znútra vyzerá všetko na dobrej ceste, filmy zbierajú ocenenia na najrôznejších festivaloch, inštitúcie vyvíjajú profesionálnu aktivitu na ich vývoj, výrobu i efektívnu prezentáciu, na odborných fórach zaznievajú zasvätené rady k všetkému, čo treba zlepšiť a čo ešte dostatočne nefunguje. Zdá sa, že k stavu relatívnej spokojnosti už chýba len pár krokov.

Moja skúsenosť je taká, že pohľad zvonku hovorí o čomsi inom. Ide o problémy s primárnou geografickou orientáciou na filmovej mape s nejasnými súradnicami a absentujúcimi kótami. Ak sa rozhodnete výnimočne zaprieť svoj vkus a kolegoví odinakať odporučíte reprezentatívnu vzorku filmov, treba sa pripraviť na mlčanie a v prípadnej konfrontácii na taktne výhovorky. Môžete potom operovať, čím chcete, festivalovými cenami i úspechom u domácej kritiky, situáciu to nezmení. Aj v prípade titulov, na ktoré sa poznámka o vkuse nevzťahuje, si po krátkom prieskume často uvedomíte, že sa im nezdarujú dostatočne zaujímavé, nedokážu ich identifikovať so žiadnym výrazným kontextom, ani historicko-politickým, ani umeleckým. Licencie na zobrazenie postkomunistickej reality strednej a východnej Európy sa chopili iní, Rumuni, Poliaci, Maďari i Rusi.

Ochota investovať zvedavosť a čas musí mať pri rozsiahlej ponuke filmov z jednotlivých krajín celú sériu dôvodov. Prvoradou je však kvalita, schopnosť artikulovať originalitu svojej kultúrnej identity v zrozumiteľných kategóriách, presahujúcich provinčnú záľubu v popisnej sociológii realizmu, vydávaného za mapovanie prostredia bez ambície povýšiť ho na „complexity of life“. Táto schopnosť je okrem iného aj vecou zrelosti, sebadôvery, rozhladenosti a, samozrejme, talentu, intuície i rozvinutej imaginácie. Slovenskú kinematografiu dnes reprezentuje okrem výnimiek jedna od novembrová generácia, ktorá sa takmer dôsledne odstrihla od dedičstva predchádzajúcich desaťročí a neraz replikuje už dávno a lepšie povedané. Tento stav má, prirodzene, aj svoje objektívne príčiny, ale vedomie kontinuity podľa mňa absenteje a jej prejavy, nedostatok odvahy pomenovať a uchopiť vlastnú kultúrnu identitu, sú všadeprítomné.

Lokálne dnes nemôže vznikáť bez znalosti globálneho, hodnôt a kvalít, ktoré nemusíte Číňanom, Indom alebo Turkom prekladať s atlasom a výkladovým slovníkom. ◀

Film.sk
Mesačník o filmovom dianí na Slovensku (16. ročník)
Vydavateľ:
Slovenský filmový ústav
Adresa redakcie:
Film.sk / Slovenský filmový ústav
Grösslingová 32 / 811 09 Bratislava
TEL.: 02/57 10 15 25
FAX: 02/52 73 32 14
E-MAIL: film.sk@sfu.sk
Šéfredaktor:
Daniel Bernát
Redakcia:
Zuzana Sotáková
Redakčná rada: Peter Dubecký
generálny riaditeľ SFÚ
Alexandra Strelková
riaditeľka NKC – SFÚ
Marián Brázda
vedúci edičného oddelenia SFÚ
Miroslav Ulman
odborný referent Audiovizuálneho
informačného centra SFÚ
Simona Nötová-Tušerová
tlačová tajomníčka SFÚ
Štefan Vraštiak
tajomník KFN SSN
Andrea Biskupičová
vedúca predajne Klapka.sk
Jazyková redakcia:
Tatiana Žaryová
Design & grafická úprava:
p & j
Tlač: Dolis, spol. s r. o.
Uzavierka čísla 7-8/2015:
29. 6. 2015
Snímka na titulnej strane:
Očami fotografky – Matej Mináč
Film.sk vychádza s podporou MK SR.
ISSN 1335 – 8286

Názory redakcie sa nemusia zhodovať
s názormi prispievateľov.

Akékoľvek rozmožňovanie textu, fotografií, grafov
vrátane údajov v elektronickej podobe len
s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.
© Slovenský filmový ústav

- 03 **MYSLÍM SI**
04–05 **HODNOTENIE FILM.SK**
06–10 **KALENDÁRIUM**
11 **KALENDÁRIUM: 17. letný filmový seminár 4 živly**
12–15 **PREMIÉRY** v kinách
16–17 **NOVINKY:** Rytmus: Sídľiskový sen podľa Mira Drobného
18 **NOVINKY:** Andílek na nervy podľa Juraja Šajmoviča
19 **AKTUÁLNE:** Druhý polrok v slovenských kinách
20 **AKTUÁLNE:** Letné kiná v roku 2015
21 **AKTUÁLNE:** Slovenská účasť na 50. MFF Karlove Vary
22–25 **50. VÝROČIE MFF KARLOVE VARY:**
22–24 ▶ Rozhovor s Evou Zaoralovou
25 ▶ Ocenenia slovenských filmov a tvorcov
26–27 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
28–31 **ROZHOVOR:** Ivan Palúch
32–33 **TÉMA:** Slovenské filmy a festivalová stratégia
34–35 **RECENZIA:** Slepá podľa Eskila Vogta
36–38 **RECENZIA:** Sedem zhavranelých bratov podľa Alice Nellis
39–41 **RECENZIA:** LokalFilmis podľa Jakuba Kronera
42/43 **OHĽASY:** Televízna premiéra filmu Garda / 8. Fest Anča
44–45 **OHĽASY:** 23. MFF Art Film Fest
46–47 **AKO VZNIKÁ FILM**
48–49 **AKTUÁLNE:** Eduard Grečner o knihe Film ako voľný verš
50–51 **FILMOVÉ PUBLIKÁCIE / DVD NOSIČE / ČO ROBIA
52 DCP NOSIČE SFÚ**
53/54 **PROFIL:** herec Milan Kňažko / režisér Miloslav Luther
55 **VÝROČIA / Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
56–57 **SVET SPRAVODAJSKÉHO FILMU:** Týždeň vo filme
58 **TIPY Mesiaca:** Kino Lumière
59 **STALO SA ZA 30 DNÍ / Klapka.sk a Kino Lumière**
A–E **PRÍLOHA:** Úryvok z publikácie F. Gyárfáša a J. Malíčka
Naše filmové storočie

MYSLÍM SI

Slovenskí filmoví vedci a kritici hodnotia slovenské celovečerné filmy prvého polroku 2015

V roku 2009 sme sa v redakcii Film.sk rozhodli v spolupráci s renomovanými slovenskými filmovými vedcami, historikmi, kritikmi a publicistami reflektovať slovenské filmy aj inak ako len vo forme recenzií či iných článkov. Vtedy sme po prvýkrát zverejnili tabuľku bodovania slovenských celovečerných filmov, ktoré mali v príslušnom roku premiéru v kinách.

Letné dvojčíslo *Film.sk* vám prináša hodnotenie slovenských filmov s premiérou v prvom polroku 2015. Hodnotíme osem slovenských alebo majoritne slovenských dlhometrážnych filmov, ktoré spĺňajú finančné kritériá určovania krajín pôvodu podľa Európskeho dohovoru o koprodukciami. Na zoznam sa dostal aj jeden titul, ktorý mal viacnásobné uvedenie v slovenských kinách, no jeho nasadenie iniciovali samotní producenti filmu, nie distribučná spoločnosť. Ide o kreatívny dokument *Návrat do horiaceho domu* (r. A. Grusková). Nehodnotíme minoritné koprodukcie *Malý pán* (r. R. Beran, Česko/Slovensko) a *Mirage* (r. Sz. Hajdu, Maďarsko/Slovensko).

V zostave ôsmich hodnotených filmov je päť dokumentárnych snímok (*5. pluk – Misia Afganistan*, *Milan Čorba*, *Návrat do horiaceho domu*, *Suri*, *Tak ďaleko, tak blízko*), dva hrané filmy (*Rukojemník a Sedem zhavranelých bratov*) a nezvyčajne aj jeden animovaný titul – *LokalFilmis*, ktorý mal distribučnú premiéru až 18. júna a recenzujeme ho v tomto čísle na stranách 39 – 41. K ostatným bodovaným filmom nájdete recenzie a ďalšie články v archíve mesačníka na webovej stránke www.filmsk.sk (na nasledujúcej strane uvádzame prehľad článkov a čísla *Film.sk*, v ktorých boli uverejnené).

System bodovania zostáva rovnaký, pohybuje sa v škále od maximálnych piatich bodov po jeden bod. Prípustné sú aj polbody.

► dan

Slovenské a koprodukčné celovečerné filmy prvého polroku 2015 podľa filmových vedcov a kritikov

	 DANIEL BERNÁT	 PAVEL BRANKO	 MARTIN CIEL	 EVA FILOVÁ	 JARO HOCHEL	 MARTIN KAŇUCH	 VÁCLAV MACEK	 JELENA PAŠTÉKOVÁ
5. pluk – Misia Afganistan PETER KAŠTÍL	●●	●	●	●	●●	●	●●	●
LokalFilmis JAKUB KRONER	●●●	●	●●●●	●●●●	●●●	●	●●	●●●
Milan Čorba MARTIN ŠULÍK	●●●●	●●●●	●●●●	●●●●	●●●●	●●●	●●●	●●●●●
Návrat do horiaceho domu ANNA GRUSKOVÁ	●●●	●●	●●●	●●●●	●●●	●●	●●	●●●●
Rukojemník JURAJ NVOŤA	●●●	●●●	●●	●●	●●	●●	●●●●	●●●
Sedem zhavranelých bratov ALICE NELLIS	●●●●	●●●	●●●	●●●●●	●●●●	●●	●●●●	●●●●
Suri PAVOL BARABÁŠ	●●●	●●●	●●●	●●	●●	●	●●	●●●
Tak ďaleko, tak blízko JARO VOJTEK	●●●●●	●●●●●	●●●●●	●●●●●	●●●●	●●●●●	●●●	●●●●●

LEGENDA HODNOTENIA: ●●●●● NAJVIŠŠÍ POČET BODOV / ● NAJNIŽŠÍ POČET BODOV / ⊙ NEHODNOTÍM
(VO VÝNIMOČNÝCH PRÍPADOCH SÚ PRÍPUŠTNÉ AJ POLBODY) FILMY SÚ ZORADENÉ V ABECEDNOM PORADÍ

Mgr. Daniel Bernát (1979) – vyštudoval filmovú vedu na FTF VŠMU. Osem rokov pôsobil ako redaktor kultúrneho oddelenia denníka *Pravda*, od septembra 2012 je šéfredaktorom mesačníka *Film.sk*.

Pavel Branko, Dr. h.c. (1921) – od roku 1945 sa venoval prekladateľskej činnosti, v roku 1948 začal aj s filmovou kritikou. V rokoch 1957 – 1970 bol redaktorom dvojtýždenníka *Film a divadlo*, v nasledujúcich dvoch rokoch pracoval v SFÚ, v ďalšej činnosti mu zabránil publikačný zákaz. Do roku 1989 prekladal, prvé roky pod cudzími menami, po novembri 1989 sa vrátil k filmovej kritike. Autor publikácií *Mikrodramaturgia dokumentarizmu*, *Od začiatkov po prah zlosti*, *Karol Skřípský, Straty a nálezy 1 – 3, Proti prúdu*. V roku 1997 získal Čestný doktorát VŠMU, v roku 2001 Zlatú kameru na 9. MFF Art Film a v roku 2007 Cenu Slnko v sieti za celoživotné dielo. Dokumentaristka Zuzana Piusi o ňom nakrútila film *Hrdina našich čias* (2009). Minulý rok mu vyšla kniha esejí *Úklady jazyka*, ktorú vydalo vydavateľstvo MilaniUM v spolupráci so Slovenským filmovým ústavom.

Doc. PhDr. Martin Ciel, PhD. (1963) – vyštudoval filmovú a divadelnú vedu, pracoval v SAV a SFÚ, v súčasnosti pedagóg VŠMU. Zaoberá sa teóriou a analýzou. Prednáškové kurzy viedol v New Yorku, Minsku, Tel Avive, Brne, Prahe. Publikoval niekoľko kníh a viacero štúdií o filme.

Mgr. Eva Filová, ArtD. (1968) – vyštudovala grafiku na VŠVU a filmovú vedu na VŠMU v Bratislave. Pôsobí na Katedre audiovizuálnych štúdií VŠMU a na Katedre Intermedií a multimédií VŠVU. Publikuje v domácich odborných časopisoch. Dramaturgicky a lektorsky pripravuje a uvádza filmové večery k výstavám v SNG a filmotekové *Kratasy z archívu* v kine Lumière. Je spoluautorkou rozhlasového cyklu o filme *Kino-Ucho*. SFÚ v roku 2013 vydal jej knihu *Eros, sex, gender v slovenskom filme*.

PhDr. Jaroslav Hochel (1962) – absolvent FFUK v Bratislave. V rokoch 1989 – 1992 pracoval v archíve SFÚ. Začiatkom 90. rokov sa začal venovať filmovej publicistike (*Dialóg, Slovenský denník*). V rokoch 1994 – 1998 bol redaktorom časopisu *Filmová revue* a kultúrnych rubrik denníkov *Večerník* a *Práca*. Od roku 1999 pôsobí na voľnej nohe ako filmový publicista a knižný redaktor. Ako redaktor, prekladateľ a autor hesiel týkajúcich sa slovenskej kinematografie sa podieľal na publikáciách *Ilustrovaná encyklopédia ľudskej vzdelanosti* a *Ronald Bergan: Film*. Bol členom odborných a novinárskych porôt viacerých festivalov. Po dve funkčné obdobia bol predsedom Klubu filmových novinárov SSN. V súčasnosti pôsobí aj ako jazykový redaktor *Film.sk*.

Mgr. Martin Kaňuch (1973) – absolvent odboru história a estetika na FF UK v Bratislave. Pôsobí na edičnom oddelení SFÚ. Je šéfredaktorom filmologického časopisu pre vedu o filme a pohyblivom obraze *Kino-Ikon*.

Prof. Václav Macek, CSc. (1952) – autor, resp. editor vyše dvadsiatich kníh o filme a fotografii (*Dejiny slovenskej kinematografie* spolu s Jelenou Paštékovou, *Štefan Uher, Dušan Hanák, Ján Kadár, Slovenská imaginatívna fotografia 1981 – 1997, Súčasná slovenská fotografia, K dejinám slovenského dokumentárneho filmu, Tono Stano, Elo Havetta, Peter Župnik, Bratislava zadným vchodom*, atď.), prednášal v Poľsku, Česku, Rakúsku, Veľkej Británii, Nemecku, USA, Maďarsku, Rusku, Číne. Od roku 1993 do roku 2010 pôsobil ako vedúci na Katedre umeleckej kritiky a audiovizuálnych štúdií VŠMU, kde v súčasnosti naďalej vyučuje. V spolupráci s Jelenou Paštékovou pripravuje druhé, aktualizované vydanie *Dejín slovenskej kine-matografie*.

Prof. PhDr. Jelena Paštéková, CSc. (1951) – vyštudovala estetiku a slovenčinu na FFUK v Bratislave. Pôsobí na FTF VŠMU a v Ústave slovenskej literatúry SAV. Venuje sa interdisciplinárnej problematike, dejinám slovenskej kinematografie a slovenskej literatúre po roku 1945. Bola vedúcou riešiteľkou kolektívnych grantových projektov (Poetika a politika, Identity a hranice) a školiteľkou viacerých doktorandov. Publikuje monografické práce (*Rozprávania o rozprávani*) a štúdie v domácich a zahraničných vedeckých časopisoch a zborníkoch. V súčasnosti pripravuje v spolupráci s Václavom Macekom druhé, aktualizované vydanie *Dejín slovenskej kinematografie*.

O HODNOTENÝCH FILMOCH SME PÍSALI VO FILM.SK: ► **5. pluk – Misia Afganistan** – NOVINKY: *Film.sk* 3/2015, s. 14 – 15; RECENZIA: *Film.sk* 4/2015, s. 30 – 32 ► **LokalFilmis** – NOVINKY: *Film.sk* 6/2015, s. 16 – 17; ROZHovor: *Film.sk* 6/2015, s. 18 – 21; RECENZIA: *Film.sk* 7-8/2015, s. 39 – 41 ► **Milan Čorba** – ROZHovor: *Film.sk* 2/2015, s. 18 – 21; NOVINKY: *Film.sk* 4/2015, s. 14 – 15; RECENZIA: *Film.sk* 5/2015, s. 29 – 31 ► **Návrat do horiaceho domu** – NOVINKY: *Film.sk* 1/2015, s. 16 – 17; RECENZIA: *Film.sk* 3/2015, s. 30 – 32 ► **Rukojemník** – NOVINKY: *Film.sk* 1/2015, s. 14 – 15; RECENZIA: *Film.sk* 2/2015, s. 26 – 28 ► **Sedem zhavranelých bratov** – NOVINKY: *Film.sk* 5/2015, s. 14 – 15; RECENZIA: *Film.sk* 7-8/2015, s. 36 – 38 ► **Suri** – NOVINKY: *Film.sk* 5/2015, s. 16 – 17; RECENZIA: *Film.sk* 6/2015, s. 28 – 30 ► **Tak ďaleko, tak blízko** – NOVINKY: *Film.sk* 4/2015, s. 16 – 17; RECENZIA: *Film.sk* 5/2015, s. 26 – 28

FILMOVÉ PODUJATIA NA SLOVENSKU ▶

15. jún – 31. august

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Európske filmy za €uro

V Kine Lumière sa počas troch letných mesiacov už po tretí raz realizuje projekt Európske filmy za €uro. Unikátny je tým, že ponúka kvalitné európske filmy za výnimočne dobrú cenu. Od 15. júna do 31. augusta si diváci môžu denne od 17.30 hod. pozrieť jeden zo 45 titulov známych i menej známych režisérov. Kolekcia súčasných filmov pozostáva z divácky obľúbených titulov a z diel ocenených na významných medzinárodných festivaloch. V projekte sú zastúpené aj snímky, ktoré vstúpili do distribúcie len nedávno.

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

1. júl ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný film

V programovom cykle bude uvedený vojnový film *Deň, ktorý neumrie* (r. M. Ďapák, 1974).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

1., 7., 12., 14., 16., 21., 23., 28., 30. júl ▶ 18.15, 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Humor v hlavnej úlohe

Cyklus prinesie filmové komédie *Hellzapoppin* (r. H. C. Potter, 1941), *Diktátor* (r. Ch. Chaplin, 1940), *Pán Hulot ide na výstavu* (r. J. Tati, 1971), *Utekajme, už ide!* (r. D. Rapoš, 1986), *Prázdniny v Ríme* (r. W. Wyler, 1953), *Niektu to rád horúce* (r. B. Wilder, 1959), *Ružový panter* (r. B. Edwards, 1963), *Podporujte svojho šerifa!* (r. B. Kennedy, 1969), *Louise-Michel* (r. G. de Kervern, B. Delépine, 2008), *Na Mamuta!* (r. G. de Kervern, B. Delépine, 2010).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

1. júl – 9. september

(VRBOVÉ, TRNAVA, NOVÉ MESTO NAD VÁHOM, TRENČÍN, PIEŠŤANY, PÚCHOV, SEREĐ, POVAŽSKÁ BYSTRICA, NOVÉ ZÁMKY, KYŠUCKÉ NOVÉ MESTO, ZVOLEN, ŽILINA, RUŽOMBEROK, MARTIN, KEŽMAROK, PRIEVIDZA, SPIŠSKÁ NOVÁ VES, HANDLOVÁ, POPRAD, KREMnica, PREŠOV, BANSKÁ BYSTRICA, MICHALOVCE, BREZNO, KOŠICE, NITRA, RIMAVSKÁ SOBOTA, PODHÁJSKA, ŠALA, ŠENKVICE, MALACKY, HLOHOVEC)

Bažant Kinematograf 2015

Dva tradičné retroautobusy sa aj tento rok vydajú na cestu po celom Slovensku a navštívia 33 miest vrátane tradičných dvoch letných festivalov Vrbovské vetry a Bažant Pohoda. Program 13. ročníka

putovného Bažant Kinematografu tvorí film *38* (r. D. Dangl, L. Zednikovič), ktorý zastupuje slovenskú kinematografiu, a české tituly *Díra u Hanušovic* (r. M. Krobot), *Trabant až na koniec sveta* (r. D. Přibáň), *Traja bratia* (r. J. Svěrák) a *Zakázané uvoľnenie* (r. J. Hřebejk). Ako predfilmy sa premietnu animované diela medzinárodne uznávaného slovenského animátora, režiséra a výtvarníka Ondreja Rudavského: *Solution, Pravidlá hry*, videoklipy pre Janu Kirschner – *Na čiernom koni*, *Los Lobos – Kiko and the Lavender Moon* a *Dead Can Dance – The Carnival Is Over*. Súčasťou projektu je aj tohto roku Letné kino Bažant Kinematograf na Magio pláži v Bratislave.

▶ www.kinematograf.sk

2., 4., 7., 8., 9., 15., 20. júl ▶ 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Štefan Uher

Pri príležitosti nedožitých 85. narodenín výnimočného režiséra Štefana Uhra uvedie kino snímky *Slnko v sieti* (1962), *Kosenie Jastrabej lúky* (1981), *Penelopa* (1977), *Pásla kone na betóne* (1982) a *Javor a Juliana* (1972). Diváci si budú môcť pozrieť aj pásmo s filmami *Učiteľka*, *Poznačení tmou*, *Lodníci bez mora* a *Bez konca*, ktoré budú uvedené pod hlavičkou Výročia: Štefan Uher.

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

2., 10. júl ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Helen Mirren

Okrúhlych 70 rokov oslavuje v júli popredná britská herečka Helen Mirren, ktorá získala Oscara za výkon vo filme *Kráľovná*. Oceňovanú herečku si fanúšikovia pripomenú snímkami *Divoký mesias* (r. K. Russell, 1972) a *Kuchár, zloděj, jeho žena a její milenec* (r. P. Greenaway, 1989).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

3. júl ▶ 18.15, 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Double Bill

Cyklus Double Bill uvedie v jeden piatkový večer dve pozoruhodné sociálne snímky *Zabriskie Point* (r. M. Antonioni, 1970) a *Idioti* (r. L. von Trier, 1998).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

4. júl ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Christopher Lee

Pri príležitosti nedávnej smrti výnimočného hereckého chameleóna Christophera Leea sa premietne film *Salamander* (r. P. Zinner, 1981).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

5., 10., 12., 19., 22. júl ▶ 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Milan Čorba

Nedožitých 75 rokov popredného slovenského kostýmového výtvarníka, scénografa a pedagóga Milana Čorbu si kino pripomenie filmami *Balada o siedmich obesených* (r. M. Holý, 1968), *Ružové sny* (r. D. Hanák, 1976), *Vítaz* (r. D. Traňčík, 1978), *Ja milujem, ty miluješ* (r. D. Hanák, 1980), *Milan Čorba* (r. M. Šulík, 2014).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

5. júl ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Donald Sutherland

Známy kanadský herec Donald Sutherland oslavuje v júli 80. narodeniny a pri tejto príležitosti kino premietne temný triler *Deň kobyliiek* (r. J. Schlesinger, 1975).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

6. júl ▶ 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Ján Závodný

Pri príležitosti 125 rokov, ktoré uplynuli od narodenia Jána Závodného, uvedie kino film *Jánošík* (r. J. Siakeľ, 1921), na ktorom sa podieľal ako producent a vedúci výroby.

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

6., 11., 24. júl ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Willem Dafoe

Americký herec Willem Dafoe, ktorého tvorcovia s obľubou obsadzujú do úloh darebákov a zloduchov, oslavuje v júli 60. narodeniny. Diváci si ho môžu pozrieť vo filmoch *Horiace Mississippi* (r. A. Parker, 1988), *Divokosť v srdci* (r. D. Lynch, 1990) a *Antikrist* (r. L. von Trier, 2009).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

7., 14., 21., 28. júl, 4., 11., 18., 25. august ▶ 21.00

(KOŠICE – TABAČKA)

Letné kino na dvore Tabáčky:

Európske filmy za €uro

Počas letných mesiacov sa premietnu letné kinotituly za priaznivé vstupné: *Nick Cave: 20 000 dní na Zemi* (r. I. Forsyth, J. Pollard), divácka volenka (diváci si na facebooku vyberú medzi filmami *Hasta la vista!*, *Borgman*, *Pena dní* a *Antikrist*), *Ida* (r. P. Pawlikowski), *Trabant až na koniec*

sveta (r. D. Přibáň), *Frank* (r. L. Abrahamson), divácka volenka (diváci si na facebooku vyberú medzi filmami *Hon*, *Hlboko*, *Mami!* a *Superclásico*), *Klip* (r. M. Miloš) a *Cesta do školy* (r. P. Plisson).

▶ www.tabacka.sk

8. júl ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný film

V programovom cykle bude uvedený triler *Zločin v exprese* (r. Costa-Gavras, 1965).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

9., 26. júl ▶ 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Elena Rampáková

Pri príležitosti nedožitých 95 rokov slovenskej herečky Eleny Rampákovej budú uvedené filmy *Javor a Juliana* (r. Š. Uher, 1972) a *Milosrdný čas* (r. O. Krivánek, 1975).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

9. júl ▶ 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Yul Brynner

Nedožitých 95 rokov pôvodcom ruského herca Yula Brynnera, ktorý zažiaril napríklad v snímke *Sedem statočných* (r. J. Sturges, 1960), si Kino Lumière pripomenie vojnovou drámou *Bitka na Neretve* (r. V. Bulajic, 1969).

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

9. – 11. júl

(LETISKO TRENČÍN)

Bažant Kinematograf na festivale Bažant Pohoda

Na festivale sa premietnu filmy *Pohoda 2014* (r. P. Všelichová), *Ťažký deň* (r. R. Lester), *Postřižiny* (r. J. Menzel), *Amy* (r. A. Kapadia), *38* (r. D. Dangl, L. Zednikovič) a *Divoké historky* (r. D. Szifrón).

▶ www.kinematograf.sk, www.pohodafestival.sk

11., 23. júl ▶ 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Viktor Blaha

Diváci si budú môcť prostredníctvom filmu *Kristove roky* (r. J. Jakubisko, 1967) zaspomínať na herca Viktora Blaha, ktorý by sa v júli dožil 95 rokov.

▶ www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

12. – 18. júl

(KAŠTIEL V ZVANKE PRI DUNAJI)

Letný filmový camp

Podujatie ponúkne záujemcom možnosť naučiť sa,

ako vzniká film od námetu až po premiéru. Okrem praktickej časti, počas ktorej natočia návštevníci svoj vlastný film, budú súčasťou programu aj projekcie a diskusie.

► www.kolegium.org

12., 26. júl ► 15.30

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Detská filmotéka

Programový cyklus, ktorý je venovaný predovšetkým detským divákovi, prinesie muzikál *Modrý vták* (r. G. Cukor, 1976) aj československú rozprávku *Galoše šťastia* (r. J. Herz, 1986).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

13., 27. júl ► 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Kraťasy z archívu:

Módne trendy 50. – 80. rokov

Monotematický cyklus prinesie pásmo krátkych filmov o bohatých kolekciách z dielni našich odevných závodov, ale aj o nedostatku módného tovaru. Vo výbere filmovej historičky Evy Filovej sa premietnu filmy z obdobia rokov 1958 až 1987: *Detské odievanie, V módných líniách, Móda a zdravie, Parádnice, Vkusné obliekanie mládeže, Sonda. 7/1977. Móda mladých, Návrhárky.*

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

14. júl – 20. august

(BRATISLAVA – MAGIO PLÁŽ)

Letné kino Bažant Kinematograf

Letné kino Bažant Kinematograf na Magio pláži otvorí svoju 4. oficiálnu sezónu. Program bude tradične tvoriť výber domácich a zahraničných titulov z posledného obdobia, kultové a hudobné snímky a takisto mimoriadne uvedenia a filmové premiéry za účasti zaujímavých hostí. Otváracím filmom bude dokument *Amy* (r. A. Kapadia), tradične sa premietne laureát ceny LUX, tentoraz je to film *Ida* (r. P. Pawlikowski), ktorý získal aj Oscara, k 50. výročiu vzniku filmu sa zase uvedie takisto oscarový *Obchod na korze* (r. J. Kádár, E. Klos). Sezónu letného kina uzavrie česká novinka Jana Prušinovského *Kobry a užovky* za účasti tvorcov.

► www.kinematograf.sk, www.magioplaz.sk

15. júl ► 20.00

(BRATISLAVA – KC DUNAJ)

Večer najlepších hororových filmov

Prednáška Petra Konečného o tom najlepšom z hororového žánru.

► www.kcdunaj.sk

15. júl ► 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný film

V programovom cykle sa premietne snímka *Budapeštianske poviedky* (r. I. Szabó, 1976).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

16. júl ► 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Michal Suchý

Okrúhlych 50 rokov oslávi v júli slovenský dokumentarista a fotograf Mišo Suchý. Kino si ho učí televíznym filmom *O psoch a ľuďoch* (1993).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

17., 21. júl ► 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Jaroslav Filip

V júli uplynie 15 rokov od smrti známeho hudobníka Jaroslava Filipa. Návštevníci kina si na neho zaspomínajú snímkami *Rivers of Babylon* (r. V. Balco, 1998), ku ktorej zložil hudbu, a *Iba deň* (r. V. Štric, K. Hečko, M. Ruttkay, 1988), v ktorej účinkoval.

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

17. júl ► 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Tandem

Cyklus, ktorý sa zameriava na diela tvorivých dvojíc a ich vzájomnú symbiózu, sa tentoraz pozrie na režiséra Martina Scorseseho a herca Roberta De Nira. Tento tandem doposiaľ nakrútil osem celovečerných filmov. Na začiatku kariér ich spájala otvorenosť k improvizácii, náklonnosť k skúmaniu temnej stránky mužskej psychy a obaja bojovali so svojimi vnútornými démonmi. Tí síce neskôr pomínuli, no ich spolupráca nestratila na výbušnej sile. Diváci si ich tvorivé spojenie môžu vychutnať vo filme *Zúriaci býk* (r. M. Scorsese, 1980).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

18., 24., 25., 26., 28., 29., 31. júl ► 15.30, 18.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Herc v hlavnej úlohe: Vlado Müller

V programovom cykle predstaví kino jednu z najväčších hereckých osobností slovenskej kinematografie. Diváci si budú môcť pozrieť Vladu Müllera v šiestich filmoch a spoznať tak rôzne roviny jeho hereckého prejavu: *Signum laudis* (r. M. Hollý, 1980), *Smrť šitá na mieru* (r. M. Hollý, 1979), *Zvoň pre bosých* (r. S. Barabáš, 1965), *Galoše šťastia*

(r. J. Herz, 1986), *Tušenie* (r. P. Solan, 1982) a *Majster kat* (r. P. Bielik, 1966).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

18. júl ► 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Pocta

Na tohtoročnom festivale v Cannes získala mimoriadne prestížne ocenenie Čestnú palmu (Palme d'honneur) žijúca legenda francúzskej kinematografie Agnès Varda. Pri tejto príležitosti vzdá kino poctu tejto režisérke a uvedie jeden z jej prvých dlhometrážnych filmov a zároveň jeden z kľúčových francúzskych filmov 60. rokov – *Cleo od piatej do siedmej* (1962).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

19. júl ► 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Film a literatúra

V programovom cykle sa premietne film *Čas smrti* (r. J. A. Triana, 1985), ktorý vznikol na základe známeho románu Gabriela Garcíu Márqueza *Kronika vopred ohlásenej smrti*.

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

22. júl ► 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný film

Programový cyklus uvedie juhoslovenskú drámu *Pes, ktorý mal rád vlaky* (r. G. Paskaljević, 1977).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

27. júl ► 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Dana Medřická

Pri príležitosti nedožitých 95 rokov herečky Dany Medřickéj sa premietne film *Návrat ztraceného syna* (r. E. Schorm, 1966).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

29. júl ► 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Vlak zvaný film

Programový cyklus uvedie ruskú snímku *Stalker* (r. A. Tarkovskij, 1979).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

31. júl ► 20.15

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Výročia osobností: Béla Tarr

Okrúhle 60. narodeniny významného maďarského režiséra Bélu Tarra si kino pripomenie filmom *Turínsky kôň* (2011).

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

5. – 9. august

(BANSKÁ ŠTIAVNICA)

Letný filmový seminár 4. živly

► Viac o 17. ročníku seminára čítajte na strane 11.

► www.4zivly.sk

12. august ► 20.00

(BRATISLAVA – KC DUNAJ)

Večer filmov, ktoré zmenili svet

Prednáška Petra Konečného o tom, ako filmy menia náš život.

► www.kcdunaj.sk

PODUJATIA SLOVENSKEHO FILMU V ZAHRANIČÍ ►

26. jún – 5. júl

43. MFF La Rochelle (FRANCÚZSKO)

Premietanie filmu *Koza* (r. I. Ostrochovský).

► www.festival-larochelle.org

28. jún – 5. júl

44. Lubušské filmové leto, Lagow (POLSKO)

V súťaži hraných filmov sú tituly *Krok do tmy* (r. M. Luther) a *V tichu* (r. Z. Jiráský). V súťaži dokumentárnych filmov je snímka *Comeback* (r. M. Remo). V sekcii Dokumentárne filmy – mimo súťaže budú uvedené tituly *Felvidék – Horná zem* (r. V. Sárkány), *Súd' ma a skúšaj* (r. I. Kúšiková) a *Návrat do horiaceho domu* (r. A. Grusková). V sekcii Európske filmové školy sú snímky *Biely les* (r. M. Prokopová), *Checkpoint* (r. A. Felix), *Esencia vzťahu* (r. M. Mikušová), *Oslava* (r. P. Čižmár), *The Flight* (r. J. Gajdošová), *Izolácia* (r. M. Rumanová), *ANIMA* (r. T. Meliš) a *CHRONOS* (r. M. Kazamír).

► www.lff.pl

29. jún – 5. júl

MFF Cinema City, Nový Sad (SRBSKO)

Premietanie filmu *Felvidék – Horná zem* (r. V. Sárkány).

► www.cinemacity.org

3. – 11. júl

50. MFF Karlove Vary (ČESKO)

► O slovenskej účasti na festivale čítajte na strane 21.

► www.kviff.com

4. – 12. júl

Social World Film Festival, Neapol (TALIANSKO)

Premietanie filmu *V tichu* (r. Z. Jiráský), ktorý je

nominovaný na cenu za najlepší film, na cenu The Great Award of the Critic Jury, na cenu za najlepšiu réžiu aj v kategórii najlepšia herečka.
► www.socialfestival.com

11. – 19. júl

15. MFF Sopot (POLSKO)

Premietanie animovaného filmu *Fongopolis* (r. J. Kožuch), ktorý je zaradený do súťaže World Shorts & Short Anima.

► www.sopotfilmfestival.pl

18. – 24. júl

22. Európsky filmový festival, Palić (SRBSKO)

V hlavnej súťaži sa premietne film *Koza* (r. I. Ostrochovský), v sekcii Parallel Encounters snímka *Mirage* (r. Sz. Hajdu), v kategórii Young Spirits film *Čo sme robili predtým, ako sme spolu šli na kakao* (r. Aramisova). V sekcii Focus: Slovakia festival uvedie tituly *Zamatový teroristi* (r. P. Pekarčík, I. Ostrochovský, P. Kerekes), *Zázrak* (r. J. Lehotský), *Comeback* (r. M. Remo), *Deti* (r. J. Vojtek), *Až do mesta Aš* (r. I. Grógová) a v sekcii Classics on the Square premietnu film *Kým sa skončí táto noc* (r. P. Solan). Festivalu sa osobne zúčastnia tvorcovia Miro Remo, Ivan Ostrochovský a Peter Kerekes.

► www.palicfilmfestival.com

25. júl – 2. august

41. Letná filmová škola, Uherské Hradiště (ČESKO)

V sekcii Zvláštne uvedenie sa uskutoční projekcia filmov *Majster kat* (r. P. Bielik) a *Štyridsaťštyri* (r. P. Bielik). Snímka *Sedím na konári a je mi dobre* (r. J. Jakubisko) sa premietne v sekcii Vojna sa skončila? V programovom bloku Nové slovenské filmy sa budú premietiť tituly *Domáca opatera* (r. S. Horák), *Malý pán* (r. R. Beran), *Comeback* (r. M. Remo), *Vlna vs. breh* (r. M. Štrba), *Mirage* (r. Sz. Hajdu), *Koza* (r. I. Ostrochovský), *Rukojemník* (r. J. Nvota), *Deti* (r. J. Vojtek) a *Socialistický Zombie Mord* (r. R. Blažek, Z. Paulini, P. Čermák). Zo slovenských tvorcov na LFŠ zavítajú Martin Šulík, Miro Remo, Martin Štrba, Mátyás Priklér, Jaro Vojtek či delegácia k filmu *Koza* v zložení Ivan Ostrochovský, Marek Urban, Marek Leščák, Peter Baláž, Zvonko Lakčević. Prídu aj zástupcovia koprodukčných filmov *Domáca opatera* a *Malý pán*.

► www.lfs.cz

1. – 8. august

3. Sestriere Film Festival, Turín (TALIANSKO)

Premietanie filmu *Žiť pre vášeň* (r. P. Barabáš).

► www.montagnaitalia.com

1. – 9. august

Cervino Cine Mountain Festival, Cervinia (TALIANSKO)

Premietanie filmu *Žiť pre vášeň* (r. P. Barabáš).

► www.cervinocinemountain.it

7. – 16. august

16. Letná filmová akadémia, Zwierzyniec (POLSKO)

Premietanie filmov *Jánošík* (r. J. Siakel), *Štyridsaťštyri* (r. P. Bielik), *Vtáčkovia, siroty a blázni* (r. J. Jakubisko), *Tri dcéry* (r. Š. Uher), *Zvony pre bosých* (r. S. Barabáš), *Šerif za mrežami* (r. D. Plichta), *Kým sa skončí táto noc* (r. P. Solan), *Víťaz* (r. D. Trančík), *Lalie poľné* (r. E. Havetta), *Ružové sny* (r. D. Hanák), *Neha* (r. M. Šulík) a *Signum laudis* (r. M. Hollý).

► www.laf.net.pl

21. – 22. august

Filmový festival Litoměřice (ČESKO)

Premietanie filmov *Slno v sieti* (r. Š. Uher) a *Zem spieva* (r. K. Plicka).

► www.fifeli.cz

24. – 29. august

Gran Paradiso Film Festival, národný park Gran Paradiso (TALIANSKO)

Premietanie filmu *Polárnik* (r. P. Barabáš).

► www.gpff.it

27. – 30. august

Medzinárodný filmový horolezecký festival Teplice nad Mětuji (ČESKO)

Premietanie filmu *Žiť pre vášeň* (r. P. Barabáš).

► www.teplicenadmetuji.cz

(REDAKCIA NEZODPOVEDÁ ZA ZMENY V PROGRAME PODUJATÍ!)

► **Zuzana Sotáková**

Zmysly 4 živlov

► **Zuzana Sotáková**

Zrak a sluch sú tie najdôležitejšie zmysly pri kontakte s kinematografiou a práve zmyslom bude venovaný 17. letný seminár 4 živly v Banskej Štiavnici. Od 5. do 9. augusta budú dospelých aj detských divákov čakať projekcie hraných, dokumentárnych a animovaných filmov, master classy, workshop, ukážka vizuálneho umenia aj hudobné večery. A organizátori hovoria, že pripravené budú aj iné sprievodné akcie, ktoré zamestnajú ďalšie zmysly.

Letný seminár bude tematicky nadväzovať na ten zimný, ktorý sa konal od 20. do 22. februára a niesol sa v znamení nezmyslov. „Téma letných 4 živlov vždy zastrešuje celý kalendárny rok, zimné si z nej vyberajú jednu podtému, ktorá si zaslúži viac priestoru, než by sa jej v rámci hutného programu letných 4 živlov dostalo. Tento rok sme venovali zmyslom, možnostiam a spôsobom, akými vnímame svet a ako toto vnímanie reflektuje kinematografia. Podtéma nezmysly, ktorej sme venovali zimnú verziu seminára, vystúpila z témy úplne prirodzene – nezmyslom nazývame to, čo pri vnímaní sveta zmyslami zdanlivo nedáva význam = zmysel. My sme sa snažili ukázať, že to tak nie vždy musí byť,“ približuje PR manažér seminára Peter Gašparík a pokračuje: „V lete sa v rámci témy sústreďíme práve na vnímanie sveta, filmový program budú tvoriť snímky s príbehmi, v ktorých zohrávajú jednotlivé zmysly alebo ich absencia významnú úlohu, ale aj snímky, ktoré sa s jednotlivými zmyslami hrajú vo formálnej rovine.“

A tak nájdu návštevníci v programe filmy, ktoré na spoločnú tému nazerajú z čo najväčšieho počtu uhlov. „Rozdielne budú ich žánre, metráže, krajiny i roky ich pôvodu. Po úspešnej minuloročnej spolupráci aj tentoraz pripravil tematický výber krátkych snímok Fest Anča. Český filmár a pedagóg Martin Čihák zostavil blok experimentálnych fil-

mov, premietneme prvý slovenský stereoskopický 3D film *Kuku a tešíme sa, že v distribučnej predpremiere uvedieme aj nový slovenský film súvisiaci s témou zmyslov,“* ozrejmjuje Gašparík. Z domácej tvorby sa na 4 živloch bude premietiť aj slovensko-česká dráma *V tichu* (r. Z. Jiráský) o osudových zlomoch v živote piatich židovských umelcov, ktorých chcel nacizmus navždy vymazať zo sveta. Uvedené budú aj archívne tituly Slovenského filmového ústavu.

Tak ako vlni, aj v tomto ročníku organizátori pripravujú Detské 4 živly. „Sú časťou programu, ktorá sa utešene rozrastá. Tento rok ponúknú zmes aktivít, ktoré súvisia s filmom aj so všetkými piatimi zmyslami. Ich súčasťou bude hudobný workshop, populudňajšie tvorivé dielne, v rámci projekcií aj predpremiéra novej epizódy animovaného seriálu *Mimi a Liza* režisérky Kataríny Kerekesovej,“ menuje Peter Gašparík.

V ponuke budú popri projekciách aj master classy. Diváci sa tak budú môcť stretnúť napríklad s maďarským režisérom Györgyom Pálfiom, ktorý uvedie svoj film *Taxidermia*. Workshop s lektorkou Laurou Murgíou Sánchéz bude venovaný novým médiám a po vlnaňjšom úspešnom debute sa do Banskej Štiavnice vráti projekt Videokocka, ktorý spája film a vizuálne umenie v podobe takzvaného galerijného filmu. ▲

PREMIÉRA: 2. 7. 2015

Andílek na nervy

(**Andílek na nervy**, Česko/Slovensko, 2015) DCP 2D, 105 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, KOMÉDIA

RÉŽIA: Juraj Šajmovič **HRAJÚ:** Adam Mišík, Anna Kadeřávková, Pavel Řezníček, Petra Černocká, Miroslav Vladyka, Linda Rybová, Lukáš Latinák, Elena Vacvalová, Pavel Nový
DISTRIBÚTOR: Continental film

Štrnásťročná Viktória, ktorá sa venuje módnemu blogovaniu, sa po smrti matky musí rozhodnúť, či bude žiť v detskom domove alebo na dedine u otca, ktorého predtým nikdy nevidela. Rozhodne sa pre otca a dedinu...
► O filme čítajte viac na strane 18.

PREMIÉRA: 16. 7. 2015

Ant-Man

(**Ant-Man**, USA, 2015) DCP 2D, 117 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, AKČNÝ/DOBRODRUŽNÝ/SCI-FI

RÉŽIA: Peyton Reed **HRAJÚ:** Paul Rudd, Michael Douglas, Evangeline Lilly, Michael Peña, Bobby Cannavale, Judy Greer
DISTRIBÚTOR: Saturn Entertainment

Ďalší komiks od Marvela, ktorý mieri na filmové plátna. Tentoraz ide o príbeh superhrdinu Ant-Mana alias podvodníka Scotta Langa, ktorý má pozoruhodnú schopnosť zmenšovať svoje fyzické rozmery a súčasne znášať sobovať svoju silu. Ant-Man musí pomôcť svojmu mentorovi Hankovi Pymovi.

PREMIÉRA: 23. 7. 2015

Bojovník

(**Southpaw**, USA, 2015) DCP 2D, 120 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA/ŠPORTOVÝ

RÉŽIA: Antoine Fuqua **HRAJÚ:** Rachel McAdams, Jake Gyllenhaal, Naomie Harris, Forest Whitaker
DISTRIBÚTOR: Forum Film

Profesionálny boxer Billy Hope dosiahol vrchol svojej kariéry, no zasiahne ho rodinná tragédia. V momente, keď sa mu život rozpadáva, musí zabojsovať a opäť sa prepracovať na vrchol, kam patril.

PREMIÉRA: 16. 7. 2015

Levie srdce

(**Leijonasydän**, Finsko/Švédsko, 2013) DCP 2D + blu-ray + DVD, 99 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, ROMANTICKÁ DRÁMA

RÉŽIA: Dome Karukoski **HRAJÚ:** Peter Franzén, Laura Birn, Jasper Pääkkönen, Yusufa Sidibeh, Timo Lavikaine **DISTRIBÚTOR:** Film Europe

Teppo je radikálny neonacista, no zároveň túži po láske a rodine. Keď stretne atraktívnu servírku Sari, všetko sa zdá ideálne, kým nespozná jej malého černoškého syna. Teppo sa tak ocitá pred ťažkým rozhodnutím – splní si svoj sen o rodine, alebo zostane verný názorom, ktoré presadzujú komunita neonacistov?

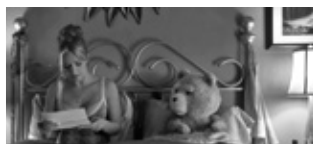
PREMIÉRA: 2. 7. 2015

Lovci a obeť

(**Lovci a obeť**, Česko, 2015) DCP 2D + DVD, 104 min., MP, AKČNÝ FILM

RÉŽIA: Marcus Benois Tran **HRAJÚ:** Martin Kraus, Tomáš Hanák, Jaromír Nosek, Jakub Mohamed Ali, Martin Písařík, Karel Heřmánek jr., Karel Heřmánek, Marek Vašut, Ivan Vysokčil
DISTRIBÚTOR: Saturn Entertainment

Jakub na začiatku svojho životného príbehu nevykročí správnym smerom. Ocítá sa vo víre dlhov, na krk mu dýchajú drsní úžerníci a on nevidí cestu zo začarovaného kruhu. Jeho konanie pritom ovplyvňuje aj životy jeho rodičov a priateľov. Potom sa však objaví človek, ktorý sa rozhodne držať nad Jakubom ochrannú ruku.

PREMIÉRA: 2. 7. 2015

Macík 2

(**Ted 2**, USA, 2015) DCP 2D, 125 min., MN 15, SLOVENSKÉ TITULKY/ČESKÉ TITULKY, ČESKÝ DABING/MAĎARSKÝ DABING, KOMÉDIA

RÉŽIA: Seth MacFarlane
HRAJÚ: Mark Wahlberg, Amanda Seyfried, Morgan Freeman, Seth MacFarlane, Patrick Warburton, Jessica Barth, Richard Schiff
DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Najvulgárnejší a „najukecanejší“ plyšový medved na svete úspešne prekonal pubertu a túži sa usadiť, oženiť sa a mať rodinu. Čo však na to hovoria ochrancovia tradičných rodinných hodnôt?

PREMIÉRA: 9. 7. 2015

Ďaleko od hlučného davu

(**Far from the Madding Crowd**, USA/V. Británia, 2015) DCP 2D, 119 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY ALEBO MAĎARSKÝ DABING, ROMANTICKÝ/DRÁMA

RÉŽIA: Thomas Vinterberg
HRAJÚ: Carey Mulligan, Matthias Schoenaerts, Michael Sheen, Juno Temple
DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Príliš emancipované ženy to nikdy nemali ľahké, ale na druhej strane, nikdy nemali núdzu o nápadníkov, ktorých priťahovala ich nezávislosť. Hrdinka filmu *Ďaleko od hlučného davu* má nápadníkov hneď troch. Vyberie si niekoho z nich, alebo zostane sama?

PREMIÉRA: 30. 7. 2015

Iracionálny muž

(**Irrational Man**, USA, 2015) DCP 2D, 96 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA

RÉŽIA: Woody Allen **HRAJÚ:** Emma Stone, Joaquin Phoenix, Parker Posey, Jamie Blackley, Ben Rosenfield, Ethan Phillips
DISTRIBÚTOR: Magic Box Slovakia

Profesor filozofie Abe Lucas prechádza existenciálnou krízou a nedarí sa mu nájsť zmysel života. „*Nedokážem si spomenúť, prečo žijem,*“ hovorí. Obrat však nastáva, keď sa zamiluje do krásnej študentky.

PREMIÉRA: 9. 7. 2015

Keď zvieratá snívajú

(**Når dyrene drømmer**, Dánsko, 2014) blu-ray + DVD, 84 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA/HOROR/MYSTERIÓZNY

RÉŽIA: Jonas Alexander Arnby
HRAJÚ: Lars Mikkelsen, Jakob Oftebro, Sonja Richter, Gustav Dyekjær Giese, Stig Hoffmeyer, Sonia Suhl **DISTRIBÚTOR:** Film Europe

Deväťročná outsiderska Marie žije so svojimi rodičmi a nemá nikoho, komu by sa mohla zveriť. Okrem Daniela, mladíka očareného jej divokou povahou. Miestni ľudia však majú z dievčaťa obavy, rovnako aj z jej matky, ktorá trpí záhadnou chorobou. Marie začne pátrať po tajomstvách minulosti, keď sa jej telo začne nápadne meniť.

PREMIÉRA: 16. 7. 2015

Levie srdce

(**Leijonasydän**, Finsko/Švédsko, 2013) DCP 2D + blu-ray + DVD, 99 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, ROMANTICKÁ DRÁMA

RÉŽIA: Dome Karukoski **HRAJÚ:** Peter Franzén, Laura Birn, Jasper Pääkkönen, Yusufa Sidibeh, Timo Lavikaine **DISTRIBÚTOR:** Film Europe

Teppo je radikálny neonacista, no zároveň túži po láske a rodine. Keď stretne atraktívnu servírku Sari, všetko sa zdá ideálne, kým nespozná jej malého černoškého syna. Teppo sa tak ocitá pred ťažkým rozhodnutím – splní si svoj sen o rodine, alebo zostane verný názorom, ktoré presadzujú komunita neonacistov?

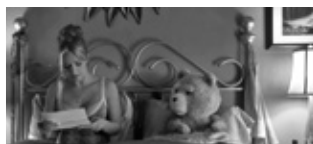
PREMIÉRA: 2. 7. 2015

Lovci a obeť

(**Lovci a obeť**, Česko, 2015) DCP 2D + DVD, 104 min., MP, AKČNÝ FILM

RÉŽIA: Marcus Benois Tran **HRAJÚ:** Martin Kraus, Tomáš Hanák, Jaromír Nosek, Jakub Mohamed Ali, Martin Písařík, Karel Heřmánek jr., Karel Heřmánek, Marek Vašut, Ivan Vysokčil
DISTRIBÚTOR: Saturn Entertainment

Jakub na začiatku svojho životného príbehu nevykročí správnym smerom. Ocítá sa vo víre dlhov, na krk mu dýchajú drsní úžerníci a on nevidí cestu zo začarovaného kruhu. Jeho konanie pritom ovplyvňuje aj životy jeho rodičov a priateľov. Potom sa však objaví človek, ktorý sa rozhodne držať nad Jakubom ochrannú ruku.

PREMIÉRA: 2. 7. 2015

Macík 2

(**Ted 2**, USA, 2015) DCP 2D, 125 min., MN 15, SLOVENSKÉ TITULKY/ČESKÉ TITULKY, ČESKÝ DABING/MAĎARSKÝ DABING, KOMÉDIA

RÉŽIA: Seth MacFarlane
HRAJÚ: Mark Wahlberg, Amanda Seyfried, Morgan Freeman, Seth MacFarlane, Patrick Warburton, Jessica Barth, Richard Schiff
DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Najvulgárnejší a „najukecanejší“ plyšový medved na svete úspešne prekonal pubertu a túži sa usadiť, oženiť sa a mať rodinu. Čo však na to hovoria ochrancovia tradičných rodinných hodnôt?

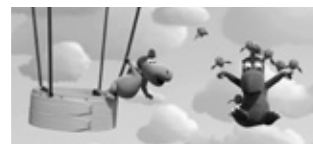
PREMIÉRA: 16. 7. 2015

Magic Mike XXL

(**Magic Mike XXL**, USA, 2015) DCP 2D, 115 min., MN 15, SLOVENSKÉ TITULKY, KOMÉDIA

RÉŽIA: Gregory Jacobs
HRAJÚ: Channing Tatum, Amber Heard, Jada Pinkett Smith, Matt Bomer, Joe Manganiello, Andie MacDowell
DISTRIBÚTOR: Continental film

Dej filmu sa vracia k Mikeovi, ktorý pred tromi rokmi ukončil svoju kariéru striptéra. Zanechať úspešnú kariéru sa chystajú aj ďalší členovia striptérskej skupiny Králi Tampy, no predtým chystajú veľkolepé záverečné vystúpenie aj s legendárnym Mikeom.

PREMIÉRA: 30. 7. 2015

Malý dráček

(**Der kleine Drache Kokosnuss**, Nemecko, 2014) DCP 2D + DCP 3D, 80 min., MP, SLOVENSKÝ DABING, ROZPRÁVKA/ANIMOVANÝ

RÉŽIA: Hubert Weiland, Nina Wels
V SLOVENSKOM ZNENÍ: Frencien Bauer, Lukáš Frlajs, Henrieta Kolláriková-Jancišinová, Gabriela Dzuríková, Dušan Taragel a iní
DISTRIBÚTOR: Itafilm

Animovaný film na motívy obľúbenej knihy Inga Siegnera o dobrodružstvách malého dráčka Kokosíka a jeho priateľa Oskara.

PREMIÉRA: 30. 7. 2015

Mission: Impossible – Národ grázlov

(**Mission: Impossible – Rogue Nation**, USA, 2015) DCP 2D + IMAX 2D, MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, AKČNÝ TRILER

RÉŽIA: Christopher McQuarrie
HRAJÚ: Tom Cruise, Jeremy Renner, Ving Rhames, Simon Pegg, Alec Baldwin
DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Piaty film zo známej akčnej série s Tomom Cruisom v hlavnej úlohe. Agent Ethan Hunt musí tentoraz ochrániť svoju agentúru IMF (Impossible Missions Force) pred Syndikátom – spolkom grázlov, najomných vrahov a teroristov.

PREMIÉRA: 2. 7. 2015

Navždy mladá

(**The Age of Adaline**, USA, 2015) DCP 2D, 112 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, ROMANTICKÝ
RÉŽIA: Lee Toland Krieger **HRAJÚ:** Blake Lively, Michiel Huisman, Harrison Ford, Amanda Crew, Richard Harmon, Ellen Burstyn
DISTRIBÚTOR: Forum Film

Mladá Adaline sa narodila začiatkom 20. storočia, no po nešťastnej auto-nehode prestala starnúť. Po mnohých rokoch prežitých v osamelosti stretne muža, ktorý by jej mohol pomôcť dostať sa zo začarovaného kruhu večnej mladosti...

PREMIÉRA: 23. 7. 2015

Papierové mestá

(**Paper Towns**, USA, 2015) DCP 2D, MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, ROMANTICKÝ/DRÁMA
RÉŽIA: Jake Schreier **HRAJÚ:** Nat Wolff, Cara Delevingne, Caitlin Carver
DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Adaptácia románu Johna Greena rozpráva príbeh obyčajného, hoci trochu bojazlivého chlapca Quentina Jacobsena, ktorý má už od detstva rád svoju nespútanú susedu Margo. Tá mu jedného dňa nečakane zaklope na dvere a vtiahne ho do podivuhodného dobrodružstva.

PREMIÉRA: 23. 7. 2015

Pixels

(**Pixels**, USA, 2015) DCP 2D + DCP 3D, 94 min., MP 12, ČESKÝ DABING, KOMÉDIA/SCI-FI
RÉŽIA: Chris Columbus **HRAJÚ:** Adam Sandler, Josh Gad, Kevin James, Peter Dinklage, Sean Bean, Michelle Monaghan, Brian Cox
DISTRIBÚTOR: Itafilm

Sci-fi komédia o záchrane New Yorku pred gigantickými postavickami videohier, ktoré zoslala mimozemská sila, aby zničili všetko, čo im skríži cestu.

PREMIÉRA: 9. 7. 2015

Terminator Genisys

(**Terminator Genisys**, USA, 2015) DCP 2D + DCP 3D + IMAX 3D, 126 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, AKČNÝ SCI-FI TRILER
RÉŽIA: Alan Taylor **HRAJÚ:** Emilia Clarke, Arnold Schwarzenegger, Jason Clarke, Jai Courtney, J. K. Simmons, Dayo Okeniyi
DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Ľudia v blízkej budúcnosti bojujú proti všemocnému počítačovému systému Skynet, ktorý sa znovu pokúša odstrániť ich vodcu Johna Connora tým, že v minulosti zabije jeho matku. Do rovnakej rieky sa však dvakrát vstúpiť nedá.

AUGUSTOVÉ PREMIÉRY

6. 8. 2015

Amy

(**Amy**, V. Británia, 2015, R. Asif Kapadia)
 – DOKUMENTÁRNY – ASFK

Nesmrtelný

(**Self/less**, USA, 2015, R. Tarsem Singh)
HRAJÚ: Ryan Reynolds, Natalie Martinez, Matthew Goode, Ben Kingsley, Victor Garber, Jessica Ahlberg, Sam Page – SCI-FI/TRILER
 – Forum Film

Vykoľajená

(**Trainwreck**, USA, 2015, R. Judd Apatow)
HRAJÚ: Brie Larson, Tilda Swinton, Marisa Tomei, Ezra Miller, Bill Hader, John Cena, Barkhad Abdi – KOMÉDIA – Barracuda Movie

13. 8. 2015

Fantastická štvorka

(**Fantastic Four**, USA, 2015, R. Josh Trank)
HRAJÚ: Kate Mara, Toby Kebbell, Miles Teller, Jamie Bell, Michael B. Jordan, Tim Blake Nelson
 – AKČNÉ SCI-FI – Barracuda Movie

Krycie meno U.N.C.L.E.

(**The Man from U.N.C.L.E.**, USA, 2015, R. Guy Ritchie) **HRAJÚ:** Henry Cavill, Alicia Vikander, Hugh Grant, Armie Hammer, Jared Harris – AKČNÝ/DOBRODRUŽNÝ/KOMÉDIA
 – Continental film

V hlave

(**Inside Out**, USA, 2015, R. Pete Docter, Ronaldo Del Carmen)

V SLOVENSKOM ZNENÍ: Monika Hilmerová, Roman Pomajbo, Helena Geregová, Kristína Turjanová – RODINNÁ ANIMOVANÁ KOMÉDIA
 – Saturn Entertainment
 + predfilm **Láva** (Lava, USA, 2015, R. James Ford Murphy)

PREMIÉRA: 2. 7. 2015

Pútnik – nejlepší příběh Paula Coelho

(**Não Pare na Pista: A Melhor História de Paulo Coelho**, Brazília/Španielsko, 2014) DCP 2D, 112 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, ŽIVOTOPISNÝ/DRÁMA
RÉŽIA: Daniel Augusto **HRAJÚ:** Júlio Andrade, Ravel Andrade, Fabiana Gugli
DISTRIBÚTOR: Barracuda Movie

Film rozpráva o životnej púti Paula Coelho – rozprávača príbehov, ktoré fascinujú milióny čitateľov. Zdrojom jeho inšpirácie na romány je jeho vlastný život, veď flirtoval so smrťou, unikol z hranice, za ktorou je už len šialenstvo, experimentoval s drogami, trpel a radoval sa z lásky a spoluvytváral históriu brazílskeho rokenrolu.

20. 8. 2015

(Ne)dokonalá partička

(**Masterminds**, USA, 2015, R. Jared Hess)
HRAJÚ: Kristen Wiig, Zach Galifianakis, Ken Marino, Owen Wilson, Jason Sudeikis, Mary Elizabeth Ellis – AKČNÁ KRIMIKOMÉDIA
 – Forum Film

Pride

(**Pride**, V. Británia, 2012, R. Matthew Warchus)
HRAJÚ: Bill Nighy, Imelda Staunton, Dominic West, Paddy Considine – KOMÉDIA
 – Forum Film

Rytmus: Sídlikový sen

(Slovensko/Česko, 2015, R. Miro Drobný)
ÚČINKUJÚ: Patrik „Rytmus“ Vrbovský, Vlasta Miezgová, Róbert Miezga st., Róbert Miezga ml., Veronika Miezgová, Alexander Wagner, Dara Rolins, Michal „Ego“ Straka
 – DOKUMENTÁRNY – Itafilm
 ▶ O filme čítajte viac na stranách 16 – 17.

PREMIÉRA: 2. 7. 2015

Slepá

(**Blind**, Nórsko, 2014) DCP 2D + MP4, 96 min., MN 18, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA
RÉŽIA: Eskil Vogt
HRAJÚ: Ellen Dorrit Petersen, Henrik Rafaelsen, Vera Vitali, Marius Kolbenstvedt, Jacob Young
DISTRIBÚTOR: ASFK

Po náhlej strate zraku objavuje Ingrid nové zákutia vlastnej predstavivosti. Kde je však hranica medzi fantáziou a realitou? Dráždivá sonda do vnútorného sveta slepej ženy prekvapuje bohatou vizualitou aj absurdným humorom.
 ▶ Recenziu snímky čítajte na stranách 34 – 35.

27. 8. 2015

Ooops!

(**Ooops! Noah is Gone...**, Belgicko/Nemecko, 2015, R. Toby Genkel)
 – ANIMOVANÝ/RODINNÝ
 – Continental film

Griswoldovci

(**Vacation**, USA, 2015, R. John Francis Daley, Jonathan M. Goldstein)
HRAJÚ: Chris Hemsworth, Leslie Mann, Christina Applegate, Chevy Chase, Charlie Day, Beverly D'Angelo – DOBRODRUŽNÝ/KOMÉDIA
 – Continental film

Hitman: Agent 47

(**Hitman: Agent 47**, USA, 2015, R. Aleksander Bach)
HRAJÚ: Rupert Friend, Zachary Quinto, Thomas Kretschmann, Ciaran Hinds, Hannah Ware
 – AKČNÝ/KRIMI – Barracuda Movie

▶ Zuzana Sotáková a Miro Ulman

FOTO: Itafilm

K Rytmusovi za dvere

► **Róbert Pospíš** (filmový publicista)

„Uteklo to ako voda. Osem rokov zase nie je až taká dlhá doba. V živote ľudí sa nemusí nič udiť. Dokonca ani vizuálne sa človek až tak nezmení. Prípad Rytmusa bol, našťastie, iný.“ Slová scenáristu a režiséra filmu **Rytmus: Sídliškový sen** Mira Drobného napovedajú, že do našich kín nemieri bežný dokument. Distribučnú premiéru má 20. augusta.

Drobný prežil s Patrikom Vrbovským alias Rytmusom takmer desaťročie. Jedna z najpopulárnejších postáv našej hudobnej scény mu dovolila nazrieť do svojho súkromia a výsledkom je film, ktorý pravdepodobne vzbudí rozporuplné reakcie. Tie od prvých divákov na kontrolných projekciách sú podľa Drobného vzácne rovnaké: „Silné emócie, výraz prekvapenia, že videli niečo neočakávané, a vzápätí otázka: To vám Rytmus dovolí zverejniť?“ „Sídliškový alebo detský sen má každý z nás. Naplniť ho, to je cieľom Rytmusových fanúšikov, neustrátnych divákov, ale aj Patrikových ‚hejterov‘. Film je určený všetkým, ktorí snívajú svoje sny. Je to príbeh inšpirácií, akou cestou sa vybrať, aby sme si po ôsmich rokoch mohli povedať, že sme sa posunuli a sme šťastnejší,“ dodáva k názvu fil-

mu samotný režisér. Populárna osobnosť, ktorá prirodzene priťahuje pozornosť médií aj širokej verejnosti – Rytmus je v istom zmysle slova generálny hrdina. Napriek (či aj vďaka) svojej kontroverznosti a charakteristickému sebavedomiu. „Je zaujímavé, aké rôznorodé sú reakcie publika. Mužský divák vidí vo filme iné myšlienky ako ženský. Bol som svedkom, ako sa jeden pár po premietaní pohádal, lebo každý si film vyložil po svojom. Na druhej strane je dobré, že si tam vie nájsť ten svoj príbeh Rytmusov fanúšik, ale aj človek, ktorý sa o Patrika vôbec nezaujíma. Film je o jednom sne, ktorý mal malý chlapec vo svojej detskej izbe na sídliskách v českom Pěrove a slovenských Piešťanoch, a ten sen sa mu splnil,“ ozrejmjuje Miro Drobný.

Pri obdobných dokumentoch je mimoriadne dôležitý celkový prístup k vykresleniu ústrednej postavy. „Mal som jeden-dva námety, ako sa uberať, ale po troch rokoch nakrúcania prišla scéna, ktorá všetko zmenila. Potom som začal takmer odznovu. Život jednoducho nenaplánuješ. Mal som šťastie, že Patrik podvedome ukončoval určitú etapu svojho života a ‚písal‘ svoj silný, emotívny filmový scenár. Prekvapil ma úprimnou sebareflexiou. Patrik dokáže vidieť sám seba z nadhľadu a trpezlivo zhodnocovať svoj obraz alebo činy,“ vysvetľuje režisér a scenárista v jednej osobe prístup k Rytmusovmu filmovému príbehu. Ten je nepochybne určený najmä jeho fanúšikom. Ponúka možnosť spoznať výraznú osobnosť do väčšej hĺbky. Takéto zadanie si vyžaduje veľkú mieru filmárskej trpezlivosti, ale aj odvahy. „Najdôležitejšie bolo získať si dôveru Patrikovej rodiny a jeho najbližších. Predstavte si, že sa niekto začne hrabať vo vašom súkromí a vyťahovať kostlivcov zo skrine. Najmä Patrikova mama Vlasta má odo mňa veľký rešpekt, že nám to dovolila. Samotný Patrik pristupoval k filmu trochu s dešpektom. Myslím si, že až záverečná hodina nakrúcania ho presvedčila, že zvolená cesta je správna. Divák v kine po filme pochopí, o čom hovorím.“ Slová Mira Drobného naznačujú,

že náročné časozberné nakrúcanie neprebiehalo bez konfliktov. „Patrik nezasahoval do nakrúcania ani do strihu filmu. Po poslednej klapke sa náš vzťah dostal do ideálneho stavu, navzájom sa rešpektujeme a dôverujeme si,“ dodáva filmár.

Rytmusove aktivity sa každým rokom rozširujú, no ešte vždy je to predovšetkým hudobník, ktorý patrí na Slovensku k tým najúspešnejším. Akú úlohu hrá v Sídliškovom sne jeho hudba? „Bez Rytmusových pesničiek by ten film jednoducho nemohol existovať. Dokonca sme uvažovali, že na plagát dopíšeme aj účinkujúcich v tanečných úlohách – Freydyho Ayisiho, Johnnyho Perfekta či Lady Mel. Sídliškový sen je viac hudobný ako biografický film. Bude to asi ešte dlhá diskusia, kam ho presne zaradiť,“ odpovedá autor dokumentu.

Nech už je teda váš pohľad na osobu Patrika Vrbovského alias Rytmusa akýkoľvek, Sídliškový sen by mohol byť kľúčom k jej podstate. „Nie je to len fráza či marketingový ťah, že film ukáže Patrika tak, ako ho bežný fanúšik nepozná. Sídliškový sen nie je film, je to život, Patrikov život,“ uzatvára Miro Drobný. ▲

Rytmus: Sídliškový sen (r. Miro Drobný, SR/ČR, 2015)

▪ **CELKOVÝ ROZPOČET FILMU:** V čase uzávierky Film.sk nebol rozpočet uzavretý.

▪ **POČET KÓPIÍ, V KTORÝCH SA FILM BUDE DISTRIBUOVAŤ V SLOVENSKÝCH KINÁCH:** 20 kópií, približne 50 pláten.

FOTO: Itafilm

Otec, dcéra a starosti

► Zuzana Sotáková

Rodiace sa puto medzi otcom a dcérou a konfrontácia rozmaznanej mládeže s realitou obvyčajnej dediny sú motívmi nového česko-slovenského filmu *Andílek na nervy*, ktorý na ne nazerá prostredníctvom humoru.

Keď 14-ročnej Viktórii zomrie mama, musí si vybrať, či bude žiť v detskom domove alebo na dedine s otcom, ktorého dovtedy nepoznala. A tak kroky mladej módnjej blogerky zamieria zo sveta štýlovej mestskej spoločnosti na dedinu, ktorá je plná „exotov“ vrátane jej otca. Autorom scenára a režisérom filmu je Juraj Šajmovič, syn známeho slovenského kameramana. „Musím sa priznať, že podkladom pre námet aj scenár bolo ozaj veľa skutočných príbehov z môjho okolia. Z vlastného života viem, aké je to pre tínedžera ťažké, keď ho vytrhnú z prostredia, v ktorom dlho žil. Skutočne nie je ľahké nájsť si nových kamarátov a opustiť v tomto veku komunitu, ku ktorej patríte. Ďalšou inšpiráciou bolo, že svoju dcéru Báru som spoznal, až keď mala šesť rokov. Len málokto si vie predstaviť, čo je to potom za tanec, aby človek vykryl všetky štrbiny v takomto vzťahu,“ odkrýva Šajmovič podnety, ktoré viedli k filmu *Andílek na nervy*.

Komedialnú snímku sa vinie aj motív postavenia súčasnej mládeže, ktorá má v porovnaní s predošlými generáciami mnoho odlišných črt. „Tieto veci sú videné prizmou doby s fenoménom rozmaznanej mládeže, ktorej rodičia kompenzujú nedostatok lásky prebytkom peňazí. Taký človek sa potom stáva na dedine atrakciou. Preto sme zvolili komediálny pohľad na tento, dalo by sa povedať, dobový fenomén,“ približuje Šajmovič, ktorý mal pred tro-

mi rokmi v kinách rodinnú komédiu *Tady hlídám já*. Jeho novinka by mala priniesť humorné situácie aj vďaka samotnej dedine, ktorá je česká i slovenská a jej jedinečnú tvár vytvárajú rôzne typy charakterov.

„O postavách uvažujem vždy ako o svojbýtných osobnostiach, ktorým musí herec v spolupráci so mnou vdýchnuť uveriteľnosť, emócie a ľudskosť,“ hovorí Šajmovič, ktorý mal pôvodne iné plány s hlavnou predstaviteľkou. „Hlavnú hrdinku som chcel najprv urobiť z úplnej neherečky. A tak som si dupol. No čím viac sa blížilo nakrúcanie, začal som chápať, že mám málo času na to, aby som ju všetko naučil. Veľmi som trpel, keď som tej dievčine nakoniec po prvej kamerovej skúške s Pavlom Řezníčkom (predstavitel otca, pozn. redakcie) musel povedať, že nebude hrať Viktóriu. Potom sme šli na stretnutie s Annou Kadeřávkovou, ktorá sa na kastingu umiestnila na druhom mieste.“

Nakrúcanie, ktoré trvalo 36 dní, prebiehalo len v Českej republike, konkrétne v Ředhošti, Žatci, Špindlerovom Mlýne a pri Prahe. „Veľmi som chcel nakrúcať v slovenských lokáciách, ale vzhľadom na to, že nám Audiovizuálny fond neposkytol ani euro, môj sen sa nesplnil. Ako polovičnému Slovákov je mi to ľúto. Dúfam, že pri ďalšom filme to bude inak,“ dodáva Juraj Šajmovič. ▲

Andílek na nervy (Andílek na nervy, r. Juraj Šajmovič, ČR/SR, 2015)

• CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 16 miliónov Kč (približne 586 080 eur)

• POČET KÓPIÍ, V KTORÝCH SA FILM BUDE DISTRIBUOVAŤ V SLOVENSKÝCH KINÁCH: 5 – 10 DCP nosičov

Druhý polrok v kinách: od Bebjaka po Zemeckisa

► Miro Ulman

Počas prvého polroka 2015 malo v slovenských kinách premiéru 119 filmov, čo je o štyri menej než za rovnaké obdobie minulého roka. Na druhý polrok ich distribútori zatiaľ naplánovali 97. Pokiaľ by sa to naplnilo, tak by sa tento rok dostalo do kín 216 novinek – najmä za posledné štyri roky.

Najviac novinek majú spoločnosti Barracuda Movie (25), Forum Film (15) a Asociácia slovenských filmových klubov (12). Zatiaľ čo v rubrike Premiéry nájdete informácie o 33 filmoch, ktoré sa do kín dostanú už počas leta, v tomto článku sa sústreďujeme najmä na tie, ktoré uvidíte od septembra do konca decembra. Ani jeden z filmov už nebude na 35 mm nosiči a, naopak, až 14 novinek bude aj vo formáte 3D, čo znamená nárast oproti predchádzajúcemu obdobiu.

Čo sa týka produkcie slovenských filmov, po rekordných rokoch 2012 – 2014 očakávame mierny pokles. Dokončiť by sa ich malo asi 16 a premiéru v druhom polroku má zatiaľ potvrdenú 7 titulov – 4 hrané, 2 dokumenty a 1 animovaný. Štyri z nich sú minoritné koprodukcie. O filme *Andílek na nervy* píšeme v rubrike Novinky. V auguste sa dostane do kín časozberný dokument Mira Drobného *Rytmus: Sídľiskový sen* (20. 8., rubrika Novinky), 3. septembra to bude animovaná *Malá z rybárne* Jana Baleja a 10. septembra sa po úspechu v Berlíne konečne predstaví aj domácomu publiku *Koza Ivana Ostrochovského*. Titul *Očami fotografky* (17. 9.) v réžii Mateja Mináča je portrétom jeho mamy, známej fotografky Zuzany Mináčovej. Z nakrúcania *Wilsonova* (1. 10.) Tomáša Mašína sme priniesli reportáž v čísle 10/2014 a poslednou naplánovanou domácou novinkou je psychologická dráma Petra Bebjaka *Čistič* (15. 10.).

Zo zahraničných titulov patria u nás už dlhé roky k najnavštevovanejším české a animované filmy. Z tých prvých bude mať premiéru napríklad dvojdielny kriminálny triler *Gangster Ka* (10. 9.) a *Gangster Ka – Vojna polosveta* (26. 11.) Jana Pachla, *Kamieňák 5* (3. 12.) F. A. Brabca či *Padesátka* (24. 12.)

Vojtěcha Kotka. Medzi ôsmimi animovanými novinkami je nemecký *Malý dráčik* (30. 7.), francúzsky *Mune* (17. 9.), *Hotel Transylwania 2* (1. 10.), *Peanuts: Snoopy a Charlie Brown vo filme* (5. 11.), ruské filmy *Snehová kráľovná 2* (10. 12.) a *Savva* (31. 12.) či pixarovky *V hlave* (13. 8.) a *Dobrý dinosaurus* (26. 11.).

Z pokračovaní úspešných zahraničných titulov sa počas druhého polroka objavia v kinách okrem piatich letných titulov napríklad aj piaty diel *Paranormal Activity* (29. 10.), *Hry o život: Drozdajka – 2. časť* (19. 11.) alebo *Star Wars: Síla sa prebúda* (17. 12.).

V druhom polroku 2015 na vás čakajú akčné filmy, drámy, fantasy, horory, trilery, sci-fi, životopisné filmy i nová bondovka *Spectre* (6. 11.) v réžii Sama Mendesa. Svoje novinky predstavia aj režiséri Robert Zemeckis – *The Walk* (8. 10.), Steven Spielberg – *Most špiónov* (22. 10.) s Tomom Hanksom, Ridley Scott – *The Martian* (26. 11.) s Mattom Damonom, Danny Boyle – *Steve Jobs* (12. 11.) s Michaelom Fassbenderom, Jonathan Demme – *Ricki and the Flash* (10. 9.) s Meryl Streep či M. Night Shyamalan – *The Visit* (10. 9.).

Na plátna našich kín sa vrátia aj hviezdy ako Daniel Radcliffe – *Frankenstein* (1. 10.), Emma Stone – *Aloha* (3. 9.), Johnny Depp – *Black Mass* (17. 9.) alebo Tom Hardy – *Legenda* (29. 10.). A v septembri sa zase začne nekomerčná putovná prehliadka Projekt 100, tentoraz s filmami *Koza Ivana Ostrochovského*, *Aferim!* Radu Judea, *Mladost* Paola Sorrentina, *Fénix* Christiana Petzolda, *Zbrusu Nový zákon* Jaca Van Dormaela, *Ma ma* Julia Medema, *Ztraceni v Mnichově* Petra Zelenku a s obnovenými premiérami snímok *Klub bitčárov* Davida Finchera, *Okno do dvora* Alfreda Hitchcocka a *Sunrise* F. W. Murnaua. ▲

Krajina letných kín?

► Miro Ulman

Keď sme sa vo *Film.sk* venovali letným kinám naposledy, nebolo to veľmi optimistické. Článok s názvom Zánik letných kín na Slovensku? konštatoval, že leto 2012 bude pre väčšinu z nich poslednou sezónou. Teraz je situácia oveľa povzbudivejšia.

V roku 2014 bolo v prevádzke 16 letných kín a 1 auto-kino. Najviac divákov prišlo do letného kina v Pezinku (11 060), ale veľký záujem bol aj o projekcie v Senci (10 541), Košiciach (7 504) a Podhájskej (5 490). A najväčšia priemerná návštevnosť na predstavenie v letných kinách, kde sa vyberalo vstupné, bola v Košiciach (375,2), Senci (130,14) a Pezinku (121,54). Na porovnanie – priemerná návštevnosť v slovenských kinách bola vlani 30,46 diváka.

A aká bola situácia pred začiatkom leta 2015? Okrem putovného Bažant Kinematografu a jedného autokina by malo premietiť 28 letných kín. Sedemnást z nich spĺňa medzinárodnú definíciu letného kina ako priestoru určeného na hromadné sledovanie filmových predstavení pod širým nebom, za ktoré sa vyberá vstupné, a vybaveného sedadlami. Zdá sa teda, že o neopakovateľnú atmosféru je ešte vždy záujem. „*Amfík v Pezinku má dlhoročnú tradíciu a sú ľudia, ktorí ho uprednostňujú pred kinom. Stane sa, že idú na amfík naslepo, bez toho, aby vedeli, čo sa premieta. Láka ich atmosféra letného kina, veľký kvalitný obraz, pivo, malinovka, pukance, dievča okolo krku, niekto uprednostní deku na trávě... panuje tam pohoda,*“ objasňuje vedúci kina Timo Matiaško.

Najmodernejšiu technológiu D-cinema bude tento rok využívať už 7 kín: amfiteátre v Košiciach a Trnave, ktoré boli digitalizované v roku 2013, a letné kiná v Krupine, Pezinku, Podhájskej, Senci a Senici, ktoré využívajú projektor z jednosálového kina. „*Rozhodnutie sťahovať v lete techniku z kina na amfík si pochvalujeme,*“ hovorí Timo Matiaško. „*S výnimkou leta 2014, keď sa s nami zahrávalo počasie, máme za tri letné mesiace v amfíku viac divákov ako za zvyšok roka v kine.*“

Všetky ostatné letné kiná (Banská Bystrica, Banská Štiavnica, letné kino Film Europe v Bratislave, Nové Zámky, Oslany, Prešov, Rožňava, Sereď, To-

poľčany, Zvolen) budú využívať technológiu E-cinema – projekcie z blu-ray a DVD –, ktorá však umožňuje premietiť väčšinu premiérových titulov alebo klasické 35 mm kópie. Michal Vanko, konateľ spoločnosti, ktorá prevádzkuje Amfiko v Martine, vysvetľuje: „*V rokoch 2012 a 2013 sme fungovali na tituloch z predchádzajúcich rokov, zopár filmov ešte vyšlo na 35 mm. Na naše prekvapenie to boli aj napriek obmedzenej ponuke titulov divácky úspešné roky. Vlani sme však znova hrali to isté a diváci sa nám už začali vytrácať. Preto sme sa rozhodli, že túto sezónu pravdepodobne nebudeme premietiť vôbec, alebo pustíme iba zopár starších titulov.*“ V roku 2016 by chceli amfiteátre v Martine digitalizovať. Tak ako v Banskej Bystrici, kde po dlhých 20 rokoch ožíva rekonštruovaný Amfiteátre Paľa Bielika, ktorý je kapacitou najväčší na Slovensku a má dokonca najväčšiu premietaciu plochu v rámci bývalého Československa. „*Chceme nadviazať na dlhú históriu letných filmových večerov na tomto mieste s jedinečným genius loci a širokej verejnosti ponúknuť na pravidelnej báze hodnotné filmy,*“ vysvetľuje Juraj Havlík z občianskeho združenia za! amfiteátre.

Dva tradičné retroautobusy Bažant Kinematografu vyrážajú aj tento rok na cestu po Slovensku a navštívia 33 miest. Súčasťou projektu je aj letné kino na Magio pláži v Bratislave. V posledných rokoch však pribudlo niekoľko ďalších letných kín či skôr otvorených priestorov, kde majú diváci možnosť vidieť filmy zadarmo: Kino v bazéne v Banskej Bystrici, letné kiná v Bardejove, Lučenci, Vranove nad Topľou, v Bratislave kiná Yard 11, Aperol Spritz, Istracentrum, kiná na Kuchajde či v Líščom údolí a premietiť by sa malo aj pri štiavnickom jazere Počúvadlo. A už od 30. mája premietajú Autokino Shopping Palace v Bratislave – jediné autokino na Slovensku. ▲

Vo Varoch je Koza a dá sa vidieť aj Očami fotografky

► Daniel Bernát

MFF Karlove Vary vstupuje do svojho 50. ročníka (3. – 11. 7.) a v jeho programe je opäť aj niekoľko slovenských filmov. V hlavnej súťaži sa síce ocitli „len“ dve minoritné koprodukcie, ale v hlavnom programe mimo súťaže sa premietne *Koza* v réžii Ivana Ostrochovského. Festival uvedie aj dokumenty *Vlna vs. breh* či *Očami fotografky*.

Česko-slovenská *Domáca opatera* a poľsko-česko-slovenský *Červený pavúk* – to sú dva koprodukčné tituly z hlavnej súťaže o Krištáľový glóbus. Prvý z nich rozpráva príbeh opatrovateľky, ktorá sa venuje predovšetkým starostlivosti o druhých – či už sú to jej pacienti alebo rodina. Jedného dňa sa však situácia zmení a pomoc potrebuje ona. *Domáca opatera* je dlhometrážny filmový debut českého režiséra Slávka Horáka. Psychologickým trilerom *Červený pavúk* zase debutuje v oblasti hraného filmu skúsený poľský dokumentarista a kameraman Martin Koszałka, ktorý sa rozhodol vyrozprávať príbeh z Krakova 60. rokov, kde vyčíňa masový vrah a jeho zvrátené konanie intenzívne zaujíma mladého Karola.

Film *Koza* sa do slovenskej distribúcie dostane až v septembri, no od svojej svetovej premiéry na Berlinale už prešiel viacerými zahraničnými festivalmi a vybrali ho aj do hlavného mimosúťažného programu v Karlových Varoch. Ústredným protagonistom filmu je Peter Baláž alias Koza – bývalý boxer, ktorý sa vracia do ringu, aby zarobil peniaze, pretože jeho partnerka je tehotná a chce ísť na potrat. Celovečerný režijný debut renomovaného kameramana Martina Štrbu *Vlna vs. breh*, ktorý sa už v tunajších kinách premietal a vo Varoch ho uvedú v sekcii Dokumentárne filmy – mimo súťaže, vypovedá o tvorbe, osobnostiach, inšpiráciách a kamarátskvach fotografov slovenskej novej vlny 80. rokov.

V sekcii České filmy 2014 – 2015 figurujú minoritné koprodukcie *Miesta* (r. R. Špaček) a *Malá z rybárne* (r. J. Balej) a v programovom bloku *Návraty* k prameňom sa ocitla oscarová snímka Jána Kádára a Elmara Klosa *Obchod na korze*.

Pre mladú poslucháčku VŠMU v Bratislave Martinu Buchelovú je určite úspech, že jej krátky film *Ze-*

lená vlna zaradili do novej festivalovej sekcie Prvé podanie, ktorá vznikla v spolupráci s medzinárodnou organizáciou European Film Promotion a ponúka výber desiatich snímok talentovaných študentov a absolventov filmových škôl.

Päťdesiaty ročník festivalu má aj bohatý industry program pre filmových profesionálov. Na podujatí Works in Progress vlani získal cenu pre najslubnejší projekt práve Ostrochovský s filmom *Koza*, tento rok sa tu uskutočnia prezentácie chystaných slovenských filmov *Eva Nová* – hraný debut dokumentaristu Marka Škopa a *Punk je hned!* – dlhometrážny režijný debut absolventa scenáristiky na VŠMU Juraja Šlauku. Predstaví sa aj koprodukčný česko-francúzsko-slovenský projekt *Vlk z Kráľovských Vinohrad* v réžii Jana Němca.

Na podujatí Pitch & Feedback, ktoré spoluorganizuje SFÚ, budú mať prezentáciu aj zástupcovia troch slovenských projektov vo fáze vývoja: *Ostrým nožom* (r. T. Kuhn), *Posol* (r. I. Ostrochovský), *SchengenStory* (r. P. Bebjak). A na prezentácii Docu Talents from the East to budú projekty v štádiu produkcie alebo postprodukcie, medzi nimi aj slovenské príspevky *Čierna* (r. M. Rumanová) a *Sféra* (r. Martin Kolár).

Pri príležitosti 50. ročníka festivalu sa premietne dokument *Filmová lázeň*, v ktorom mapuje históriu jubilujúceho podujatia režisér Miroslav Janek. Umelecká poradkyňa MFF Eva Zaoralová zase napísala knihu *Príbeh festivalu* a jej texty budú dopĺňať aj fotografie Zuzany Mináčovej, ktorá už dlho nazerá (a dáva nám nazrieť) do útrob festivalu. No a ten festival počas svojho 50. ročníka uvedie vo svetovej premiére aj film o Mináčovej. Česko-slovenský dokument s inšcenovanými prvkami nakrútil jej syn Matej a volá sa *Očami fotografky*. ▲

Karlove Vary prežili totalitu aj Golema

► Emília Kincelová (filmová publicistka)

Medzinárodný filmový festival Karlove Vary oslavuje tohto roku 50. výročie. Pri tejto príležitosti sme požiadali o rozhovor človeka najpovolanejšieho – dlhoročnú umeleckú riaditeľku festivalu Evu Zaoralovú, ktorá je s týmto veľkým filmovým sviatkom úzko spätá aj v súčasnosti a pôsobí ako umelecká poradkyňa.

Ako by ste v krátkosti zhrnuli „životopis“ karlovarského festivalu, na ktorý ste v 70. a 80. rokoch chodili ešte ako novinárka?

– Zhrnúť vývoj a premeny festivalu od jeho začiatkov je náročné. Aj v publikácii *Příběh festivalu*, ktorú som napísala k 50. jubileu, sa mi podarilo načrtnúť len základné informácie, ktoré vonkoncom nie sú vyčerpávajúce. Pokúsím sa však aspoň o to najhlavnejšie. Ako je už známe, prvý až štvrtý ročník sa zorganizoval v Mariánskych Láznach so snahou definovať, v čom spočíva národný charakter československého filmu, a posilniť národné čítanie. Vznikol pôvodne ako nesúťažný, ale ohlasoval sa ako „festival s medzinárodnou účasťou“. No už po

troch rokoch začal byť súťažný. Piaty ročník sa v roku 1950 presťahoval definitívne do Karlových Varov. V roku 1957 festival dostal od Medzinárodnej federácie asociácií filmových producentov (FIAPF) štatút kategórie A, ktorý majú tie dôležitejšie festivaly. No netrvalo dlho a prišiel prvý úder – v roku 1959 založili Moskovský festival a ten dostal rovnaký štatút. Odvtedy sa MFF Karlove Vary musel deliť na striedačku o kategóriu A s Moskvou. V nepárnom roku 1967 bola na rade Moskva, karlovarský festival sa teda nekonal, no o to bola u nás uvoľnenejšia atmosféra politického a kultúrneho života, ktorá vyvrcholila Pražskou jarou. Politická garnitúra sa však zmenila až v januári 1968, me-

dzitým sa pre študentské nepokoje, ktoré prerástli do generálneho štrajku, zrušil Medzinárodný filmový festival v Cannes a v tejto napätej atmosfére sa pripravovala nová koncepcia karlovarského festivalu. Snahou bolo zvyšovať umeleckú úroveň, zrušila sa medzinárodná porota, súťaž posudzovali tri od seba nezávislé poroty – autorskej predsedal známy režisér Cesare Zavattini, hereckej Miroslav Horníček a technickej Francúz Claude Soulé. Ako téma šiestej Voľnej tribúny bola vyhlásená Sloboda tvorby. Víťazom 16. festivalu sa stalo *Rozmarné léto* Jiřího Menzla.

Lenže o dva roky bolo všetko inak. Zúčastňovala som sa festivalu pravidelne a obdobie rokov 1970 až 1989 považujem za jeho úpadok, hoci musím dodať, že vzniklo mnoho pozoruhodných filmov, ktoré sa aj dnes oplatí vidieť, a to aj z domácej produkcie. Prepad do priemernosti, najmä čo sa týka československých súťažných filmov, presne reflektujúcich domáce pomery, nastal v roku 1969, keď sa ocitlo v trezore 10 až 12 filmov. Mnohí tvorcovia to vzdali, emigrovali a len málokto dokázal vzdorovať a občas urobiť aj nejaké ústupky. Do zabudnutia však nezapadli také filmy ako Vláčilove *Stíny horkého léta*, *Signum laudis* slovenského režiséra Martina Hollého a iné.

Keď sa festival po roku 1989 oslobodil od mocenských vplyvov, musel zvládnuť prechod od totality k demokracii za šesť mesiacov. Príprava 27. ročníka bola zrejme plná nadšenia a všetci na prvý novembrový ročník radi spomíname. Ako ste ho vnímali?

– Ako prehliadku všetkých trezorových filmov, predovšetkým českej a slovenskej novej vlny. Veľká časť z nich bola počas celých dvadsať rokov obeťou zákazov a postihov. Autori niektorých sa, žiaľ, už slobody nedočkali – Ján Kadár, Evald Schorm, Pavel Juráček, Elo Havetta. Nemenej dôležité bolo aj uvedenie filmov tých umelcov, ktorí emigrovali do zahraničia a mohli sa vrátiť domov. Boli to Vojtěch Jasný, Pavel Kohout, Pavel Landovský. Netrpezlivo sme čakali, kedy až z Paríža dorazia na bicykloch Miloš Forman a Theodor Pištěk. Tento príbeh je priam legendárny. Ale stal sa. Po tomto neopakovateľnom ročníku, plnom nadšenia a opojenia slobodou, muselo nutne prísť vytriezvenie. Nastali časy, keď už bolo treba uvažovať o ďalšom osude Karlových Varov. Po veľmi úspešnom roku 1992 sa vážne začalo uvažovať o tom, či má vô-

bec zmysel pokračovať v usporadúvaní festivalu. Našťastie, našli sa rozumní ľudia, ktorí upozorňovali, že zrušiť jeden z najstarších festivalov v Európe by bola nenapraviteľná škoda. Vznikla Nadácia Medzinárodný filmový festival Karlove Vary, jej výkonným orgánom bola jedenásťčlenná rada a predsedom sa stal Jiří Bartoška. Oslovili mnoho ľudí, ale nemali sa k činu. Bartoška súhlasil, ale neskôr priznal, že netušil, do čoho ide. To isté môžem povedať o sebe – tiež som nevedela, čo ma čaká. Na to, že sme všetci boli takzvaní festivaloví amatéri, nebol program 29. MFF vôbec zlý. Uviedli sme napríklad nórsky film Knuta Erika Jensena *Stella Polaris*, španielsky film *Můj rodný brat* Miriana Barrosa a Švankmajerovu snímku *Lekce Faust*. Zdalo sa, že nám už nič nestojí v ceste. S Jiřím Bartoškom sme si naplánovali cestu do Moskvy, aby sme ich upozornili na náš zámer usporiadať festival každý rok, čím by sa delenie s Moskvou o A kategóriu definitívne skončilo.

Nič sa neskončilo, vlastne sa to vtedy iba začalo, a nie s Moskvou. Ak si dobre pamätám, došlo k nedorozumeniam v samotnej Nadácii. Antonín Moskalyk prešiel k novému festivalu a MFF Karlove Vary potom bojoval o prvenstvo s „konkurenciou“. Ako sa to odohralo?

– Antonín Moskalyk s Janom Knořlíčkom pripravovali medzinárodný festival Zlatý Golem, ktorý sa v roku 1995 aj uskutočnil, a usilovali sa v organizácii FIAPF o získanie kategórie A. Bolo to veľmi znepokojujúce, lebo FIAPF ju udeľuje len jednému festivalu v každej krajine, dva sú vylúčené. Správa, že by to mal byť Zlatý Golem, sa rozletela, spoločnosť sa rozdelila na dva tábory a začala to byť otázka prestíže. O rok neskôr sme však zažili aj ďalší pokus o likvidáciu festivalu – premiestniť MFF Karlove Vary do Prahy, čo sme prekonali, lebo to, našťastie, odmietli všetci. Napriek všetkým prekážkam sme sa rozhodli, že 30. MFF Karlove Vary usporiadame. Jiří Bartoška na čele Nadácie a festivalu sa staral o ekonomické zabezpečenie, programové oddelenie, ktorému som velila ja, sa s mojím hlavným pomocníkom Ondřejom Zachom snažilo zostaviť zaujímavý program pre široké divácke spektrum. Prосто, mali sme už jasno, čo chceme. Novinkou bola Súťaž dokumentárnych filmov, posudzovaných osobitnou porotou. Šťastie sa priklonilo na našu stranu, lebo prvý pražský medzinárodný Zlatý Golem sa skončil necelé dva

týždne pred naším festivalom fiaskom. Takže Golema sme porazili a zástupca organizácie FIAPF Alphonse Brisson nás ubezpečil, že môžeme s kategóriou A rátať. Musím však priznať, že tím, ktorý pripravoval festival, ešte vždy nevyňikal takou profesionálnou ako teraz.

Kedy ste si mohli skutočne vydýchnuť a nezaoberať sa kategorizáciou?

– V roku 1997 sme už boli veľkí optimisti a vo chvíli, keď sme zostavili program 32. MFF, nám FIAPF oznámil, že nám značku vrátil. Hoci sme sa nikdy nemuseli sťažovať na absenciu svetových osobností, až vtedy sme si konečne mohli naplno vychutnať a užívať, že na festival prišla oscarová herečka Ellen Burstyn, dvojnásobný držiteľ Oscara Jason Robards, Salma Hayek, Julia Ormond, Miloš Forman, ktorému riaditeľ festivalu odovzdal Zvláštny Krištáľový glóbus za mimoriadny umelecký prínos svetovému filmu. Ohrozenie odpadlo, nikto ho viac nespomenul, patrilo minulosti. O možných výhodách hlavného mesta už nikomu nenapadlo ani hovoriť. Festival dostal priestor rozvíjať sa v demokratickom ovzduší, bez akýchkoľvek ideologických tlakov a politické špičky štátu mu boli naklonené.

Ako dnes s odstupom času hodnotíte karlovarský festival?

– Úsilie tímu Jiřího Bartošku sa javí ako úspešné: návštevnosť od roku 1994 každý rok stúpa, ustálila sa na približne 130 000 divákov, ale ďalej to asi pôjde ťažko vzhľadom na nedostatočné vybavenie kinosály. Každoročne sa premietne 200 – 250 filmov, z nich veľký počet v premiére. Vďaka zaujímavému programu začali na festival chodiť mladí ľudia z rôznych končín republiky i zo Slovenska. Práve so slovenskou kinematografiou spolupracujeme viac ako v rokoch, keď boli obe krajiny spojené. Každý rok premietneme niekoľko čisto slovenských filmov alebo vyrobených v koprodukcii. Mnohé slávil úspechy, stačí spomenúť Šulíkove filmy *Záhrada* alebo *Cigán*, Škopove dokumenty *Iné svety* a *Osadné*, *Dom Zuzany Liovej*... Potešuje je, že náš festival má čoraz lepší ohlas vo svetovej tlači a je považovaný za najvýznamnejšiu medzinárodnú festivalovú súťaž vo východnej Európe. ▲

OCENENIA SLOVENSKÝCH FILMOV A TVORCOV NA MFF KARLOVE VARY (výber)

3. ročník 1948 – Čestné uznanie pre film *Nepriateľ medzi nami?* (r. V. Bahna).
4. ročník 1949 – Čestné uznanie pre film *Pieseň strojov* (r. V. Andreánsky).
5. ročník 1950 – Čestné uznanie pre film *Priehrada* (r. P. Bielik).
6. ročník 1951 – Čestné uznanie za hudbu Eugena Suchoňa vo filme *Boj sa skončí zajtra* (r. M. Cikán).
7. ročník 1952 – Čestné uznanie pre film *Lazy sa pohli* (r. P. Bielik).
– Čestné uznanie pre film *Mária Justínová* (r. J. Medved).
8. ročník 1954 – Osobitné čestné uznanie za hraný film pre film *Pole neorané* (r. V. Bahna).
9. ročník 1956 – Čestné uznanie pre film *Učiteľka* (r. Š. Uher).
11. ročník 1958 – Osobitné čestné uznanie a Cena FIPRESCI pre film *Štyridsaťštyri* (r. P. Bielik).
13. ročník 1962 – Medaila medzinárodnej poroty pre film *Palnočná omša* (r. J. Krejčík).
18. ročník 1972 – Hlavná cena pre film *Dost dobrí chlapi* (r. J. Režucha).
20. ročník 1976 – Osobitný čestný diplom Festivalového výboru pre herca Dušana Tarageľa za úlohu vo filme *Keby som mal dievča* (r. Š. Uher).
21. ročník 1978 – Cena Zväzu čs. dramatických umelcov pre Emiliu Vášáryovú za film *Advokátka* (r. A. Lettrich).
22. ročník 1980 – Veľká osobitná cena poroty pre film *Signum laudis* (r. M. Hollý).
23. ročník 1982 – Veľká osobitná cena poroty pre film *Pomocník* (r. Z. Záhon).
24. ročník 1984 – Cena medzinárodnej poroty v súťaži prvých diel všetkých svetadielov pre film *Kráľ Drozdia brada* (r. M. Luther).
– Veľká cena – Krištáľový glóbus pre film *Lev Tolstoj* (r. S. Gerasimov, ZSSR/ČSSR – Slovenská filmová tvorba Bratislava – Koliba).
25. ročník 1986 – Cena Ruža z Lidíc a Diplom predsedu Festivalového výboru za herecký výkon pre Janu Rihákovú–Dolanskú – film *Zastihla ma noc* (r. J. Herz).
27. ročník 1990 – Cena Ruža z Lidíc pre tvorcov, ktorí boli počas komunizmu nútení emigrovať, mali zákaz tvorby a trezorované filmy. Porota si uctila pamiatku Ela Havettu, Pavla Juráčka, Jána Kadára a Evalda Schorma.
– Cena FIPRESCI pre film *Vtáčkovia, siroty a blázni* (r. J. Jakubisko).
30. ročník 1995 – Osobitná cena medzinárodnej poroty, Hlavná cena poroty FIPRESCI a Hlavná cena ekumenickej poroty, Osobitná cena poroty Medzinárodnej federácie filmových klubov FICC pre film *Záhrada* (r. M. Šulík).
31. ročník 1996 – Osobitná cena poroty dokumentárnych filmov pre *Papierové hlavy* (r. D. Hanák).
33. ročník 1998 – Osobitné uznanie, Cena za najlepší mužský herecký výkon (Olaf Lubaszenko) – film *Je třeba zabít Sekala* (r. V. Michálek, ČR/SR/PL/FRA).
41. ročník 2006 – Osobitné uznanie poroty dokumentárnych filmov a Divácka cena denníka *Právo* pre *Iné svety* (r. M. Škop).
43. ročník 2008 – Krištáľový glóbus za mimoriadny umelecký prínos svetovej kinematografii pre Dušana Hanáka a Juraja Jakubiska.
44. ročník 2009 – Cena za najlepší dokumentárny film nad 30 minút pre *Osadné* (r. M. Škop).
45. ročník 2010 – Krištáľový glóbus za mimoriadny umelecký prínos svetovej kinematografii pre Juraja Herza.
46. ročník 2011 – Zvláštna cena poroty a Zvláštne uznanie poroty pre herca Jána Mižigára, Cena Europa Cinemas Label, Cena Dona Quijota Medzinárodnej poroty filmových klubov FICC za film *Cigán* (r. M. Šulík).
– Divácka cena denníka *Právo* pre film *Nickýho rodina* (r. M. Mináč).
48. ročník 2013 – Zvláštne uznanie v súťažnej sekcii Na východ od Západu pre film *Zázrak* (r. J. Lehotský).
– Cena FEDEORA (Federácie filmových kritikov z Európy a Stredomorja) za najlepší film sekcie Na východ od Západ pre *Zamatových teroristov* (r. P. Peckarčík, I. Ostrochovský, P. Kerekes).
49. ročník 2014 – Cena 10 000 eur pre najslubnejší projekt v kategórii Works in progress – *Koza* (r. I. Ostrochovský).

DOK.Incubator s elitnými hosťami

V dňoch 22. až 29. augusta sa bude v Banskej Štiavnici konať 4. ročník workshopu DOK.Incubator, ktorý pozýva medzinárodne etablovaných filmových profesionálov, aby pracovali na nádejných slovenských filmoch a pomohli im dostať sa na medzinárodnú scénu. Režiséri, producenti a strihači budú pracovať pod vedením Sigrid Dyekjaer – producentky filmu *Monastery* (najlepší film IDFA 2006), Pera K. Kirkegaard – strihača „akčného dokumentu“ *Armadillo*, ktorý získal cenu Emmy aj Veľkú cenu kritikov v Cannes, Anne Fabini – strihačky filmu *Return To Homs*, ktorý vyhral napríklad na vlnajšom festivale Sundance, alebo sa účastníci workshopu môžu radiť s dlhoročným riaditeľom prestížneho festivalu DOK Leipzig Claasom Danielsenom či so zakladateľom špičkovej medzinárodnej distribúcie Outlook Petrom Jägerom. Na prednášky je pozvaná široká verejnosť, viac informácií nájdete na www.dokincubator.net. Podujatie finančne podporil Audiovizuálny fond.

► Asociácia nezávislých producentov

Slovinský producent školil slovenských tvorcov

Pitch & Feedback je program, ktorý ponúka MFF Karlove Vary a spočíva v prezentácii českých a slovenských filmových projektov v ranom štádiu vývoja a s medzinárodným potenciálom skupine zahraničných expertov z rôznych oblastí filmového priemyslu. Zo Slovenska sa tento rok prezentujú tri projekty a zástupcovia dvoch z nich absolvovali 19. júna v Slovenskom filmovom ústave prípravné školenie, ktoré viedol úspešný slovinský producent Danijel Hočevar. Ako správne prezentovať svoj projekt potenciálnym partnerom sa dozvedeli tvorcovia filmov *SchengenStory* (réžia: P. Bebjak, produkcia: Wandal Production) a *Ostrým nožom* (réžia: T. Kuhn, produkcia: Madness Production). „Oba projekty sa dobre vyvíjajú a sú seriózne pripravené. A hoci sú odlišné, oba podľa mňa sledujú zaujímavé témy, ktoré sú dôležité pre spoločnosť. Majú však aj širší význam, pretože sa s témami týchto filmov môžete stotožniť, aj keď pochádzate

te zo zahraničia, čo považujem za veľmi dôležité. Je skvelé, že prezentujú lokálne príbehy, ktoré sú univerzálne,“ povedal pre *Film.sk* Hočevar. Podľa neho sa filmári z menších krajín musia pri prezentovaní svojich filmov snažiť viac, pretože v ich krajinách je menší trh a menej podpory pre filmy. Na druhej strane však dodáva, že slovenskí producenti nie sú v zahraničí neznámi. „Je síce ťažké hovoriť vo všeobecnosti, ale producenti zo Slovenska, ktorí rozumejú realite filmového priemyslu nielen doma, ale aj v Európe, sú aktívni v pitchingu svojich projektov v zahraničí.“

Podľa Hočevara je pri prezentácii najdôležitejšie, aby si tvorcovia uvedomili, že neprezentujú len svoj projekt, ale aj seba. „Seba nielen ako filmára, ale aj ako osobu, a preto by ste mali byť vždy prirodení, motivovaní a mali by ste ukázať zanieťanie pre projekt, na ktorom budete pracovať pravdepodobne niekoľko rokov. Ak ste počas prezentácie skutočne sami sebou, ľudia to budú cítiť, pochopia to a nie je potrebné, aby ste im o príbehu či produkcii povedali každý detail. Hľadáte partnerov, ktorým sa nielenže bude páčiť váš projekt, ale ktorí vo vás uveria.“

Podujatie Pitch & Feedback organizuje Slovenský filmový ústav, České filmové centrum, MFF Karlove Vary v spolupráci s Barrandov Studios a dramaturgickým centrom Midpoint.

► ZS

SFÚ vydal svoje prvé blu-ray

Vojnová dráma *Signum laudis* (1980) režiséra Martina Hollého je prvý titul, ktorý vydal Slovenský filmový ústav na nosiči blu-ray. Film rozpráva príbeh z obdobia konca 1. svetovej vojny na ruskom fronte a v hlavnej úlohe kaprála Hoferika účinkuje Vlado Müller. Blu-ray je v predaji od druhej polovice júna a obsahuje aj booklet s textami o filme a jeho tvorcach. Titulky sú v slovenskom, anglickom, nemeckom, francúzskom, talianskom a ruskom jazyku. V blízkej budúcnosti plánuje SFÚ vydať kolekciu blu-ray nosičov, ktoré budú obsahovať napríklad snímky *Slnko v sieti*, *Boxer a smrť*, *Vtáčkovia, siroty a blázni*, *Perinbaba*, *Chodník cez Dunaj* či *Ja milujem, ty miluješ*.

► ZS

Zomrel Ladislav Chudík

Vo veku 91 rokov zomrela v pondelok 29. júna po ťažkej chorobe jedna z najvýznamnejších divadelných a filmových osobností Slovenska – Ladislav Chudík. Herecky bol aktívny napriek vysokému veku, zahral si aj v pripravovanej detektívnej dráme Michala Kollára *Červený kapitán*. Chudík bol od roku 1944 členom Slovenského národného divadla, vo filme začínal v povojnových rokoch. K jeho najvýraznejším úlohám patrí určite titulný hrdina zo snímky Paľa Bielika *Kapitán Dabač* (1959). Ďalej účinkoval napríklad vo filmoch *Pieseň o sívom holubovi* (1961), *Polnočná omša* (1962), *Tvár v okne* (1963), *Smrť prichádza v daždi* (1965), *Vrah zo záhrobia* (1966), *Putovanie Jana Amose* (1983), *Zabudnite na Mozarta* (1985), ale aj v populárnom seriáli *Nemocnica na okraji mesta*. Za svoje herecké umenie získal viacero ocenení, medzi nimi Cenu Jozefa Kronera za celoživotné dielo v roku 1999 alebo ocenenie Hercova misia na MFF Art Film v roku 2000. O desať rokov neskôr mu udelili Českého leva za vedľajší mužský herecký výkon vo filme Jana Hřebejka *Kawasakihno ruže*.

► ZS

Časopis Homo Felix končí

Pred piatimi rokmi vyšlo prvé číslo časopisu *Homo Felix*. Pod taktovkou Ivany Laučikovej sa razom stal platformou pre sofistikované osvojenie si a rozvíjanie významových i formotvorných osobitostí umenia animácie. S podporou Audiovizuálneho fondu prinášal nové poznatky o myšlienkovom smerovaní, technických a technologických inováciách: od problematiky detského a rodinného filmu cez rozjímania o filmovej hudbe, bábkovom filme, filmovom školstve, distribučnej stratégii, vzťahu animovaného filmu k literatúre, spojeniach animácie s hránym či dokumentárnym filmom až po množstvo rozhovorov s domácimi a zahraničnými tvorcami, odborné texty o histórii a teórii animácie, profily, analýzy, všetko v kvalitnej výtvorno-grafickej dekupáži. Piaty ročník časopisu vrcholil „globalizačným“ číslom v angličtine – a tým *Homo Felix* aj končí. Je to škoda, lebo potrvá dlho, kým sa projekt takého formátu a významu podarí zase obnoviť.

► Rudolf Urc

Creative Europe Desk Slovensko informuje

V dňoch 8. a 9. septembra sa v Piešťanoch uskutoční seminár a workshop Dox in vitro (dokumentárne projekty v skúmvavke), tematicky zameraný na fázu vývoja dokumentárnych projektov a určený mladým a začínajúcim producentom a tvorcami dokumentárnych filmov zo Slovenska a zo susedných štátov. Hlavným partnerom a odborným garantom projektu je European Documentary Network, najväčšia európska sieť dokumentaristov. EDN poskytne po skončení podujatia vybraným projektom ďalšie možnosti prezentácie na európskych fórach, ktoré spoluorganizuje.

Seminár (8. september) budú viesť traja renomovaní filmoví profesionáli: Jesper Osmund a Ove Rishøj Jensen sa v prvej časti zamerajú na to, ako stavať dokumentárne príbehy. Nebude to bežný pohľad na príbehovú štruktúru dokumentárnych filmov, ktorý sa sústreďuje na postavy, naratívne oblúky, zasadenie a východisko príbehu a na jeho „vyvrcholenie“. Prinesú odlišný pohľad na to, čo sú základné prvky tvorby dokumentárneho filmu. Svoju prezentáciu vybudujú na príkladoch scén a úryvkov zo súčasných dokumentov. V druhej časti seminára bude prednášajúcou Hanka Kastelicová z HBO Europe a hovoríť bude na tému Zodpovedný dramaturg (commissioning editor) ako zdroj tvorivých nápadov. Predstaví tri projekty, ktoré ako zodpovedná dramaturgička vybrala pre HBO Europe. Prostredníctvom týchto prípadových štúdií publiku objasní:

- Prečo vybrala práve daný projekt a čo ju k tomu viedlo.
 - Aký bol jej tvorivý vklad a ako prebiehala tímová práca na takomto projekte.
 - Ako sa pôvodne prezentovaná idea projektu menila a vyvíjala a čo z nej v dokončenom filme zostalo.
- Druhý deň bude venovaný workshopu a dramaturgickej a realizačnej analýze vybraných projektov zo Slovenska a okolitých štátov.

Kancelária Creative Europe Desk je jedným z hlavných organizátorov seminára (spolu s EDN a MFF Cinematik), uzávierky sú 17. júla (projekty) a 24. augusta (účastníci bez projektu). Prihlášku a informácie nájdete na www.cedslovakia.eu.

► vs

Keď raz sklameš, šťastie sa už nevráti

► **Martin Palúch** (vedecký pracovník Ústavu divadelnej a filmovej vedy SAV)

Ivana Palúcha obsadzovali do filmov nielen uznávaní domáci tvorcovia, ale i renomovaní európski režiséri. Zažil však aj dlhé obdobia, keď vonkoncom nedostával také herecké príležitosti, aké by si zaslúžil. Palúch v júni oslávil 75 rokov. A na Filmovom chodníku slávy pred Divadlom P. O. Hviezdoslava v Bratislave pribudla 17. 6. tabuľka s jeho menom, ktorou ho ocenil MFF Bratislava.

■ FOTO: Miro Nöta

Máš 75 rokov, v kinematografi sa pohybuješ bez-mála 55. Ako sa cítiš?

– Necítim sa veľmi dobre. Nikdy v živote som si totiž nepredstavil, že raz budem mať 75. Začínal som v roku 1962 v barrandovskom filme *Tam za lesem* režiséra Pavla Blumenfelda, ktorý nakrúcal vo vojenskom priestore Javorina, a ja som vtedy pôsobil v divadle v Spišskej Novej Vsi. Po predstavení hry *Bankrot* za mnou prišiel riaditeľ Milan Bobula s jedným chlapcom – asistentom réžie, ktorý hľadal mladého herca do autentickej postavy poručíka Dohnala. Prosil riaditeľa divadla, či by som mohol odísť do Levoče, kde býval celý filmový štáb. Chcel ma predstaviť Blumenfeldovi, ktorý bol vtedy uznávaný barrandovský režisér, nech si ma on vyskúša, pretože vo filme hrajú profesionáli. Do smrti nezabudnem, ako povedal, že potrebujú k sebe hereckého partnera, a nie niekoho, koho by tam museli učiť rozprávať, lebo Barrandov mal plánované nakrúcanie presne na minútu. Nakrúcali sme asi mesiac, bol to môj prvý dotyk s profesionálnym Barrandovom. Na bratislavskej Kolibe boli popri týchto starých vlčiakoch iba takí učni. A ten chlapec, ktorý ma prišiel vybrať, bol Miloš Forman. Skamarátili sme sa.

Čo pre teba táto skúsenosť znamenala?

– Ako keď precitneš. Mal som 22 rokov a zistil som, že za Bratislavou je ešte Praha a Barrandov. S Kolibou som spolupracoval už predtým – keď ma vyhodili zo školy pre vrodenu poruchu zraku – počas výroby filmu *Pieseň o sivom holubovi* na Donovaloch. Potom, keď bola premiéra filmu *Tam za lesem*, spomenul ma kritik Jozef Bernát v časopise *Film a divadlo* – napísal, že som nový objav. Nová filmová tvár, ktorá sa herecky popri barrandovských a iných profesionálnych hercoch vôbec nestratila.

Začal si si uvedomovať význam filmu?

– Áno. Chcel som vo filme pokračovať. Ale aj v divadle, pretože ma hneď obsadili do úlohy Rómea v shakespearovskej inscenácii k 25. výročiu založenia činohry v Prešove. Prišiel tam pomocný režisér z Barrandova s tým, že pán František Vláčil pripravuje historický film z 13. storočia, odohrávajúc sa na rozhraní kresťanstva a pohanstva, a že pôjde o veľmi tvrdý chlebič, bude to minimálne rok práce. Keď ma Vláčil obsadil, musel som ďalej dohrávať Rómea, čo znamenalo, že som na Šumave nakrúcal *Marketu Lazarovú*, potom ma hodili do auta, odviezli do Českých Budějovic – čo bolo asi 70 km –

kde na mňa čakalo aerotaxi Moravia, a letel som do Prešova alebo do Košíc. Zažíval som pri tom obrovské nervy.

Podme teda k trom najdôležitejším filmom, ktoré išli rýchlo za sebou: *Marketa Lazarová* (1967), *Čoskoro bude koniec sveta* (r. A. Petrovič, 1968) a *Michael Kohlhaas* (V. Schlöndorff, 1969). Čo by si povedal o Schlöndorffovi?

– Vtedy som videl typického Nemca. Tak ako Barrandov fungoval na minútu presne, tak Schlöndorffov štáb fungoval na sekundu presne. Hrali tam herci niekoľkých národností, napríklad Relja Bašić zo Záhrebu, potom Anna Karina, v tom čase veľká hviezda, Anita Pallenberg, a hlavnú úlohu Michaela Kohlhaasa hral anglický herec David Warner, o ktorom sa hovorilo, že je nástupcom Oliviera. Osvetlovači boli Francúzi, profesionálni kaskadéri Taliani. Vo filme sa hovorilo po anglicky. Ja som mal určeného človeka na jazyky a keď som nevedel dobre text, tak nie mňa, ale vždy jeho zavolali – bol to veľmi milý plešatý pán – a strašne ho zvolili za to, že neovládam dokonale repliky. On vedel asi desať jazykov a my sme nevedeli nič, okrem Relju Bašića. Vo filme som hral Kohlhaasovho protihráča Sterna. A David Warner bol fantastický chlap. Kdekoľvek sme bývali, vždy sme museli mať trojizbový apartmán. Hovoril so mnou len po anglicky, krásnou stredfordskou angličtinou. Opravoval ma a učil. Cítil som sa tam veľmi dobre.

Ako dlho ste nakrúcali?

– Asi tri mesiace. Najprv niekde v Rakúsku, potom neďaleko Šumavy, v Českých Budějoviach a v Českom Krumlove. Krumlov som ako zástupca šéfa zbojníkov vypaloval ja. Ostala mi z toho doteraz jazva, pretože som hádzal horiacu faklu z konského sedla, kôň sa zlakol, pohodil hlavou a trafil ma takou ostrou kostičkou medzi ušami do brady, až mi vytryskla krv. Schlöndorff začal poskakovať a kričať od radosti, keď videl, že ten úraz je v zábere aj s tou vystreknutou krvou. V čase, keď sme nakrúcali na hrade v Čachticiach, prišiel za mnou v piešťanskom hoteli Magnólia produkčný Pierre Caro, že na mňa čaká režisér Aleksandar Petrovič aj s producentom *Kohlhaasa* z Columbia Pictures. Prišiel som do apartmánu, kde sedeli oproti sebe Schlöndorff s Petrovičom a producenti. Oni sa dohadovali v angličtine a ja som tam sedel ako tvrdý. Resumé bolo, že zazvonili cengáčom a prišiel Caro. Petrovič

mi neskôr vysvetlil, že Annie Girardot už mala podpísanú zmluvu. Herci museli mať zmluvy presné, s dátumami nakrúcania odvtedy dovtedy – herca na Západe už iné nezaujímalo. No pokiaľ sa film nestihol dokončiť, herci to mali radi, lebo potom za nimi chodili producenti kolenačky a zvyšovali honoráre.

Aké boli vtedy honoráre na Západe?

– Petrovičov film koprodukovali Avala Film a United Artists. Diéty som dostával také ako juhoslovenský minister plat. A počas troch týždňov, kým som nedokončil svoj part v *Kohlhaasovi*, ma museli vozit' oldsmobilom z Krumlova do Vojvodiny a späť. V aute som mal obidva kostýmy, rekvizity a meče.

Ako by si porovnal štýl práce Petroviča, Schlöndorffa a Vláčila?

– V istom zmysle slova bol Vláčil ako Schlöndorff. Buzeroval ťa, nepustil od svojej predstavy, bol absolútne nekompromisný. A keď videl, že môžeš spraviť aj viac ako to, čo si on vymyslel, tak skákal od radosti. Petrovič zase vynikal pripravenosťou, no bol ležernejší. Ale neodpustil ti vôbec nič, radšej s tebou sedel a vysvetľoval, aby ťa dostal do správnej polohy. A hlavne dával strašný pozor na gestá a oči. *Čoskoro bude koniec sveta* sme nakrúcali dosť dlho, mali sme totiž vynútenú prestávku. Annie Girardot už vypršal limit na nakrúcanie, musela ísť hrať do severnej Afriky. Mňa teda poslali 21. augusta 1968 na mesiac do Dubrovniku. Západné produkcie mali ešte jednu vec spoločnú – mohol si cestovať a prepravovať sa len lietadlami, taxíkmi a hotelovými vozidlami, ktoré zabezpečila produkcia.

Ako ťa vnímali ľudia na Slovensku?

– Oni v tom období o ničom netušili.

Vy ste sa potom všetci – ty, Schlöndorff, Petrovič, Vláčil – stretli na festivale v Cannes. Ako to tam vyzeralo? Čo bolo dôležité a čo nie?

– Tam bolo dôležité všetko. Vôbec ťa nepustili zo zreteľa, ani jedna produkcia, pretože si musel chodiť na rozhovory s novinármi, plniť si povinnosti, a čo bolo hrozné, musel si chodiť do herne na ruletu a reprezentovať. Chodil som tam spolu so Girardotkou, aj sám. V Cannes som bol dva týždne. Postretali sme tam kadekoho, ale mňa vlastne nikto nepoznal. Spoznávali ma len tak, že videli film a následne počas rozhovorov.

Ale vedel si, čo sa deje v Československu? A ako to vnímali tvoji zahraniční kolegovia?

– Samozrejme, že vedel. Vďačil som Pánu Bohu, že som tu nebol, lebo inak by som určite vyparil nejakú hlúposť. Vonku sa k nám všetci správali absolútne úctivo a lutovali nás. Hneď som dostal ponuku nakrúcať spaghetti westerny, v Andalúzii sa robil jeden mesačne. Odmietol som, lebo si ma zavolať Petrovič a povedal: „Ivanko, je to výborné na prachy, ale zlé pre tvoju povesť do budúcnosti, lebo ako „špagetoherca“ ťa už nikto neobsadí do seriózneho filmu, to je o dva rangy nižšie“.

A ďalšie ponuky zo Západu neboli?

– Neboli, pretože mi zobrali pas a nikto sa mi už do Československa nedovolal. Bol som ešte krátko na festivale v Pule, odkiaľ som letel rovno do Prahy a už ma cvakli. V Prahe som bol asi dva mesiace, keď ma zoznámili s režisérkou Drahomírou Vihanovou.

Jej *Zabitá neděle* (1969) ešte čerpala z novovlnovej atmosféry, hoci už odrážala pesimistickú náladu nastupujúcich rokov. Ako by si charakterizoval 70. roky?

– Umelci boli rozdelení na dva tábory – na tých, ktorí mohli robiť, a tých, čo nemohli. Tí, ktorí ako komunisti súhlasili s vpádom vojsk, mohli.

Ale nedá sa povedať, že by si nemohol nakrúcať, pretože tvoja filmografia z tohto obdobia je pomerne obsiahla.

– Áno, ale volali ma pre moju fyzickú zdatnosť. Takže som hral všetkých tých partizánov po plecيا v snehu... S ľuďmi, s ktorými som robiť chcel, som nerobil. Sem-tam sa však niekomu podarilo prejsť komunistom cez rozum.

A čo 80. roky?

– Na začiatok bol zabehnutý systém, kto nemôže robiť a kto áno – jasné, že preverený komunist za 10 rokov – akurát sa z toho vymykal Dušan Hanák. V Čechách ma nikdy nezradili a vždy sa ku mne hlásili Bohdalová a Kopecký, ďalej Landovský, Kohout, jeho žena Jelena Mašíňová a na Slovensku to bol Dušan Hanák. Do filmu *Ja milujem, ty miluješ* obsadil aj moju politickú spolupútničku Ivu Janžurovú, ktorá na tom bola rovnako ako ja.

Aké si mal očakávania po roku 1989?

– Keď vypukla revolúcia, okamžite som išiel do VPN

• FOTO: Miro Nôta

v Bystrici. Havla som poznal z Prahy, kde som hral v Divadle na zábradlí, keď tam on pracoval ako kulisák. V 89. som už robil umeleckého šéfa divadla vo Zvolene. Mal som nastúpiť ako riaditeľ opery v bystrickom divadle, ale prišli za mnou a povedali: „Ivan, my ti veríme a nemáme nikoho, komu by sme mohli veriť, aby robil na rozviedke v Prahe na ministerstve vnútra.“ Tak som bol dva roky na ministerstve, až do 1. 1. 1993, keď vznikla Slovenská republika.

Ako si vnímal rozdelenie federácie? Prišli sme o Kolibu, k moci nastúpil Mečiar...

– Zle. Strašne ľutujem, že Kolibu rozkradli do špenďlika, a doteraz mi nikto nevyšvetlil, ako je to možné.

Ty si sa vtedy neangažoval do „pokusov“ filmárskej obce o záchranu Koliby?

– Nie. Založil som si firmu – predával som farby, laky na drevo, na lode. No komunisti mali vo fabrikách zabehnutých dodávateľov, aj v komárňanských lodeničiach, takže som firmu nakoniec zavrel. Skrachoval som, hoci som mal vynikajúce dodávky, no nemal som to najdôležitejšie – známosti vo fabrikách. Potom sme založili Akadémiu umení v Bystrici.

Nad filmovaním si už neuvažoval?

– Nie. Mal som správy z Koliby, aké je to rozpredané, rozkradnuté. Až ma naraz oslovila Mariana Čengel-Solčanská a akoby ma znovu objavovali nastupujúci režiséri. Začal som točiť v Prahe s mladým režisérrom Danielom Marákym. Je tu *Monštrancia, Ábelov čierny pes* a všetky ďalšie filmy Čengel-Solčanskej. Tí mladí nakrúcali absolútne bez peňazí a veľmi som im držal palce, pretože to tu začalo mrieť a nikto nič nerobil. Potom sa to však pomaličky rozbehlo.

Čo by si chcel odkázať na záver?

– Mal som obrovské šťastie a vo filme aj v divadle ho musíš mať. A musíš ho vyplniť, zachovať dekórum a silu toho šťastia, pretože keď raz remeselne alebo umelecky sklameš, potom ťa už šťastie nikdy nenavštívi. Ja som ho mal v tom, že ma nasledovali postavy vynikajúcich autorov, vynikajúcich režisérov a že sa mi režijný zámer aj darilo splňať. Keď sa tak zamýšľam nad tým všetkým, čo som robil, najviac ma mrzí a trápí, že som nikdy nespolupracoval s mojim kamarátom Jirkom Menzlom. Odkaz je teda taký, že nech v živote spravíte čokoľvek, čo vás uspokojí, predsa sa nájdú veci, pri ktorých vás bude do konca života mrzieť, že ste ich nemohli urobiť. ▀

□ Rozšírenú verziu rozhovoru nájdete na www.filmsk.sk

Premyslená stratégia je kľúčom k festivalom

► Simona Nôtová

Nedávny úspech filmu *Deti* režiséra Jara Vojteka a jeho tri ocenenia zo vzdialeného Medzinárodného filmového festivalu v Pekingu alebo úspešná festivalová púť nového filmu *Koza* Ivana Ostrochovského potvrdili trend posledných rokov. Slovenský film sa zobudil a prekračuje vlastné hranice. Máme viacero festivalovo úspešných filmov, významné ocenenia a tvorcov, ktorých meno už rezonuje v medzinárodnom audiovizuálnom prostredí. Neznamená to však, že umiestniť film do programu prestížnych zahraničných festivalov ide lusknutím prstov. „*Žiaden návod neexistuje a ľahká úloha to nie je,*“ hovorí Ludmila Cviková.

Viditeľne prvý festivalový úspech v súčasnej audiovizii zaznamenal dokument Juraja Lehotského *Slepé lásky*. V roku 2008 ho vybrali do sekcie Quinzaine des Réalisateurs (Directors' Fortnight) na MFF Cannes, kde získal Cenu Art Cinema Award. Významným bol nielen jeho výber spomedzi viac ako 2 000 snímok a medzinárodná premiéra v oficiálnom programe festivalu po tridsiatich siedmich rokoch od uvedenia filmu Juraja Jakubiska *Vtáčkovia, sирoty a blázni*, ale aj jeho priaznivé prijatie festivalovými návštevníkmi vrátane profesionálov z audiovizuálneho prostredia. O filme vyšli recenzie v prestížnych periodikách a začali sa oň zaujímať programeri mnohých zahraničných festivalov i svetové distribučné spoločnosti. Úspech sa dostavil vďaka najlepšej kombinácii. Tú predstavuje dobrý film a správna festivalová stratégia.

„Prípravu festivalovej stratégie odporúčam každému producentovi už pred samotnou výrobou filmu,“ hovorí nezávislá filmová kurátorka a poradkyňa pre festivalové stratégie Ludmila Cviková. „Teba sa zamyslieť nad charakterom filmu a festivalom, na ktorý by sa hodil, pretože najdôležitejší je prvý festival, kde bude film odpremiérován a kde si ho môžu pozrieť festivaloví dramaturgovia z celého sveta. Nie každý film sa však dostane na prestížny festival (Berlín, Cannes, Karlove Vary, Locarno, Benátky, Rotterdam) a vtedy treba vypracovať inú stratégiu a kontaktovať sa s menšími ale-

bo špecializovanými festivalmi. Iná situácia nastáva, ak producent pre svoj projekt nájde sales agenta už v začiatočnom štádiu výroby alebo pri postprodukcii. Sales agent sa stará aj o festivaly.“

Producent a režisér Peter Kerekes, ktorého filmy *66 sezón*, *Ako sa varia dejiny* i *Zamatoví teroristi* pochodili mnoho festivalov, prednáša producent-skú stratégiu na VŠMU. Skúsenosť s vlastnými filmami ho presvedčila, že dobrý štart filmu je naozaj veľmi dôležitý. Podľa neho už v momente, keď je hotový námet filmu, treba mať premyslené, na aký festival sa dá umiestniť. Festivalovú stratégiu si vyskúšal sám aj so sales agentom a nebráni sa priznať, že naplánovaná situácia sa môže vyvíjať úplne inak. Stalo sa mu to po mimoriadnom ohlase filmu *66 sezón*, ktorý na festivaly umiestňoval sám, živelne, no pritom s úspechom. „*Keď sme potom robili Kuchárov, mali sme sales agentku a premyslenú festivalovú stratégiu, ktorá totálne skrachovala. Film sme chceli odpremiérovať v Berlíne. Tu šli sme, že nemáme šancu dostať sa do hlavnej súťaže, ale mohli sme sa dostať do sekcií Fórum alebo Panoráma, no film nevybrali. Dali sme ho teda do Nyonu, a to bola strategická chyba. Ukázalo sa, že nesmie byť režisér a producent v jednej osobe. Ako producent by som čakal minimálne na Karlove Vary, ak nie na Benátky alebo IDFA v Amsterdame, aby to malo elegantný štart. Ako režisér som však bol nedečaký. Mal som pochybnosti,*

či je to dobré, feedback som mal len od pár kamarátov, čo je vždy veľmi skreslené, a po piatich rokoch práce som chcel vedieť, ako ľudia na ten film reagujú.“

Kerekes si aj z týchto dôvodov myslí, že pre producenta je veľmi dôležitý dobrý sales agent. Pozná prioritu festivalov, vie dohodnúť festivalové projekcie a za producenta preberá aj celú agendu. V súčasnosti mu sales zabezpečuje Deckert Distribution, spolupracoval aj so spoločnosťou Taskovski Films. Podľa Alexandry Strelkovej, riaditeľky Národného kinematografického centra SFÚ, ktoré zabezpečuje prezentáciu slovenskej kinematografie na významných medzinárodných festivaloch typu A, „sales agent je partner pri propagácii filmu. Chce film predať, a ak sa s producentom dohodnú, môže využiť na propagáciu a umiestnenie filmu aj festivaly. Tie sú veľmi často v mnohých krajinách jediným spôsobom, distribúcie filmu v kinách. Vo väčšine prípadov sa sales agenti starajú aj o festivalový servis, a vtedy je producent alebo napríklad filmové centrum, doplnkovým partnerom, ktorý tiež komunikuje s festivalmi, no samotné uvedenie filmu sa rieši cez agenta. Ten preberá na seba veľkú časť práce so zabezpečením ponuky, prihlásením filmu i so samotnou organizáciou propagácie a prípravou propagačných materiálov.“

Dobrá propagácia však nestačí. Alfou a omegou je mať dobrý film. „Musí byť kvalitný, prinášať niečo nové, prevkapiť témou, formou, najlepšie po všetkých stránkach. Kvalita sa presadzuje sama. Možno treba byť aj diplomatickejší: poznať rozhodujúce osobnosti, vedieť film osobne ponúknuť a zdôrazniť, prečo je výnimočný,“ hovorí Cviková. Tieto slová potvrdzuje aj Kerekes. „V momente, keď je hotový námet a viem, čo s ním chcem robiť, tak sa predvediem na niekoľkých pitching fórach. Tie dávajú šancu stretnúť sa s ľuďmi, ktorí sa práve o tieto filmy zaujímajú. A keď je námet naozaj zaujímavý, tak o ňom začnú hovoriť a tešiť sa naň. Vystihuje to nemecké slovo ‚Mundpropaganda‘ (tzv. ústna reklama, ‚šuška‘). Na to vôbec nemusíš mať nakrútený materiál, niekedy stačí, že máš dobre napísanú tému, alebo vieš o tom zaujímavom rozprávať, alebo o tom nevieš vôbec rozprávať, ale máš pekné fotky. Musí tam byť niečo, čo zaujme. Neskôr je dobré film prezentovať na paneloch pripravovaných projektov.“

Podľa Cvikovej ročne vznikne približne 3 000 filmov a nie každý je možné dostať na prestížny fes-

tival. Konkurencia je veľká a festivaloví pracovníci hľadajú vždy to, čo vytŕča. Aj pre nich je dôležité priniesť na svoj festival originálne diela. „U nás sa ťažko konkuruje v atraktivnosti témy, nič také nemáme,“ uvažuje Kerekes o dokumentárnej tvorbe. „My môžeme konkurovať v hĺbke a zaujímavosti rozprávania. Napríklad o slepých ľuďoch bolo na krútených milión filmov, ale Lehotského *Slepé lásky* prerazili tým, že boli filmovo veľmi zaujímavé vyrozprávané.“ Cviková konštatuje, že nie každý film má dispozície stať sa festivalovo úspešným a zarezonovať na konkurenčnom medzinárodnom trhu. Navyše, každý festival má vlastné špecifiká a programové zameranie, a to sa treba naučiť rozpoznáť. „Dnešný festivalový svet je veľmi komplexný, orientovaný na trh, zaťažený množstvom prihlásených filmov a veľa filmov sa posieľa na festivaly úplne zbytočne. Možno nadarmo naháňame fantóm festivalov a producenti by sa s niektorými filmami mali sústrediť na domáci trh, aby uspokojili domáceho diváka, a snažiť sa predať film do regionálnych distribúcií a TV.“

V súčasnosti existuje pojem „kreatívny producent“. Podľa Cvikovej sa takíto producenti aktívne zúčastňujú aj na tvorivých debatách už o samotnom scenári, preberajú ho s režisérom a vďaka svojim bohatým skúsenostiam sú schopní odhadnúť, aký typ filmu robia a zvoliť festivalovú stratégiu. „Na túto tému existujú rôzne prednášky a školenia, no z môjho pohľadu je to hlavne o hĺbke osobnej zainteresovanosti a kvality partnerstva v celom kreatívnom tíme,“ myslí si Strelková. „Ak má producent záujem film presadiť aj medzinárodne, tak by mal začať cestovať, zúčastňovať sa koprodukčných a networkingových fór, spoznávať sa s ľuďmi z festivalov, nadviazať a udržiavať s nimi kontakty. Osobné vzťahy sú niečo, čo sa nedá ničím nahradiť.“ Podľa Cvikovej „v našich regiónoch sa takýto typ producenta ešte len vyvíja, i keď úspechy na festivaloch dosahujeme.“

Bez kvalitného filmu a dobrej propagácie to jednoducho nejde. Katarína Tomková z Národného kinematografického centra SFÚ poukazuje aj na to, ako sa z kinematografie buduje „značka“. „To, čo dnes funguje napríklad v rumunskom filme, sa postupne buduje aj u nás. Úspechy filmárov jeden druhému pomáhajú, vytvárajú kontext, a tým sa zvyšuje záujem o celú národnú kinematografiu.“

Slepota a vytváranie vlastnej reality

► Filip Lucinkiewicz (študent filmovej vedy a všeobecnej lingvistiky na Univerzite Palackého v Olomouci)

Plán Nórska s príznačným názvom *Norwave* s cieľom revitalizovať domácu kinematografiu natolko, aby si získala svetové renomé, sa úspešne uskutočňuje s razanciou mohutného vlnobitia. Niet sa čo čudovať, veď ťaží zo značnej politickej i finančnej podpory. Výsledky sa dajú vidieť aj v slovenských kinách. Aktuálne je to režijný debut Eskila Vogta *Slepá*.

Ingrid napriek dobre myslenému nátlaku svojho manžela Mortena odmieta vychádzať z bytu po tom, čo stratila zrak. Svet za oknom sa pre ňu stáva krutým prostredím s ostrými hranami nevidených predmetov, do ktorých môže naraziť. Kolíziám sa zavše nevyhne ani doma, ale aspoň ich nesprevádza neznesiteľný pohľad iných ľudí. Ingrid si ho dokáže živo predstaviť. Fantázia pre ňu zároveň predstavuje poslednú záchranu pred pádom do rokliny hmlistých tvarov: svoju predstavivosť musí neustále stimulovať, aby nestratila schopnosť vidieť aspoň v duchu. V divákovi je tak hneď zo začiatku vyvolaný pocit neistoty. V akom vzťahu k príbehu Ingrid sú paralelne rozvíjané línie introvertného asociála, voyeur a pornofila Einara a slobodnej, ale rovnako osamelej matky Elin?

Slepá je plne podriadená suverénnej réžii Eskila Vogta, ktorý si k nej napísal aj scenár. Napriek tomu, že Vogt je známy skôr ako spoluscenárista filmov svojho slávnejšieho krajana Joachima Triera (*Oslo 31. augusta*, *Repríza*), sám sa vždy považoval rovnakým dielom za režiséra aj scenáristu. A právom – réžiu vyštudoval na parížskej La Fémis. Obidve profesie sú pre neho prirodzene previazané a z tejto symbiózy dokáže vyťažiť maximum.

Na prvý pohľad by mohol divák nadobudnúť do-

jem, že filmu *Slepá* pôjde prevažne o sprostredkovanie každodennej skúsenosti človeka so zdravotným hendikepom. Snímka sa čiastočne vydáva týmto smerom. Situáciu nevidiaceho portrétuje autenticky a nekrikľavo na základe prítomnosti množstva detailov, ktoré Vogt do filmu organicky zakomponoval vďaka dôkladnému štúdiu problematiky. Aké to je pre nevidiacich esemeskovať na verejnosti? Ako zisťujú farby svojho oblečenia? V snahe evokovať stav Ingrid zdôrazňuje film aj iné než vizuálne vnímanie. Hrdinka sa v okolitom svete orientuje pomocou hmatu a sluchu a divák si spolu s ňou „ohmatáva“ predmety aspoň prostredníctvom detailných záberov a spolu s ňou počuje výrazné ruchy bez toho, aby uvidel ich zdroj.

Bolo by však chybou redukovať *Slepú* len na empatické prenesenie do špecifickej situácie jedného človeka. Veta, ktorú Ingrid vyriekne v predtitulkovej sekvencii, charakterizuje zvyk nás všetkých: „Nie je dôležité, či je to presne tak, musím to hlavne pred sebou vidieť.“ Reč je o tendencii deformovať dianie okolo nás subjektívnym vnímaním, tvarovať ho vlastnými predstavami. Tu sa objavuje najzaujímavejšia črta filmu, vďaka ktorej si v niektorých amerických recenziách vyslúžil nepresné prirovnanie k metanaratívne hravému titulu *Horšie to*

už *nebude* (r. Marc Forster). Tým sa dostávame aj k odpovedi na otázku z prvého odseku. *Slepá* pomerne rýchlo vyjaví pravdu, že Einar a Elin sú súčasťou zápletky, ktorú v rámci svojej autoterapie vymýšľa samotná Ingrid. Na rozdiel od Forsterovho filmu nejde o ironické tematizovanie procesu tvorby, ale o prenikavú sondu do fungovania ľudskej psychiky. V Ingridinom rozprávaní je pozorný divák schopný odhaliť projekcie jej vlastnej samoty, sexuálnej frustrácie, strachu z materstva alebo celkovej neistoty. Medzi rovinou „objektívnej“ reality, ktorá ju obklopuje, a rovinou „subjektívnej“ reality, ktorú si sama vytvára, tak existujú tesné, hoci nie vždy evidentné väzby. Navyše ich režisér podčiarkuje rafinovanou prácou so zvukom a strihom. Nestálosť a chaotickosť hrdinkinej mysle zdôrazňuje najmä porušením „pravidla nadväznosti záberov“: časopriestorová jednota sa triešti napríklad vtedy, keď scéna rozhovoru dvoch postáv rozohraného fantáziou Ingrid preskakuje medzi dvoma kulisami. Zážitok niekedy spočíva v bezprostrednom sledovaní procesu rozvíjania jej predstáv, ktorý sa miestami blíží k živelnému prejavu prúdu vedomia. Občas

dochádza k spontánnemu prepisovaniu výjavov či bezradnému zaseknutiu Ingrid v jej toku rozprávania. Prejavujú sa na ňom i také mimovoľné faktory, ako je únava. Postupne však *Slepá* konfrontuje diváka s iným zdrojom neistoty, keďže sa spočiatku jasne stanovená hranica medzi tým, čo si predstavuje a čo sa deje naozaj, rozplýva.

Za všetkým je možné vycítiť až nepríjemne dôvernú úzkosť z vedomia objektu bezbranne vystaveného pohľadu iných. Vnútny obranný mechanismus preto Ingrid motivuje k tomu, aby sa stala subjektom prílivu a odlivu obrazov, ktoré má (zdanlivo) absolútne v moci. Nevedome ich však necháva prehovárať rečou symptómov. Divák by sa mal pripraviť na vyjadrovanie v náznakoch. Práve to však spolu s precíznym dávkovaním informácií, nekompromisnou otvorenosťou a prenikavým sarkazmom v zazeraní do tienistých miest ľudskej psychiky robí zo *Slepej* dielo s obdivuhodnou intelektuálnou aj emocionálnou prierezanosťou. V konečnom dôsledku tak film nepojednáva len o doslovnej slepote nevidiacich, ale aj o zaslepenosti vidiacich, ktorí si vytvárajú svoje verzie skutočnosti. ▲

Slepá (*Blind*, Nórsko, 2014)

__SCENÁR A RÉŽIA: Eskil Vogt __KAMERA: Thimios Bakatakis __STRIH: Jens Christian Fodstad __HUDBA: Henk Hofstede

__HRAJÚ: Ellen Dorrit Petersen, Henrik Rafaelsen, Vera Vitali, Marius Kolbenstvedt a ďalší __MINUTÁŽ: 96 min. __HODNOTENIE: ●●●●●

Radost z rozprávania

► Nina Hradiská (filmová publicistka)

Keď na Vianoce roku 1993 uviedla Česká televízia film režiséra Ludvíka Rážu *Sedmero krkavců* podľa rozprávky Boženy Němcovej, ohlasy hovorili o temnom a depresívnom príbehu nevhodnom pre deti do desať rokov. Rovnomenný výpravný film režisérky Alice Nellis, po slovensky *Sedem zhavranelých bratov*, čerpajúci z rovnakého inšpiračného zdroja, na Slovensku (zrejme z marketingových dôvodov) z Pavla Dobšinského, je celkom iný prípad.

Niežby v ňom nebolo tajomstvo, temné vášne, intrigy a kruté scény, ale scenáristka a režisérka Alice Nellis ich vyvažuje humorom, dobrodružstvom, poučením a ľudskosťou. Ani v ôsmom celovečernom hranom filme sa nevzdáva svojej témy – sústredného pohľadu na medziludské vzťahy. Tematická analýza filmárkiných diel by umožnila vystopovať jednotlivé etapy jej osobného života premietnuté do filmovej narácie a zistiť, kedy riešila problémy súvisiace s neuspokojivým partnerstvom (*Tajnosti*, 2007), kedy sa zaoberala túžbou po dieťati (*Mamas & Papas*, 2010; *Perfect Days*, 2011), kedy bohato naplnené materstvo vyvolalo potrebu odovzdať deťom závažné etické poslanstvo (*Sedem zhavranelých bratov*, 2015).

Rozprávka má pri výchove dieťaťa veľký význam. Zábavnou formou ho učí rozpoznávať dobro a zlo, pričom to prvé napokon musí zvíťaziť, rozvíja jeho fantáziu a estetické čítanie. Napísať kvalitnú rozprávku, či už klasickú alebo modernú, je náročné, nakrútiť film ešte väčšmi. Popri talente a invencii to vyžaduje aj veľkú dávku zodpovednosti voči malému adresátovi, čo nie je vždy dodržiavaným pra-

vidlom. Výsledkom sú potom nedorobky, ktoré zplňajú najmä počas sviatkov a prázdnin obrazovku Českej televízie. Nápadov je v nich málo, humoru a skutočnej profesionality ešte menej. V poslednom období sa našim susedom vydarilo iba dve filmové rozprávky – *Traja bratia* otca a syna Svěrákovcov a *Sedem zhavranelých bratov*, ktorí vznikli v slovensko-českej koprodukcii.

Němcovej rozprávka o siedmich krkavoch, respektíve Dobšinského rozprávanie o troch havranoch, ktorého zdrojom boli zápisy ľudovej slovesnosti zozbierané revúckym evanjelickým farárom Samuelom Reussom, sú dostatočne známe. Scenáristka ich filmovo prerozprávala moderným spôsobom a vytvorila rodinnú snímku, ktorá má potenciál osloviť divákov rôznych generácií, pričom každá si z nej môže privlastniť tú časť, ktorá zodpovedá jej veku, skúsenostiam a záujmom. Najmladšiu vekovú skupinu zrejme osloví základný príbeh o nešťastnej matke, ktorá preklaje svojich nezbedných synov, premeniac ich na havranov. Z kľatby ich môže vyslobodiť iba mladšia sestra Bohdanka, ak splní náročné požiadavky: zo žihľavy ušije svo-

jim bratom košeľe, pričom počas celého zdĺhavého „výrobného procesu“ nesmie prehovoriť, čeliac nielen bolesti a námahe pri plnení úlohy, ale aj intrigám kráľovského dvora. Dospelšie publikum si určite všimne vážne myšlienky, ktoré scenáristka organicky začlenila do rozprávkového deja, prípadne z neho logicky vyplývajú. Sú to aktuálne úvahy o sile slova, ktoré dokáže pohľadiť i ublížiť, ale aj o jeho bezmocnosti či škodlivosti, ak nie je podoprené skutkami. O poslaní mladej generácie naprávať chyby svojich rodičov. O dôležitosti citu a intuície, prostredníctvom ktorých sa dá porozumieť životu lepšie než cez rozumové konštrukcie. O odvahe, vytrvalosti, pravde a láske, ktorá je odmenou za ušľachtilé skutky.

Výpravný film Alice Nellis má tri základné, v podstate rovnocenné a vzájomne poprepletané dejové línie: Bohdankinu misiu smerujúcu k záchrane bratov, tragický príbeh dobrej bosorky Gabriely, ktorá usmerňuje dievčinu a poskytne jej zázračný hrebeň vyčesávajúci spomienky z minulosti, a napokon život na zámku s intrigánskou kráľovnou Alexandrou a dvoma princmi. Toto základné roz-

delenie naznačujú už úvodné sekvencie filmu, kde režisérka použila rozprávačku, ktorá rámcuje komentárom celý film a na jeho začiatku predstavuje tri prostredia príbehu: idylickú dedinu s jej obyvateľmi, ktorej zimná podoba pripomína obrazy Josefa Ladu, tajomný čierny les, v ktorom sa skrýva skromná chalupa bylinkárky, a napokon honosný zámok s jeho tmavými tajomstvami. Kamera Matěja Cibulku predstavuje tieto tri prostredia vo veľkolepých, výtvarne komponovaných panorámach. Prácu mu uľahčujú fotogenické slovenské (Terchová, Zuberec, Vysoké Tatry) i české lokality (zámok Zvíkov, jaskyňa v Křitinách). Časté využívanie letiacich oblakov a hmly, ako aj opakované detailné pohľady na fascinujúce mačacie či sovie oči, pomáhajú budovať tajomnú rozprávkovú atmosféru. Dramatické ukážky vyčítania živlov ukazujú dôležitú úlohu prírody v príbehu i v živote. Obdivuhodné sú obrazy zhavranelých bratov a ich premien, ktoré kombinujú cvičené vtáky s počítačovou animáciou. Trochu problematické môžu byť flash-backy, ktoré postupne odkrývajú minulosť postáv: pri absencii vysvetľujúceho komentára im napriek

▪ FOTO: Magic Box Slovakia

obrazovému odlíšeniu nemusí dieťa porozumieť a scény upaľovania čarodejníc, pri ktorých sa naplno prejavila nenávisťná davová psychóza, sú azda až príliš realistické.

Film stojí na postave Bohdanky, pre ktorú si režisérka vybrala tridsaťštyriročnú českú herečku Marthu Isssovú (hrala už v jej filmoch *Tajnosti, Mamas & Papas* a *Perfect Days*). Bola to skvelá voľba. Isssová nie je klasická kráska, ale svojou tvárnosťou, bezprostrednosťou, prirodzenosťou, živosťou a energiou dokáže zaujať tak, že divák nevníma jej (pre Bohdanku nevhodný) vek. Má výraznú, v niektorých nemých scénach až preexponovanú mimiku, presvedčivé gestá, zmysel pre humor, hravosť a milotu. Svojím rebelantstvom určite očarí najmä tínedžerov. Nemé scény zblížovania sa a prekárania s jachtavým outsiderom Bartolomejom v podaní Lukáša Příkazkého patria svojím humorom a romantickou atmosférou k vrcholom filmu. Obaja princovia – utiahnutý Bartolomej a mentálne nezrelý, narcistický Norbert (Václav Neužil) – sú jediné mužské postavy, ktoré dostali väčší priestor, ostatní muži sú len figúrkami. Vo filme dominujú ženy, silné a výrazné, ovládajúce situáciu i ostatných. Odpudzujúci charakter intrigánky s chorobnou túžbou po moci, ktorá sa neštíti ani likvidácie protivníkov, vytvorila Sabina Remundová, predvzajajúca fascinujúce majstrovstvo pretvárania. Uboleňú matku, trpiacu za nepremyslenú kľatbu, disciplinované zahrata Jana Olhová. Zuzana Bydžovská ako bylinkárka Gabriela nezaprela v sebe kráľovský majestát postavy, pričom fyziognómiou – ryšavou hrivou, vysokými lícnymi kosťami, výraznými ústami a inteligentným pohľadom – pripomínala slávnú Američanku Katharine Hepburn.

Skúsená profesionálka Alice Nellis venovala adekvátnu pozornosť všetkým zložkám svojho filmu. Pri viditeľnej dominancii obrazu nad slovom sa usilovala vystavať výtvarne jednodielne dielo, inšpirované – podľa jej slov – romantizmom a estetickou preraphaelistov. Architektmi boli Peter Čanecký a Ondrej Mašek, kostýmy navrhla Katarína Štefková, masky Juraj Steiner. Ani v ich pozoruhodných výkonoch nechýbal humor, napríklad honosný hrad je na odvrátenej strane obštaný chatrným lešením, šaty dvorných dám sú ošúchané a špinavé,

Sedem zhavraných bratov (Slovensko/Česko, 2015)

SCÉNÁR A REŽIA: Alice Nellis **KAMERA:** Matěj Cibulka **STRICH:** Filip Issa **HUDBA:** Vašo Patejdl **SLOVENSKÉ DIALÓGY:** Lubomír Feldek
HRAJÚ: Martha Isssová, Sabina Remundová, Zuzana Bydžovská, Jana Olhová, Lukáš Příkazký, Václav Neužil a ďalší
MINUTÁŽ: 102 min. **HODNOTENIE:** ●●●●

■ FOTO: sedmerokrkvacu.cz

lebo kráľovná šetrí... Hudbu skomponoval Vašo Patejdl a na dobových nástrojoch nahral súbor Solamente naturalí. Zrejme sa v tejto jemnosti odrazilo hudobné vzdelanie režisérky, ktorá študovala hru na historickej flaute, nevedno však, či ju dokáže zaznamenať a oceniť aj bežní diváci.

Predovšetkým marketingovým ťahákom mala byť záverečná pieseň *Ten príbeh za náš sen stál*, ktorú zaspievala Mária Gombitová. Zdá sa, že zámer celkom nevyšiel. Peterajov text myšlienkovito ani básnicky nedosahuje úroveň výborných Feldekových slovenských dialógov, nepointuje príbeh ani neposilňuje jeho vyznenie. Pôsobí ako prílepek, ktorý má možno udržať divákov v sedadlách počas záverečných titulkov, no ani to nefunguje tak, ako to bolo napríklad v prípade Jany Kirschner vo filme *Pokoj v duši*. Možno si obecenstvo, ktoré sa pri poslednom obraze zdvihlo ako na povel, ani neuvedomilo, že spieva ich idol, ktorému pripravujú v televíznych show ovácie. ▲

FOTO: Inout Studio

Ako Píla a Rytmaus Putina a Obamu vytočili

► Juraj Malíček (teoretik popkultúry)

LokalFilmis, tretí celovečerný film režiséra Jakuba Kronera, sa od 18. júna premieta v našich kinách. Projekt LokalTV tak definitívne postúpil na ďalšiu úroveň. Nie je ani také dôležité, na akú, viac treba oceniť, že sa mu to vôbec podarilo.

Keby sme to vzali úplne prísne, formálne a striktné, *LokalFilmis* je vôbec prvým slovenským netelevíznym celovečerným animovaným filmom. Iste, máme *Zbojníka Jurka* i *Krvavú pani*, no oba tie filmy vznikli v Československej socialistickej republike. A hoci toto prvenstvo *LokalFilmis* takmer nič zásadné neznamená, je fajn, že prvým celovečerným slovenským animovaným filmom je snímka, ktorá akoby až naplňovala generačnú spoločenskú objednávku.

Moja generácia, samozrejme, nič neobjednáva-

la, urobili tak mladší ľudia, pre ktorých je už primárnym a prirodzeným mediálnym domovom internet, ale je dobré, že sa tak stalo, a ja mám normálne chuť poďakovať sa. Za toto vyslovene, za možnosť ísť na Pištu Lakatoša do kina, lebo Pišta je nadgeneračný hrdina a je azda nemožné nemiľovať ho. Kvôli Čekovskému, no nielen kvôli nemu, Pišta už totiž nie je iba hlas, ale aj obraz, ktorý tomu hlasu celkom zodpovedá, a čo je dôležitejšie, bravúrne ho pointuje v širších kontextoch. Takže vďaka. A vďaka i za programový slovenský

divácky film. Film, čo sa chce najprv predať, až potom šíriť nejaké posolstvo, myšlienku či ideu, ak vôbec. Ľudia prídu, presne vedia, čo si idú kúpiť, zaplatia za to a aj to dostanú.

LokalFilmis, samozrejme, nie je dokonalý film, ani dokonalý animák, navyše reprezentuje poetiku, ktorá mi je cudzia, a preto jej nerozumiem (alebo jej nerozumiem, a preto je mi cudzia), faktom však je, že *LokalFilmis* mi ponúkol tak dvadsať minút srdečného hlasného katarzného smiechu, ktorý nič nerieši, len uvoľňuje a očisťuje, a to sa ani jednému slovenskému filmu už veľmi dlho nepodarilo.

Čo k nemu ďalej?

Neviem veľmi, reprezentujem totiž tú azda minoritu, čo síce pejoratíva penisu, vagíny a súložie pozná, ale zdráha sa ich čo i len vysloviť, niežeby ešte o nich kdesi písala. Nie pre prudernosť, malomeštiacku zaprdenosť, vulgárnosť či bigotnosť, ale pre to, že výrazová sila vulgarizmov je spojená s ich minimálnou frekvenciou. Poetika šrapnelu, keby sme chceli odkazovať k Cimrmanovi, ale ono to asi netreba, veď je to natoľko prevarená vec, že ju pokojne môžeme pokladať za všeobecne známu. Vulgarizmy samy osebe sú len hlúpe, príznak nedostatku vkusu odkazujúci možno až kamsi k psychosexuálnemu vývinu. *Freude, Freude, Freude...* a tak ďalej. Ak sú súčasťou argotu či žargónu, fungujú len v jeho rámci, pričom ich významové pole nemusí nevyhnutne korešpondovať s významovým poľom, ktorým disponujú v jazyku ako takom. O to viac nám môžu prekážať, a mne veru i prekážajú. Vlastne nie, o prekážanie nejde, vulgarita je totiž až autonómnu súčasťou Kronerovej „civilnej“ poetiky ilustrovania autentického, skôr ma tak obyčajne nudí. Kroner je vulgárny, lebo svet je vulgárny. Asi. Čo ja s tým?

Nič.

Preto nuda.

Podstatnejšie azda bude, že *LokalFilmis* – svojej vulgárnosti akoby až na protiveň – neodradzuje a nepohoršuje konzervatívnejšie publikum natoľko, že by nebolo ochotné ponoriť sa do filmu trošičku hlbšie, práve, o ktorých detúrence, rehotajúce sa na nadávkach, ani len netušia, že by v tom filme mohli byť.

LokalFilmis je totiž zo všetkého najviac skutočne satirou. Často nezvládnutou, častou prvoplánovou, ale skutočnou satirou.

Ešte prísť na to, satirou čoho.

Slovenského hip hopu? Iste, ale to je ešte vždy povrch. Čoho ďalej? Politickej (ne)korektnosti? Môže byť. Ďalej? Slovenskosti? Možno. Politiky ako takej? A to už veru netuším, lebo čím viac sa o onen hlbší ponor pokúšam, o to je mi jasnejšie, že *LokalFilmis* ako celok je predovšetkým výrazom úprimnej odhodlanosti a vôle jeho autorov o prekročenie vlastného tieňa.

Takže to skúsme úplne od začiatku a z iného uhla pohľadu.

Pišta Lakatoš! Pišta! Lakatoš! Píla.

Nebyť jeho, nebolo by *LokalTV* a nebol by *LokalFilmis*. Toto asi nie je o pokore tvorcov k svojmu vlastnému výtvoru, skôr ide o rešpektovanie zjavného až natoľko, že každý pokus o ignorovanie či vyslobodenie sa z tohto tieňa by sa rovnal absencii zmyslu. Píla predáva. *LokalFilmis* aj toho mobilného operátora evidujem len kvôli nemu. Nie som ani fanúšikom, ani generačným spolupútnikom, *LokalTV* ma vkusovo ani ideovo nezasahuje, tu a teraz reprezentujem najprudší mainstream. Vždy, keď je Píla na plátne, film funguje, keď nie je, dá sa znieť, ale čosi tam chýba. Pišta dal filmu najsilnejší gag (živý sen) aj kostru, na ktorú sa dalo navliecť čosi, čo pri troche zhovievavosti môžeme označiť za príbeh. On je alfou a omegou. Bez neho by nebolo tých pôvabných figúrok vókol – Cigánov, všakovakých, vospolok nádherné a láskavo karikovaných. Oblina a tak ďalej, panoptikum stereotypov, bez ktorého sa nezaobíde žiadna predstava cigánskej osady – nie ako miesta, ktoré v našom svete znamená sociálny marazmus a sotva riešiteľný problém, ale ako miesta so svojráznou autentickou kultúrnou identitou. Osada vykreslená nie ako problém, ale osada vykreslená ako niečí domov, so všetkým tým, čo k domovu patrí. Miesto, kde sme jednoducho doma. Nevie, či to Kroner urobil naschvál, alebo sa mu to podarilo akosi náhodou, ale za toto by mal dostať cenu.

Pripúšťam, že vzhľadom na fanúšikov *LokalTV* môžu byť podobne výrazovo silní ďalší hrdinovia *LokalFilmisu* a ďalšie lokality, ale nie som fanúšik, takže neviem. Ja som išiel na Pílu, toho som dostal pozhnané, a tak som spokojný.

Dva ďalšie zážitky, pre ktoré si *LokalFilmis* budem pamätať, priamo s filmom nesúvisia, skôr s okolnosťami jeho uvedenia. Oba však pokladám

za natoľko zásadné aj vzhľadom na film samotný, že ich nemôžem nespomenúť.

Mamina, tak v mojom veku, a tri detváky stoja v kine predo mnou. Chlapci majú osem, desať a dvanásť rokov. Mamina do kina na *LokalFilmis* nejde, len tým trom chlapcom kupuje lístky. Sedia predo mnou, náramne sa baví a po ceste z kina sa častujú nadávkami. Nevie, prečo, ale nezdá sa mi to ani správne, ani normálne, film samotný je pridobry na to, aby ho sprevádzala táto spomienka.

Trailerom pred filmom dominovala upútavka na časozberný celovečerný dokument o živote a diele Patrika Vrbovského. V jednej zo sekvencií roní slzy, premýšľam, či by šlo o asistovanú samovraždu, keby som v tom momente naschvál vdýchol pukance a zabil sa. Aj *LokalFilmis* je čiastočne o živote a diele. Raper sa v ňom volá Petřík, na priezvisko si nespomeniem, počúva na meno Rytmaus a vďaka tomu traileru funguje

táto dejová línia *LokalFilmisu* ako dokonalý kontrast. Som rád, že som tie pukance nevdýchol. Vo svetle tamtoho prvého filmu sa svet nezadal najprívetivejším miestom na život, vo svetle tohto druhého si uvedomujem, že v ňom žijem strašne rád. Už mu asi nerozumiem, ale o to viac ma nadchýna.

Tak veru. *LokalFilmis* je možno až filmová katastrofa, vidieť na ňom všetko, o čom sa človek v jeho súvislosti môže dočítať – že vznikol improvizovane, sprevádzali ho problémy a neistota, je to taký zlepenec. Čo je však podstatne dôležitejšie – je z neho cítiť aj tú radosť, hravosť, ambície, sebavedomie, samozrejme, talent, a to úplne najdôležitejšie – pokoru a obrovskú vnútornú slobodu. Za iných okolností by som pokojne napísal, že z toho mladého Kronera ide normálne až strach. ◀

LokalFilmis (Slovensko, 2015) **_RÉŽIA A SCENÁR:** Jakub Kroner **_HUDBA:** Marián Čekovský
_ÚČINKUJÚ: Marián Čekovský, Jakub Kroner, Denis Domaracký, Boris Bauer, Ivo Ladižinský, Jaroslav Szabo **_MINUTÁŽ:** 80 min.
_HODNOTENIE: ●●●●

Ďalší pokus o odmýtizovanie dejín

► Eva Vženteková (filmová publicistka)

Meno režiséra Ivana Ostrochovského sa v súčasnosti spája predovšetkým s jeho novým filmom *Koza*, ktorý koluje po festivaloch, no RTVS odpremiéovala 7. júna aj jeho dlhometrážny dokument *Garda*.

Keď v 60. rokoch minulého storočia začali filmové dokumenty otvárať ideologicky zaklopenú minulosť krajiny, nemalo to dlhé trvanie, o nejakej tradícii nehovoríac. Po skončení násilne formačného režimu a nie krátkom prerode fungovania domácej filmovej tvorby sa v rámci kvalitatívneho i kvantitatívneho vzostupu nášho dokumentu začína opäť profilovať aj jeden z jeho výhonkov – investigatívny portrét minulej doby, ktorý nechce len duplovať skelety komunistckej obžaloby. A tak spolu s porevolučným rozmachom výskumov dejepiscov, ktorí rozvetvujú a zintenzívňujú obraz minulosti, sa objavili podobne cielené aktivity aj medzi filmármi. Po nedávnom „kontroverznom“ celovečernom dokumente *Povstanie. Slovensko 1939 – 1945* v réžii Vladimíra Štrica uviedla RTVS ďalšiu „kontroverznú“ snímku *Garda* od Ivana Ostrochovského (ob-siahlejšiu 100-minútovú verziu oproti 70-minútovej televíznej prípravuje režisér pre kiná). Opakovane ide o tému z obdobia prvej slovenskej republiky, pri ktorej sa antipropagandistický postoj paradoxne ešte vždy stáva predmetom obviňovania. Invektívne reakcie po odvysielaní snímky dokladajú naďalej existujúce odmietanie stranícky nepredpojatého jazyka. Akoby len bývalým režimom vžitú zaujatú zhodnotenie tohto obdobia s mobilizačne sonórnymi antifašistickými floskulami poukazovali na neprofašistické pozície. To, že dokument o pôsobení Hlinkovej gardy dal hlas aj „hlinkovcom“ a ponad skupinové odsúdenie tak tematizoval aj individuálnu explikáciu, priestor kauzy rozširuje, no neobhajuje. Ak takéto zintímnenie témy vyvoláva obavy zo vcítovania sa do „postáv“, nie je na škodu si tým pri sledovaní filmu prejsť, pretože ony sú súčasťou národnej zbierky nepodarených „snov“ minulosti a dôležitým rozpletaním jej historických a seba-identifikačných motívácií.

Štrícov dokument o Povstaní aj Ostrochovského film o HG začínajú odvíjať svoju dejinnú tému už od vzniku Československa, zdôrazňujú kontext a rekultiváciu výkladu, ale pokiaľ prvý dokument je štylisticky aj výpovedne koherentnejší, *Garda* takúto zovretosť témy a obsahu nemá, čo nemusí byť problém autorského prístupu či zobrazovacích postupov, ale naturelu samotného objektu, ktorý nemá takú vnútornú drámu, silu národného motívu ako Povstanie. Odmytologizovanie dejín rôznymi smermi, o čo sa *Garda* usiluje a čo tvorí ťažiskovú hodnotu tohto filmu, narazilo na nedostatočný „príbehový“ potenciál témy, akokoľvek kropený prehlbovaným naratívnym dejinným súvislostí a zintímňovanými svedectvami archívov i pamätníkov. Dokument si kládol vysoké nároky na objektivitu a komplexnosť témy, takže isté rozpaky, ktoré výsledok sprevádzajú, spočívajú skôr v úvahe o filmovej inšpiratívnosti témy, akoby služba pravdivosti obrazu obnažila jeho naratívno-obrazovú „neaktívnosť“. Zo starostlivej a štúdiom témy podloženej realizačnej zložky filmu sa trochu negatívne vymyká komentár (nie obsahovo, ale farbou hlasu, dikciou). Jeho invenčnejší prednes by mohol viesť do filmu viac potrebného kontrastu či napätia (spomeňme známy príklad z filmových dejín – *Obyčajný fašizmus*).

So „zápasom“ o dejiny súvisí aj dejinno-interpretáčnne uchopenie filmu, prejavujúce sa i na takom malom priestore, akým je popis k filmu. Adekvátny popis sprevádzajúci dokument na webstránke RTVS je dosť odlišný od predstavenia a popisu *Gardy* na internetovej stránke Československej filmovej databázy, pričom autor a majoritný producent snímky I. Ostrochovský tieto texty podľa vlastných slov nevytvoril, ani ich s ním nikto nekonzultoval. ▲

Vlastné pravidlá animovaných svetov

► Zuzana Sotáková

Keď sa večer na sklonku júna plížili žilinskými ulicami farebné postavičky, ktoré si ladne poletovali po stenách budov, 8. ročník medzinárodného festivalu animovaného filmu Fest Anča bol už v plnom prúde. Počas piatich dní (24. – 28. 6.) ponúkol nielen zaujímavý pohyblivý videomapping brazílskej dvojice vjsuave, ale aj detailný fokus na estónsku animáciu, súťaž slovenských diel, na Oscara nominovaného režiséra Tomma Moora, animátorskú legendu Priita Pärna z Estónska aj jeho českého kolegu Jiřího Bartu. A to ani zďaleka nebolo všetko.

„V animovaných filmoch je čas elastický a izba o-hybná. Môžete vytvoriť svet bez obmedzení a limitov. Môžete vytvoriť vlastné pravidlá gravitácie,“ povedala v rozhovore pre *Pravdu* Mari-Liis Rebane, riaditeľka festivalu Animated Dreams, známa aj ako hudobníčka Vul Vulpes, ktorá Fest Anču navštívila. A pri sledovaní profilovej sekcie Priita Pärna a jeho manželky Olgy, ktorí patrili k hlavným hosťom festivalu, sa zdalo, akoby hovorila o nich. Za zmienku stojí netradične – miestami bizarne aj surreálne – poňatý životný príbeh bratov Lumièrovcov s názvom 1895.

Univerzálny talent a obrovskú predstavivosť ukázal profil ďalšieho hosťa – animátora a výtvarníka Jiřího Bartu, ktorý uviedol výber krátkych filmov z troch dekád. Český výtvarník „ostane“ v Žiline aj po skončení festivalu – prostredníctvom výstavy *Stratený svet Jiřího Bartu* v Považskej galérii umenia, ktorá umožní nahliadnúť do jeho filmovej pokladnice.

O pokladoch európskej kinematografie by sme mohli hovoriť aj v súvislosti s írskym režisérom Tommom Moorom, ktorý uviedol svoje dva na Oscara nominované celovečerné filmy *Secret of Kells* a *Pieseň mora*. Oba ponúkajú zážitok nielen pre deti, ale aj pre dospelých, sú vizuálne príťažlivé, do detailov vypracované, ich príbehy sú skutočne originálne... Oceniť Moorove filmy inšpirované írskou prírodou a mytológiou sa dalo ešte lepšie po masterclasse, na ktorom odhaľoval rôzne maličkosti, ktoré spolu tvoria krásny celok. „Vrátiť sa späť k folklóru a prepojiť ho s dnešnou generáciou detí. Pomôcť znovu vybudovať ich vzťah k prírode.“ Tak Moore popisal

myšlienku, ktorá sprevádzala jeho filmy.

Potešiteľné je, že v sekcii celovečerných filmov bol uvedený aj slovenský *LokalFilmis* (r. J. Kroner) a česko-slovenské tituly *Malá z rybárne* (r. J. Balej) a *Malý pán* (r. R. Beran). Zaujímavý bol aj dokumentárno-animovaný film *Pravda padla* (r. S. M. Sofian), ktorý prerazoval príbeh troch ľudí nespravodlivo odsúdených za vraždu.

Ako odľahčenie zapôsobila prezentácia škôl, ktorá ponúkla viacero hravých nápadov aj možnosť od srdca sa zasmiať a podobný účinok mala i sekcia Sexuálne rady vnady či obľúbená Animation Karaoke Battle. Paralelne sa konal aj 2. ročník podujatia Game Days a nechýbali ani pitchingy, prednášky a diskusie v rámci programu Fest Anča Nové talenty.

Súťažné sekcie opäť povyberali lahôdky z celého sveta. Slovenské zastúpenie pritom chýbalo len v súťaži filmov pre deti. Hlavnú cenu Anča Award si odniesol ruský film *Nemôžeme žiť bez kozmu* (r. K. Bronzit), najlepším slovenským filmom sa stala *Half bábk*a v réžii Jasmine Elsen (*Nina* tvorivého dua Ové Pictures získala čestné uznanie). Medzi študentskými snímkami zvíťazil titul *S odstupom* (r. D. Jacobs), detskú cenu dostala *Zebra* (r. J. Ocker). Kinodistribučná cena Anča D Award môže tešiť Dávida Štumpfá, autora filmu *Kovbojsko*, a Anča d Award patrí „animáku“ *Aion* (r. P. Heleninová), ktorý sa vďaka tomu dostane na DVD ako predfilm. Za najlepší videoklip vyhlásili *Hey Now* (r. Ch. Ulíns).

Na záver sa žiada vrátiť k citátu Vul Vulpes, pretože 8. ročník Fest Anče skutočne poohýbal animáciu ako flubber a pretiekol do zaujímavých zážitkov. ▲

V znamení mladosti a filmového umenia

► Jaroslav Hochel (filmový publicista)

Zabehanú programovú štruktúru ani organizačnú stránku Art Film Festu nič tak ľahko nenaruší, a tak prekvapení nebolo ani pri jeho 23. ročníku (19. – 26. 6.) veľa. Na nevysspytateľnosť počasí sú už účastníci zvyknutí a tento ročník patril k najchladnejším. V súťaži hraných filmov sa prvýkrát vyskytol film animovaný. V dôsledku rozhodnutia istej distribučnej spoločnosti nebol na AFF tentoraz uvedený ani jeden film z tohtoročného Canneskeho festivalu, čo síce nie je nevyhnutná podmienka, ale vyzeralo by to dobre. A na Most slávy sa nepodarilo pripevniť hviezdu takú žiarivú, akou bola vlni Claudia Cardinale.

V mimoriadne kvalitne obsadenej súťaži hraných filmov, v ktorej sa o Modrého anjela uchádzalo 11 titulov, zvíťazila *Sopka Ixcanul* guatemalského režiséra Jayra Bustamanteho, pozoruhodný príbeh mayského dievčaťa, ktoré balansuje medzi poslušnosťou voči matke a túžbou vymaniť sa z limitov života vo vidieckej komunite zberačov kávy. Predstaviiteľka matky María Telón získala ocenenie za najlepší ženský herecký výkon. Modrého anjela za najlepšiu réžiu udelili novozélandskému tvorcovi Jamesovi Napierovi Robertsonovi za snímku *Čierny kôň*, autentický príbeh výnimočného muža, ktorý sa usiloval zlepšiť budúcnosť sociálne slabších detí tým, že ich získaval pre umenie šachu. Mexičan Kristyan Ferrer, ocenený za najlepší mužský herecký výkon, stvárnil vo filme Gabriela Ripsteina *600 míľ* mladého pašeráka zbraní, ktorému sa podarí zajať agenta špeciálnej americkej protidrogovej jednotky; medzi vekovo i sociálne nerovnými mužmi vznikne zvláštne puto spolupatričnosti. Cenu primá-

tora mesta Trenčianske Teplice si prevzal turecký režisér Kaan Müjdeci za film *Sivas*, poetický i krutý príbeh z prostredia nelegálnych psích zápasov, do ktorého okolnosti vtiahu jedenástoročného chlapca a jeho milovaného psa–najdúcha. Cena primátora mesta Trenčín pripadla filmu litovskej režisérky Alanté Kavaitė *Sangailino leto*, krehkému príbehu dospievajúceho dievčaťa, ktoré počas prázdnin strávených na vidieku s rodičmi prekonáva strach z lietania a nadväzuje intímny vzťah s rovesníčkou. Zvláštnej móde uvádzania animovaných filmov v súťažiach filmov hraných podľahol aj AFF; film českého režiséra Jana Baleja *Malá z rybárne* získal Zvláštne ocenenie za zvukový dizajn (Marek Poledna, Michal Holubec a Ivo Špalj), ktorý podľa verdiktu poroty „zohráva v tomto púťavom animovanom filme významnú úlohu a vdychuje postavám v svojbytnom mikrokozme život“.

V súťaži krátkych filmov, zahŕňajúcej všetky filmové druhy, sa stretlo 36 titulov a porota bola šted-

rá: Modrého anjela získala rumunská snímka *Umeenie* režiséra Adriana Sitara „za ostré minimalistické a presné satirické stvárnenie protikladov súčasného filmového priemyslu, ktorý zväzda vnútorný boj, aby našiel rovnováhu medzi cynizmom, krutosťou a súcitom“, ale porota udelila aj tri Zvláštne uznania, a to poľskému *Objektu* (r. Paulina Skibińska), francúzskemu *Mužovi so psom* (r. Kamal Lazraq) a estónskemu *Domu nevedomia* (r. Priit Tender).

Stabilné nesúťažné sekcie ponúkli pohľad na súčasnú svetovú kinematografiu (Okolo sveta), európsky (Európske zákutia) i ázijský film (Prísľuby z východu). Súčasný záujem o aktuálne politické dianie na Ukrajine našiel odraz v sekcii Focus: Ukrajina – tá nadviazala na prehliadku Ukrajinská filmová klasika, ktorá sa tesne pred začiatkom AFF konala v bratislavskom Kine Lumière, a snímku Dzigu Vertova *Jedenásty rok* z roku 1928 ju symbolicky prepojila so siedmimi titulmi súčasných ukrajinských tvorcov. Druhé „ohnisko“ – Focus: American Indies – sa zameralo na americký nezávislý film, predstavený v premyslenej koncepcii spočívajúcej v prezentácii zástupcov rôznych podôb tohto fenoménu.

Svoju vlastnú sekciu mala aj tohto roku slovenská kinematografia – tvorili ju najlepšie filmy s minuloročným copyrightom a aktuálne distribučné tituly (*Deti, Mirage, Rukojemník, Sedem zhavranelých bratov, LokalFilmis, Suri, Tak ďaleko, tak blízko*), ale nekonala sa žiadna premiéra (ak za ňu nepočítame prezentáciu dokumentu Mira Drobného *Rytmus: Sídľiskový sen* v podobe „work in progress“). Naším jediným reprezentantom v súťažných sekciách (nepočítajúc už spomínanú koprodukčnú *Malú z ry-*

bárne) bol krátky hraný film Martiny Buchelovej *Zelená vlna*.

Ocenenie Hercova misia sa tohto roku ušlo dvom hereckým osobnostiam z našich zemepisných šírok – na úvod festivalu to bola Anna Geislerová (AFF pripomenul jej *Želary* v réžii Ondreja Trojana) a na záver Juraj Kukura (*Stíny horkého léta* Františka Vláčila). Zlatú kameru si prevzal kameraman Ján Ďuriš (*Nejasná správa o konci sveta* Juraja Jakubiska) a – ako absolútne prekvapenie mimo katalógu aj avizovaného programu – viceprezident Art Film Festu (a jeden zo zakladateľov pôvodného Art Filmu) režisér Peter Hledík.

Popri filmovom programe a oceneniach tvorivých osobností bol AFF aj miestom pracovne zameraných podujatí – uskutočnili sa dva workshopy v rámci medzinárodného dramaturgického programu MIDPOINT a diskusie na témy *Žánrová absencia v slovenskej kinematografii – áno alebo nie, Potrebuje slovenský film divákovi?* a *Východiská stratégie rozvoja audiovizuálnej kultúry a priemyslu v Slovenskej republike v rokoch 2016 – 2020*.

Suchá štatistika hovorí, že na 23. ročníku Art Film Festu bolo v 14 sekciách uvedených 126 filmov z 50 krajín. Vráťme sa – zdanlivo odťažito – k výsledkom súťaže hraných filmov a všimnime si, že všetky víťazné filmy mali hrdinu/hrdinu v detskom či tínedžerskom veku. Ide zrejme len o zhodu okolností, ale nesporné je, že mladí ľudia tvoria aj ťažisko publika AFF. Je to v poriadku a je to aj nádej do budúcnosti. Ostatne, jubilejný 25. ročník renomovaného festivalu už nie je tak ďaleko. ▲

Art Film Fest 2015 • CELKOVÝ ROZPOČET FESTIVALU: 610 000 eur (podpora AVF: 160 000 eur)

Cenu Hercova misia tento rok získal aj Juraj Kukura. ■ FOTO: Art Film Fest/Radovan Stoklasa

Záber z víťazného filmu Sopka Ixcanul. ■ FOTO: Art Film Fest

O obraze sa rozhoduje už pred nakrúcaním

► **Martin Hnát** (študent 5. ročníka réžie na FTF VŠMU v Bratislave)

Vznik filmu je náročný proces, o tom niet pochýb. Dá sa to stroho skonštatovať, ale čo sa za tým skrýva? Ak je niečo náročné, žiada si to podrobnejší pohľad, ktorý môže byť o to zaujímavejší. V mesačníku **Film.sk** prinášame seriál, v ktorom počas roka prevedieme čitateľov rôznymi fázami tvorby a výroby filmu až po jeho verejnú prezentáciu. Ďalšia časť seriálu sa venuje oblasti výpravy, príprave kostýmov, zháňaniu rekvizít, hľadaniu vhodných lokácií aj úpravám stavieb a prostredí. To všetko má podstatný vplyv na vizuálne vyznenie filmu, na jeho atmosféru i presvedčivosť.

Oblasť výpravy zahŕňa kostýmy, masky, rekvizity a stavby. Tvorivú aj výrobnú zodpovednosť za tieto zložky nesú špecializovaní výtvarníci – scénografovia, filmoví architekti a kostýmoví výtvarníci. Kostým alebo rekvizita môžu byť také výrazné, že „hrajú“ spolu s protagonistom. Sú to prvky, ktoré spolu s kompozíciou, svietením a pohybom kamery tvoria obrazové rozprávanie. Príprava týchto zložiek pred nakrúcaním závisí od náročnosti budúceho filmu. Prvým krokom je však takmer vždy oslovenie konkrétnych výtvarníkov zo strany režiséra či producenta a ich vzájomné stretnutie. Výtvarníci si na začiatku s režisérom a kameramanom zladia základy budúcej výtvarnej koncepcie a následne sa môžu samostatne pustiť do jednotlivých návrhov a príprav.

Kostýmový výtvarník Ján Kocman, ktorý pracoval na filme *Collete* (nominácia na Slnko v sieti) alebo na dokončovanom režijnom debute scenáristu Ondreja Šulaja *Agáva*, približuje priebeh takýchto príprav: „*Štandardný postup neexistuje. No vždy je dôležité, aby ste mali so spolupracovníkmi na začiatku ujasnenú tému. Často sa totiž stane, že scenár sa ešte prepisuje, takže hlavne sa musíte veľa rozprávať s režisérom, producentom a, samozrejme, s kameramanom. Pokiaľ ide o film z čias, ktoré neovládate do detailov, je dobré začať tým, že si doštudujete dobové materiály. Okrem toho sme si aj v prípade Agávy už na začiatku určili výslednú farebnosť scén, ktorú mal kameraman zá-*

mer dosiahnuť v obrazovej postprodukcii, a tomu som už od začiatku prispôboval celkové ladenie kostýmov.“ Kostýmy najskôr vznikajú v skicári, kde si výtvarník vytvorí zodpovedajúce návrhy pre každú postavu. Vznikne tak kostýmový scenár, kde je presne rozpísané i rozkreslené, čo má mať každá postava v danom obraze oblečené. Navrhnuté kostýmy pre vedľajšie postavy a komparz sa následne hľadajú väčšinou vo filmových skladoch či vo funduoch divadiel a televízií. V prípade filmov zo súčasnosti nie je raritou vyberať oblečenie z aktuálnej ponuky obchodov alebo využiť osobné šatníky hercov. Pre hlavné postavy sa však kostýmy do historických filmov zväčša šijú a platí to aj pre ostatné kúsky, ktoré sa nepodarí získať iným spôsobom.

Keď sú už všetky kostýmy získané, ešte pred nakrúcaním sa vykonajú dôležité kostýmové skúšky, kde sa priamo na hercoch všetko vrátane masky a účesu doladí do posledného detailu – ušetrí to námahu i čas na pláci. Šikovný výtvarník vie kostýmom dopomôcť hercovi dotvoriť rolu. Ján Kocman si spomína na prípad, keď herečka mala pomerne výrazné líčne kosti, ktoré ju na obraze robili plnšou, než bola v skutočnosti. Problém vtedy eliminoval ťahaním línie v oblasti krku smerom nadol a vypnutím herečkiných vlasov smerom nahor, aby tak pohľad diváka upriamili na herečkine oči, ktoré boli svojou plachosťou oveľa zaujímavejšie pre kameru. O reči (a moci) kostýmov sa dá veľa dozvedieť aj

v aktuálnom dokumente o Milanovi Čorbovi, ktorý nakrútil Martin Šulík.

V prípade dobového filmu je ozaj veľmi dôležité presne dodržať limity danej epochy a historickú vernosť. V našom regióne sú tvrdým orieškom napríklad dobové uniformy. Tie majú často svojich nadšencov, ktorí spoznajú aj najmenšiu odchýlku od historickej skutočnosti. „*V tomto prípade sa hráte s detailmi, ktoré možno pozná päť ľudí, no je to práca, ktorá vás teší. Zároveň je to niečo, ako keď máte s kamarátom dohovorovaný tajný signál. Tí, ktorí sa vyznajú, vedia, že majú dočinenia s niekým, kto tomu rozumie. A to je na tejto práci motivujúce. Preto sa vždy, keď sa nejaká uniforma vyskytne, snažím v tejto oblasti dovzdeláť,*“ hovorí Ján Kocman.

Na príklade snímky režiséra Petra Bebjaka *Marhulov ostrov* zase vysvetľuje, ako sa spolu snažili dosiahnuť výtvarný efekt akéhosi bezčasia. „*Keď sme hľadali, aká farebnosť by v tom filme mohla byť, všimli sme si na okne plastové jogurtové poháriky, do ktorých niekto nasadil rastliny. Tie poháriky boli vyblednuté od slnka a mali presne tú intenzitu, o ktorej sme si povedali: Takto by to malo vyzeráť. Ako vyblednutá spomienka podobná vyblednutým plagátom vylepeným po meste, kde niektoré farby zoslabnú okamžite, no sú aj také, ktoré ostanú. Neskôr sme tú farbu nazvali vôňa marhule a snažili sme sa ju s kameramanom Martinom Žiaranom sprostredkovať divákovi.*“

Komplexnému vyzneniu, za ktoré je kostýmová zložka zodpovedná, sa odborné hovorí *aparencia* – teda výzor herca od hlavy až po päty. Všetko, čo má herec na sebe vrátane líčenia a účesov, je záležitosť kostýmovej zložky a na pláci pod ňu spadajú aj maskéri. To, čo nie je pevnou súčasťou kostýmu, sa už nazýva rekvizita – tie majú na starosti rekvizitári, ktorí spadajú pod oblasť filmového architekta. Podobný proces príprav, o akom sme už písali, čakal aj na skúsenú architektku a scénografku Vieru Dandovú, ktorá bola nominovaná na Českého leva za film *Fair Play* (r. A. Sedláčková) a ako scénografka i architektka spolupracovala aj na snímke *Agáva*. Na začiatku ju čakalo stretnutie s kameramanom a režisérom, prvý rozhovor o ich predstavách a zladení farebnosti, následne si prečítala scenár a vypísala všetky lokácie, ktoré si rozdelila na exteriéry a interiéry. Po zosumarizovaní všetkých potrebných lokácií sa režisér, kameraman a architekt vyberú hľadať vhodné prostredia. Skúsení architekti či scénografovia už majú svoje obľúbené miesta alebo aj

celé oblasti, no pre nezastaviteľný prúd času musia neraz hľadať úplne odznova. „*V prípade Agávy to nebolo jednoduché, pretože išlo o rok 1947 a mnohé dobové budovy sú dnes už zrekonštruované do podoby novostavieb. My sme ich potrebovali v povojnovej stavbe, a tak sme hľadali po celom Slovensku. Napríklad jediná ulica v Bratislave, kde sa dá nakrúcať 18., 19. a začiatok 20. storočia, je Kapitúlska ulica, no tam sa už nakrútilo toľko filmov, že každý tú lokáciu pozná, a práve to som nechcela. Kapitúlsku ulicu v Trnave som však vo filme ešte nevidela, preto sme sa rozhodli ísť tam. Vždy musíte nájsť prostredia zodpovedajúce danej dobe, a čo nevíete zohnať na obhlídkach, postavíte v ateliéri,*“ ozrejmuje Viera Dandová.

Často však nestačí iba nájsť vhodnú lokáciu, pre potreby filmu sa musí aj umelo dotvoriť. Napríklad treba dostávať dobový skleník do záhrady alebo vytvoriť miestnosť, ktorá v skutočnosti slúži na iné účely, než si vyžaduje film. „*Pri nakrúcaní snímky Nedodržaný slub sme potrebovali dobové obuvníctvo. Nájdáná budova vyhovovala, no jej interiérom, takže sme ho celý vypratali a dozariadovali naším nábytkom a inými drobnosťami. Hneď vedľa malo byť hodinárstvo, ktorému však stačilo vytvoriť iba vonkajšiu časť, a tak sme postavili drevenú konštrukciu, na ktorú sme umiestnili falošný výklad s hodinami a umelé dvere, zatiaľ čo za nimi bola moderná trafika,*“ spomína Dandová. Okrem obhliadok ja ako scénografku čakal aj náročný proces získavania potrebných dobových rekvizít. Od tých najväčších v podobe nábytku až po najmenšie detaily, ako sú čajové lyžičky či porcelánové tanieriky. A pre chýbajúce sklady, ktoré zmizli s rozpadom Koliby, obiehajú scénografovia historických filmov ako *Agáva* okrem divadelných a televíznych fundusov aj starožitníctva a antikvariáty.

Pri vytváraní minulosti architekti rátať aj s podporou technológií. V prípade potreby využívajú monofarebné plátno – greenscreen alebo bluescreen, pomocou ktorého dokážu „efektári“ v postprodukcii dokľučovať do nakrúteného obrazu pripravenú grafiku a dotvoriť tak napríklad časť historickej štvrte.

Scénografia je úzko previazaná s kostýmami a zástupcovia oboch profesií musia spolu komunikovať už v prípravnej fáze, aby na pláci dosiahli farebnosť, ktorá sa navzájom doplní. Ešte pred prvou klapkou tak vzniká výtvarný koncept, ktorý je veľmi dôležitý pre celkové vyznenie príbehu a jeho atmosféry. ▲

Človek by si nemal nechať rozkazovať, o čom má rozmýšľať

► Žofia Bosáková (filmová publicistka)

Slovenský filmový ústav vydal v júni publikáciu *Film ako voľný verš* (krstila sa na Art Film Feste) od Eduarda Grečnera s esejami o vybraných tvorcoch a filmoch, ktoré podľa autora formovali vývin svetovej a slovenskej kinematografie v 20. storočí. Eduard Grečner sa v nich dotýka autorských postáv ako Karol Plicka, Stanislav Barabáš, Juraj Jakubisko, Alain Resnais či Krzysztof Kieślowski. Jeho texty nie sú chronologickým záznamom zlomových udalostí v kinematografii a vymenovaním diel, ale zasväteným a kontextuálnym pohľadom režiséra, scenáristu i pedagóga, v ktorom sa komplexne prelínajú jeho poznatky z výtvarného umenia, sociohistorických fenoménov a osobnej účasti na formovaní domácej filmovej kultúry.

Aké impulzy vás viedli k vzniku jednotlivých textov a ako ste selektovali jednotlivé témy, keďže ich rozptyl je pomerne široký?

– Texty, ktoré som dostal do knihy, vznikali z podnetu školy – Akadémie umení v Banskej Bystrici. No a knižnú podobu získali vďaka snahe Martina Kaňucha, ktorý sa s textami oboznámil. Mal som za úlohu prednášať poslucháčom dejiny filmu, ale v tom časovom priestore, ktorý som mal k dispozícii, sa to nedalo robiť. A okrem toho by ma klasické dejiny ani nebavili, pretože by som si ich musel sám naštudovať. Tak som pre poslucháčov vymyslel kompromisný princíp – z neho vychádza aj kostra

tejto knihy. Prednášal som im to, čo aj mňa samého zaujíma(lo) na filme, teda vývin filmovej tvorby, a snažil som sa ich infikovať láskou k filmu. Tento základ a vedomie vnútornej spojitosti mi pomohli pri výbere textov zameraných na formálnu analýzu filmov tak, ako v dejinách pribúdali rozličné odvážne spôsoby spodobovania reality. Slovenskí a svetoví tvorcovia, o ktorých píšem, prispeli k rozvíjaniu filmovej formy. Je to ústredný motív, prostredníctvom ktorého sa do výberu dostali rozličné druhy filmov, žánre i štýly. Nechcel som robiť klasifikáciu, ktorý film je dobrý a ktorý nie, ale východiskom je moja subjektívna perspektíva profesionálneho

filmára. Nestaval som sa do úlohy filmového dejepisca ani kritika. Moja kniha je pre ľudí, ktorí majú radi film, radi o ňom premýšľajú a niečo im prináša. Myslím, že sa mi to čiastkovo podarilo, výsledky bolo vidieť na reakciách poslucháčov. Čitateľa, tak ako diváka a tvorcovia, sú rôzni. Nikto si nemôže nárokovať na postavenie, že by sa stal šíritelom nových myšlienok. Niektorí majú radi filmy pre zábavu, niektorí pre poučenie a potom sú tu fajnšmekri, ktorí filmy vnímajú ako určitú rozkoš so silným zážitkom. Ja patríam medzi tých rozkošníkov filmu.

Texty vznikali v dlhšom časovom rámci, venujete sa v nich slovenským aj zahraničným umelcom. Odlišoval sa váš prístup k témam na základe vašej osobnej skúsenosti?

– Texty o slovenských a zahraničných tvorcoch sú premiešané. V slovenskom filme som sa tiež venoval dielam, ktoré ma oslovili a inšpirovali, vrátane svojich kolegov aj režisierov z mladšej generácie. Naša filmárska generácia držala pokope, nepristupoval som k dielam svojich spolupútnikov ako ku konkurentom, ale ako k tvorivým partnerom a kamarátom, aj keď naše tvorivé štýly boli iné. Páčilo sa mi a chcel som to zaznamenať, ako slovenský film v šesťdesiatych rokoch vykročil na medzinárodnú úroveň a ako sme sa dostali k medzinárodnému vnímaniu kinematografie, aj keď sme boli dlho tlačení k jej prízemnému vnímaniu. Moja generácia bola spokojná, že vybojovala priestor pre pravdivý obraz skutočnosti, vedeli sme, kam smerujeme a čo chceme dosiahnuť. Keď sa to podarilo, ďalšia generácia sa prehupla do formálnych výbojov, Jakubisko, Havetta a Hanák to „rozbalili“.

V apendixe publikácie sa venujete vplyvu socialistickej ideológie na vtedajší kultúrny vývoj...

– Viac ako desať rokov pracujem s filmovou mládežou a zistujem, že nemá predstavu o minulosti, pretože tá doba bola zhrnutá do stenčeného, a teda aj nepravdivého sloganu „socialistický režim, náš nepriateľ“, pričom sa nevysvetľuje, v čom spočíva(lo) jeho nebezpečenstvo. Zameral som sa na jeho charakteristické črty tak, aby si ďalšie generácie mohli uvedomiť, o čo išlo v ideologickom terore a ako zákerne zaobalil svoje poslanstvo do prítlačných fráz. Mnohí z nás – zasnívajúci, dvadsaťroční – preto aj na začiatku podľahli. Zrod socializmu však nebol náhodný omyl, bol to pokus obnoviť chátrajúci humanizmus po druhej svetovej vojne.

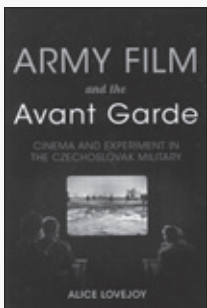
No režim zlyhal, lebo sa chcel zmocniť nášho myslenia. Človek by si totiž nemal nechať rozkazovať, o čom má rozmýšľať. Tu sa dopustil režim chyby, v tejto chvíli tí „snilkovia“ opustili tábor a stali sa z nich disidenti, pretože na svoju slobodu myslenia si človek nenechá siahť. Tieto ideologické myšlienky však nie sú definitívne porazené, môžu sa obnoviť tak, ako sa každá ideológia môže zvrtnúť vo svoj pravý opak.

Vnímate nejaký variant schém aj v súčasnej etape domácej kinematografie a kultúry?

– Dnes je diktatúra iného typu, diktatúra peňazí. Nejde o to, či peniaze na kinematografiu pochádzajú zo štátnych alebo súkromných zdrojov. Každý, kto investuje do filmu, očakáva nejaký svoj prospech. Komunisti vyžadovali prospech cez ideologický diktát. V súčasnosti sa peniaze stali dramaturgickým nástrojom, cez ktorý sa vyberajú témy filmov. Je to pochopiteľné a legitímne. Ak bude prevažovať názor, že film má priniesť hospodársky efekt, bude to pre umenie veľmi zlé. Umenie ho málokedy prináša v takom malom štáte, ako je Slovensko. Keďže nie sme v zóne anglického jazyka, musíme prerážať kvalitou. Tak, ako sa štát stará o zdravé životné prostredie, mal by sa starať aj o čistotu mysle. Naša generácia mala zabezpečený prísun prostriedkov na vznik filmov, nemuseli sme sa dominantne starať o ekonomiku tak, ako sa o ňu musí starať súčasná generácia – bohužiaľ či chvalobuho. Má to však aj svoj význam, prekážkami sa človek vnútorne cibrí. V pohodlnom prostredí môžete duševne zlenivieť.

V knihe sa súčasnej slovenskej kinematografii nevenujete, no ako jeden z mála filmových profesionálov ste o nej intenzívne blogovali.

– Dlho o tejto téme hovorím verejne, takže nové aspekty neviem priniesť. Opakovať to isté sa mi už nežiada, ale keď zacítim potrebu témy nejako spracovať, urobím to. Nerád by som k tomu pristupoval ako k apoštolskému poslaniu. No keby bol niekto zvedavý na porovnanie dvoch historických epoch, prežil som toho dosť na vlastnej koži, tlaky i protitlaky. Blog som prestal pestovať, lebo som sa sústredil na texty v tejto knihe. Výhodou blogu bolo, že môžete slobodne hovoriť, čo si myslíte, kým v redakciách sa mi stávalo, že najkrajšie časti textov boli editované. ▲

Alice Lovejoy:
Army Film and the Avant Garde.
Cinema and Experiment in the Czechoslovak Military
(Indiana University Press,
Bloomington 2015, 305 strán)

Kniha je primárne venovaná dejinám Československého armádneho filmu a jeho neraz prekvapujúcej produkcii v ére päťdesiatych rokov, keď v ňom boli zamestnaní režiséri ako František Vlácil, Vojtěch Jasný, Karel Kachyňa či Zbyněk Brynych, a v šesťdesiatych rokoch, keď tam počas svojej základnej vojenskej služby pôsobili tvorcovia ako Jiří Menzel, Pavel Juráček a Jan Schmidt. Hoci štúdio ČAF v tomto období produkovalo predovšetkým mesačníky a inštruktážne projekty, umožnilo aj vznik viacerých dlhometrážnych hraných filmov vrátane postapokalyptickej vízie sveta po atómovej katastrofe *Konec srpna v hotelu Ozon* (1966), ktorú Jan Schmidt nakrútil podľa scenára Pavla Juráčka v období, keď obaja pôsobili v Československom armádnom filme. Paradoxne, tam mohli vtedy pracovať v slobodnejšom tvorivom prostredí ako v tom, ktoré by im poskytol Československý film.

Francesco Casetti:
The Lumière Galaxy.
7 Key Words for the Cinema to Come
(Columbia University Press,
New York 2015, 293 strán)

Aktuálna kniha popredného filmového teoretika Francesca Casettiho prináša inovatívny pohľad na súčasné postavenie kinematografie, ktorá v čoraz rýchlejšie sa transformujúcom svete digitálnej éry nachádza svoju novú identitu. Už dávno to nie je len film, ktorý premietajú v kine, ale aj film, ktorý vidíme v galérii v rámci videoinštalácie, pustíme si ho doma z DVD, alebo ho stiahneme z internetu do tabletu či mobilu. Strata tradičných charakteristík viedla mnohých teoretikov k uvažovaniu o konci jednotlivých médií a predovšetkým v prípade kinematografie aj k diskusii o jej smrti, spôsobenej nástupom digitálneho obrazu. V skutočnosti sa však menia len technológie a prostredia, v ktorých filmy pozeráme, a za filmové považujeme aj mnohé iné pohyblivé obrazy, ktoré nás obklopujú, hoci to nie sú filmy v tradičnom zmysle slova. Casetti vo svojej knihe prináša sedem kľúčových slov definujúcich túto novú éru kinematografie.

Deti
(MPhilms)

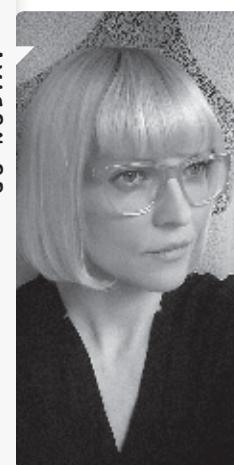
Dlhometrážny hraný debut skúseného dokumentaristu Jara Vojteka *Deti* si z aprílového MFF v Pekingu odniesol tri ceny Tian Tan – za najlepší scenár (Marek Leščák), kameru (Tomáš Stanek) a herečku vo vedľajšej úlohe (Éva Bándor). Dokázal tak, že téma rodiny, detí a rodičov je univerzálna, dôležitá a zrozumiteľná na celom svete. Marek Leščák pri písaní scenára vychádzal zo skutočného života. Prostredníctvom štyroch poviedok – *Syn, Maratón, Kanárik a Otec* –, odohrávajúcich sa v rôznych prostrediach a ročných obdobiach, skúma z viacerých uhlov pohľadu vzťah k vlastnému či nevlastnému, zdravému či autistickému dieťaťu. Okrem toho vypovedá aj o partnerských vzťahoch alebo o vzťahu dospievajúcej dcéry k otcovi. Vojtek vo filme kombinuje profesionálnych hercov s nehercami, aby boli emócie uveriteľnejšie a silnejšie. Film je na DVD s obrazom vo formáte 1 : 1,85, s pôvodným zvukom DD5.1 a s voliteľnými slovenskými a anglickými titulkami. Ako bonusy sú tu trailer, videoklip k piesni Jany Kirschner *Deti*, krátky dokument z jeho nakrúcania, sedem videodenníkov zo slovenských premiér filmu a fotogaléria.

Rukojemník
(Bontonfilm)

Po *Rivers of Babylon* a *Muzike je Rukojemník* tretím a, bohužiaľ, asi aj posledným dlhometrážnym filmom nakrúteným na motívy literárnej predlohy Petra Pištanka. Na jeho scenári, podobne ako pri *Rivers of Babylon*, spolupracoval producent Marian Urban. Film nás presunie do prostredia malej pohraničnej obce na konci 60. rokov. U svojich starých rodičov tam žije malý Peter, ktorého rodičia emigrovali na Západ a jeho nechali doma ako „rukojemníka“. Peter rieši všetky problémy, ktoré prináša dospievanie, a túži sa znova stretnúť s mamou a otcom. Vo filme účinkujú Richard Labuda, Milan Lasica, Libuše Šafránková, Ondřej Vetchý, Szidi Tobias, ale aj Líška z *Antikrista* Larsa von Triera. Ak sa chcete o jednotlivých postavách dozvedieť o čosi viac, odporúčam prečítať si rovnomennú Pištankovu knihu. Film je na DVD s obrazom vo formáte 16 : 9, so slovenským a českým zvukom DD5.1, s voliteľnými slovenskými titulkami pre nepočujúce a s anglickými titulkami. Ako bonusy sú na DVD 20-minútový film o filme, trailer, videoklip k piesni *Šťastie* v podaní Milana Lasicu, fotogaléria a slovenský, český a anglický plagát.

SVETOVÝ
ČESKÝ
FILM

dokumentaristka
Miriam Petráňová

Po diváckom úspechu dokumentárneho cyklu *Súrodenci* dúfam, že RTVS nájde dost rozumu, aby sa v ňom pokračovalo. Bolo to pre mňa poznanie, ako sa dá ísť hlbšie v nazeraní do zákutí rodiny a súrodeneckých konštelácií, viac s humorom, spoznávajúc pri tom aj seba. Už tri roky s prestávkami pred sebou tlačím cyklus dokumentárnych filmov o remeslách pod pracovným názvom *Total Slovak_ S láskou ma...*, ktorý vo vývoji podporil AVF, a konečne roztáčam pilotný diel. No a tento rok si v lete vyhrádzam čas aj na trojicu filmových festivalov: Fest Anča, 4 živly a MFF Cinematik Piešťany.

režisér a animátor
Andrej Gregorčok

Dokončili sme druhú sériu *Mimi a Lízy*, na ktorom robím ako animátor a postprodukcii. Premiéru bude mať teraz v lete. Zároveň sa rozbieha ďalší seriál *Pavúci – Websters* Katky Kerekesovej, na ktorom robím takisto animátora. Popri tom stále vyrábame film *Márie Olhovej*, ktorý sa volá *Fifi fatale*. A súčasne robím na svojom filme *Nočná*. Zatiaľ ho vyvíjame spolu so scenáristom Lukášom Sigmundom a bolo by super, keby sa nám na budúci rok podarilo spraviť animatik, čiže koncom roka si budeme podávať na AVF žiadosť o grant na ďalšiu fázu vývoja. Zároveň idem s týmto projektom na medzinárodný workshop Sans Frontières.

kameramanka
Denisa Buranová

Na prelome rokov mal premiéru dokumentárny cyklus *Prvá*, kde som spolupracovala so skvelými tvorcami Zuzkou Liovou a Petrom Kerekesom. Podieľala som sa na niekoľkých dieloch TV cyklu *Fetiše socializmu* s režisérmi Petrom Kerekesom a Katkou Hlinčíkovou. So Soňou Lutherovou máme rozkrútený dokument *Zatopené*. Rozbehli sme aj tvorivú spoluprácu ako kameramanské duo B & W – Buranová & Weisslechner. Teraz intenzívne pracujem na celovečernom filme *Piata loď* s režisérkou Ivetou Grófovou. Je to adaptácia vynikajúcej knihy Moniky Kompaníkovej, krásna látka na vizuálne spracovanie.

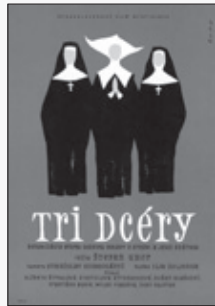

Slnko v sieti

(1962)

V júli by sa režisér Štefan Uher dožil 85 rokov a na zozname digitálne reštaurovaných filmov na DCP nosičoch nesmie chýbať ani jeho snímka *Slnko v sieti*, ktorú nakrútil v roku 1962 ako svoj druhý celovečerný hraný titul. Scenár napísal Alfonz Bednár na motív niekoľkých svojich krátkych poviedok uverejnených v rôznych časopisoch. Koncom sedemdesiatych rokov boli vydané aj knižne v súbornej zbierke s názvom *Blok 4/B*. Film *Slnko v sieti* sa viac ako na vonkajšiu akciu či silný príbeh zameriava na vnútorný svet hlavných postáv. V dobovej slovenskej, respektíve československej kinematografii to bol pomerne nový jav. Tento film odštartoval výnimočné obdobie československej novej vlny, v zahraničí označované aj ako československý filmový zázrak, a Štefanovi Uhrovi zároveň prischla prezývka Ján Krstiteľ novej vlny. *Slnko v sieti* bolo jedným z prvých slovenských filmov, kde dostali veľký priestor neherci a vizuálne zaujímavé typy ľudí. Uher sa k tomu vyjadril v jednom dobovom rozhovore: „Ja verím v typológiu, mám veľkú úctu k tvári poznamenatej životom. Vyberám si ľudí do filmu podľa toho, ako vyzerajú. Neherec, to je vlastne špatný termín, pretože drevo sa pred kameru nedá postaviť nikdy.“ Hlavné postavy filmu vytvorili tínedžeri Marián Bielik

(Fajolo, nahovoril ho Michal Dočolomanský) a Jana Beláková (Bela). Príbeh je pomerne jednoduchý a rozpráva o prvej nesmelej láske medzi Fajolom a Belou, ktorí si pozérsky nechcú navzájom priznať svoje city. Fajolo odchádza na letnú brigádu do dedinky Meleňany, kde zažije malý flirt s brigádnickou Janou (Olga Šalagová). Podobné dobrodružstvo prežije počas Fajolovej neprítomnosti aj Bela. Na pontóne pri brehu Dunaja ju „opaľuje“ spolužiak Peter (Lubo Roman). Film je mimoriadne zaujímavý po zvukovej a najmä hudobnej stránke. Ilja Zeljenka a jeho experimenty s elektronickou hudbou alebo koláže s dobovou populárnou hudbou výrazne dotvorili introspektívne prežívanie a pocity mladých ľudí. Samozrejme, nezaostáva ani vizuálna stránka filmu – kameraman Stanislav Szomolányi objavil skutočné, nearanžované a živé mesto plné zaujímavých zákutí. Nezabudnuteľným zostáva najmä jeho pohľad na strechy plné televíznych antén. V tomto chladnom kovovom pralesi zažívajú hrdinovia filmu svoje prvé horúce chvíle.

Tri dcéry

(1967)

Po *Slnku v sieti* a *Organe* sa po tretí raz stretli režisér Štefan Uher, scenárista Alfonz Bednár, kameraman Stanislav Szomolányi a hudobný skladateľ Ilja Zeljenka pri filme *Tri dcéry*. Rámcuje ho príbeh starého gazdu, ktorý vyženie svoje tri dcéry do kláštora len preto, aby celý jeho majetok zdedil jeho syn. Po kolektivizácii na začiatku päťdesiatych rokov príde starý gazda so svojím synom o všetku pôdu a ako kulakov ich vyženú na opustené pohraničie. Gazdu opustí aj jeho syn, takže nemá inú možnosť, len hľadať pomoc a odpustenie u svojich troch dcér. Nariadením štátu však boli zrušené aj kláštory a dcéry sa takisto ocitli v existenčných problémoch. Hlavnou zápletkou filmu je psychologický boj ústrednej hrdinky Terézie, nasilu vytrhutej z miesta, ktoré dôverne poznala. A pritom ako jediná z troch dcér neodmietne pomoc ani otcovi. Navyše pre jej nesmelosť sa rozvíjajúci vzťah s družstevným inžinierom sa proti nej obraceja aj klerikálny svet. Film je voľne inšpirovaný ľudovou baladou a Uher aj v tomto prípade kombinoval hercov s nehercami. Hlavnú postavu stvárnila televízna hlásateľka Alžbeta Štrkulová, ktorá sa stala v roku 1968 prvou československou miss. Tvorcovia pomerne otvorene kritizovali situáciu v päťdesiatych rokoch, za čo sa na začiatku normalizácie dostalo ich dielo do trezoru.

► Róbert Sulák

PROFIL

MILAN KŇAŽKO

► Mariana Jaremková (filmová publicistka)

Pokiaľ dnes stačí na status idolu vizáž, naše mamy mali okrem vizuálneho zážitku aj ten umelecký. Milan Kňažko patrí do výraznej generácie hercov, ktorá dokázala rovnako kvalitne stvárniť postavu na javisku, v televíznej inscenácii aj na veľkom plátne. V auguste oslávi Kňažko sedemdesiatku.

Štúdium herectva na VŠMU absolvoval v prelomovom roku 1968 a dnes už ťažko uveriť, že ho na prvý pokus na školu neprijali, pretože mal vraj zlý hlas. Po stáži vo Francúzsku sa Milan Kňažko vrátil na Slovensko, pôsobil v Divadle na Korze, na Novej scéne a napokon v SND. Na Novej scéne si zahrál aj v hre *Amadeus*, ktorá sa stala predlohou pre Formanov film. Miloš Forman videl množstvo inscenácií Shafferovej hry a táto ho údajne mimoriadne inšpirovala. „Všetci zhodne ocenili, že hlboký tragikomicko-sarkastický podtón v predmetnom úseku Mozartovho života našiel v Kňažkovi ideálneho interpreta,“ povedal režisér Vladi-

mír Strnisko. A práve istý ironický nadhľad, s ktorým stvárňoval jednotlivé postavy, sa pre Kňažkovo herectvo stal typickou črtou.

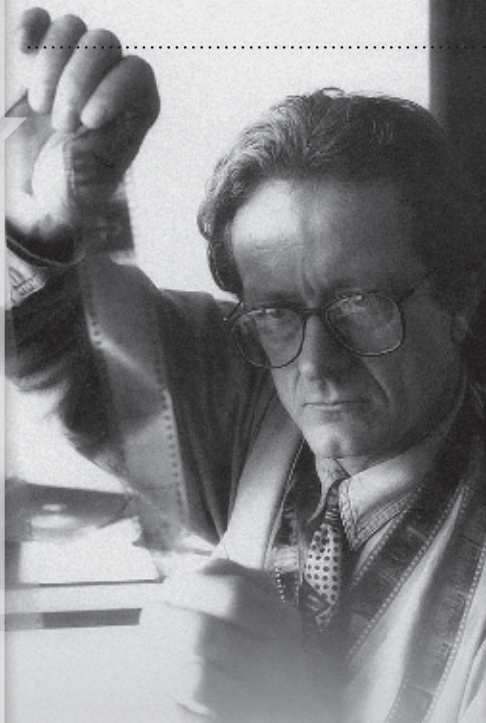
Postupne sa vypracoval na všestranného herca, dozrel na predstaviteľa náročných a rozporuplných postáv, ale dokázal, že je aj komediálnym hercom. Jeho filmografia je bohatá a čo do charakterov pestrá. Z filmov treba spomenúť *Nevestu hôľ*, kde stvárnil jednu z prvých hlavných úloh, a medzi dôležité diela určite patria *Rusalka*, *Zánik samoty Berhof*, *Devět kruhů pekla* či „československý *Prelet nad kukučím hniezdom*“ *Dobří holubi se vracejí*. V snímke Dušana Kleina ukázal celú šírku svojho hereckého talentu, podľa dobovej kritiky podal životný herecký výkon a siahol až na dno svojej duše.

Prijal však aj úlohu vo filmoch, za ktoré si po roku 1989 vyslúžil kritiku, ako bola postava kapitána Nálepku v Ťapákovskej snímke *Zajtra bude neskoro*. Ako uviedol, až počas nakrúcania si uvedomil, že tvorcom nejde o zachytenie príbehu daného človeka, ale príbehu nehybného priateľstva so Sovietskym zväzom.

Počas Nežnej revolúcie sa Kňažko aktívne zapojil do politického diania, tejto oblasti sa venoval niekoľko rokov a herectvo išlo bokom. Napokon sa však na javisko a pred kamery vrátil. V roku 1997 prijal v Štúdiu S rolu Augusta v inscenácii *Kumšt*, za ktorú v ankete slovenskej divadelnej kritiky Dosky '98 získal miesto v prvej desiatke najlepších mužských hereckých výkonov roka. Filmové ponuky však prichádzali najmä z Česka (*Lidice*, *Hranaři*, *Normal*), na Slovensku nakrúcal televízne snímky a seriály (napríklad *Čerešňový chlapec*, *Kriminálka Staré mesto*, *Nesmrtelní*).

V súčasnosti si držitel vysokých francúzskych významenaní Komandér umenia a literatúry (Commandeur des arts et lettres) a Dôstojník Čestnej légie (Officier de la Legion d'Honneur) úlohy v divadle a vo filme veľmi starostlivo vyberá. „*Neakceptujem ponuky len preto, aby som v nejakom filme hral, alebo aby som sa objavil na plátne, takéto veci ma už nezaujímajú,*“ vyjadril sa počas Hercova misia. Najbližšie uvidíme jubilujúceho Milana Kňažka v pripravovanom filme Ondreja Šulaja Agáva. ▲

Milan Kňažko v Ťapákovom filme *Návrat Jána Petru*. • FOTO: archív SFÚ

MILOSLAV LUTHER

► **Marcel Šedo** (poslucháč audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU v Bratislave)

V auguste oslavuje sedemdesiatku režisér Miloslav Luther, ktorý patrí k najkúsenejším tvorcom inklinujúcim k historickým látkam, no neraz v nich odkrýva tematické okruhy s univerzálnou platnosťou.

Skôr než začal rodák z obce Jakub (teraz mestská časť Banskej Bystrice) študovať na pražskej FAMU, získal cenné skúsenosti ako asistent réžie pri Barabášovom televíznom filme *Krotká*, Baladovej *Dáme* aj Havetovej *Slávnosti v botanickej záhrade*. Na FAMU nastúpil v roku 1968, ale neskôr obdobie jeho štúdia poznačila normalizácia. Ako absolvent pracoval v 70. rokoch pre Spravodajský film aj pre Československú televíziu Bratislava.

Spomedzi jeho ranej tvorby treba spomenúť najmä televíznu adaptáciu novely Thomasa Manna

Mário a kúzelník (1976), za ktorú získal hlavnú cenu v kategórii dramatických programov na Medzinárodnom televíznom festivale v Monte Carle a viacero ďalších ocenení. Aj jeho nasledujúca televízna tvorba sa spájala s adaptáciami, no po literárnych predlohách neraz siahol aj pri kinofilmoch. Do polovice 80. rokov nakrútil pre televíziu adaptácie noviel Alfonza Bednára (*Ráno pod mesiacom*, 1979), Choderla de Laclos (*Nebezpečné známosti*, 1980) či Jozefa Gregora-Tajovského (*Starý včelár*, 1981). Dodnes je známa predovšetkým jeho päťdielna epická sága *Lekár umierajúceho času* (1983), kde azda najväčšmi uplatnil svoju ambíciu odhaľovať spôsoby myslenia, cítenia a konania historických postáv v bežných i vyhrotených situáciách.

Veľmi zaujímavá je Lutherova tvorba v polovici 80. rokov. Ide o koprodukčnú „trilógiu“ so Západným Nemeckom – rozprávky *Kráľ Drozdia brada* (1984) a *Mahuliena zlatá panna* (1986), ku ktorým sa pridala historická detektívka *Zabudnite na Mozartu* (1985), kde účinkoval aj svetoznámy Armin Mueller-Stahl. Len o niečo neskôr Luther nakrútil film z obdobia druhej svetovej vojny *Chodník cez Dunaj* (1989).

V porevolučnom období patria medzi významné jeho ďalšie historické filmy *Anjel milosrdenstva* (1993) a *Útek do Budína* (2002). Najnovšie sa k historickej téme vrátil snímkom *Krok do tmy*, na ktorej spolupracoval aj so svojím bratom – kameramanom Igorom Lutherom. Celkovo sa režisér od začiatku svojej kariéry zaujímal o príbehy, ktoré rozprávajú o tom, ako sa človek pokúša odolávať mocenským tlakom. Aj jeho štýl je z veľkej časti homogénny. Na jednej strane je známym princíp Čechovovej pušky, na strane druhej zmysel pre tlmennú štylizáciu obrazov, keď nachádza, podobne ako jeho brat Igor, záľubenie v pološere a v polotieňoch. Luther tvorí predovšetkým epicko-dramatické filmy, kde pracuje s gradáciou konfliktov, no v jeho snímkach sa nájde priestor aj pre lyrické obrazy, ktoré priamo nesúvisia so zápletkou. V jeho dielach teda dostávajú obrovský priestor obrazy aj – a to najmä – herci na plátne. Podstatu jeho tvorby by sme mohli označiť za syntézu konkrétneho a expresívneho v hereckej postave. ▲

PREDAJŇA Klapka.sk ponúka: DVD *Chodník cez Dunaj*, *Mahuliena zlatá panna*, *Útek do Budína* – režisérská verzia

▪ FOTO: archív SFÚ

VÝROČIA

JÚL 2015

- 4. 7. 1930 **Štefan Uher** – režisér (zomrel 29. 3. 1993)
- 5. 7. 1920 **Božena Slabejová** – herečka (zomrela 13. 12. 2004)
- 9. 7. 1955 **Martin Kákoš** – divadelný a televízny režisér
- 9. 7. 1955 **Milan Stráňava** – producent
- 10. 7. 1920 **Elena Rampáková** – herečka (zomrela 22. 6. 2010)
- 10. 7. 1965 **Michal Suchý** – režisér
- 11. 7. 1945 **Lubomír Horník** – dramaturg, režisér
- 14. 7. 1950 **Alena Vičiková** – dramaturgička
- 26. 7. 1890 **Ján Závodný** – priekopník slovenskej kinematografie (zomrel 18. 2. 1980)
- 26. 7. 1940 **Milan Čorba** – kostýmový výtvarník (zomrel 12. 5. 2013)
- 27. 7. 1920 **Viktor Blaho** – herec (zomrel 25. 4. 2007)
- 30. 7. 1930 **Eliška Müllerová** – herečka (zomrela 12. 6. 2014)
- 31. 7. 1955 **Jozef Vajda** – herec

AUGUST 2015

- 7. 8. 1935 **Igor Hrabinský** – herec
- 13. 8. 1935 **Gustáv Pálka** – zvukový majster (zomrel 18. 10. 2013)
- 14. 8. 1945 **Miloslav Luther** – režisér
- 15. 8. 1920 **Ľibor Filčík** – herec (zomrel 21. 11. 1986)
- 16. 8. 1955 **Ľuba Blaškovičová** – herečka
- 20. 8. 1940 **Milan Homolka** – kameraman, režisér dokumentárnych filmov
- 21. 8. 1955 **Peter Šimun** – herec
- 23. 8. 1935 **Olga Zöllnerová** – herečka
- 25. 8. 1930 **Eduard Galbavý** – vedúci výroby
- 28. 8. 1935 **Ladislav Šidelský** – kameraman
- 28. 8. 1945 **Milan Kňazko** – herec
- 31. 8. 1930 **Anna Lidáková** – kostymérka (zomrela 26. 7. 2001)

zdroj: Kalendár filmových výročí 2015

▪ Interná publikácia Slovenského filmového ústavu (SFÚ)

► zostavila **Renáta Šmatláková**

Zomrel Peter Lipovský

Filmový scenárista, autor divadelných hier a televíznych rozprávok, textár a marketér vydavateľstva Slovat Peter Lipovský zomrel 15. júna vo veku 47 rokov. Hoci sa jeho meno nesklóňovalo v médiách často, stál za viacerými projektmi – známe sú napríklad jeho texty piesní, ktoré písal pre svoju manželku, šansonierku Szidi Tobias. Tobias zároveň stvárnila ústrednú hrdinku v milostnej dráme *Marhulový ostrov* (2011), ktorú podľa scenára Petra Lipovského nakrútil režisér Peter Bebjak. Príbeh filmu sa odohráva v prostredí južného Slovenska nasiaknutého slnkom, vôňami, farbami a vášňami. ► **zs**

Zomrel režisér Aramisova

Vo veku 42 rokov zomrel 19. júna talentovaný filmár a výrazná osobnosť žilinskej kultúrnej scény Aramisova. Réžiu študoval v Prahe na FAMU a pred štyrmi rokmi sa dostal so svojím študentským filmom *Cagey Tigers* do súťaže Cinéfondation na festivale v Cannes. Úspech mal aj s ďalšou snímkou *Nora sa mi páči*, ktorá získala v roku 2010 na Medzinárodnom festivale krátkych filmov v Riu de Janeiro cenu za najlepší zahraničný film. Aramisova v poslednom období pripravoval svoj celovečerný filmový debut *Decká z východu* a s týmto projektom vlani získal ocenenia na koprodukčných fórach, ktoré sa konali v rámci MFF Thessaloniki a MFF Black Nights v Talline. ► **zs**

► www.csfilm.cz, www.filmpost.cz

Televízia českých a slovenských filmov
Slovenské pondelky 2015

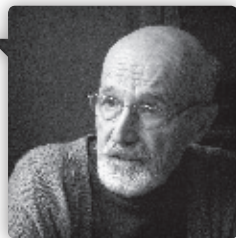
- 6. júl 2015
20.00 ► *Dovidenia v pekle, priatelia*, r. J. Jakubisko, 1990, 82 min.
- 13. júl 2015
20.00 ► *Génius*, r. Š. Uher, 1969, 80 min.
- 20. júl 2015
20.00 ► *Hriech Kataríny Padychovej*, r. M. Hollý, 1973, 75 min.
- 27. júl 2015
20.00 ► *Keby som mal pušku*, r. Š. Uher, 1971, 87 min.
- 3. august 2015
20.00 ► *Posledná bosorka*, r. V. Bahna, 1957, 92 min.
- 10. august 2015
20.00 ► *Kristove roky*, r. J. Jakubisko, 1967, 94 min.

Zmena programu vyhradená!

* V čase uzávierky Film.sk ešte neboli známe informácie o vysielaní slovenských filmov počas ďalších augustových pondelkov.

Piate zníženie cien potešilo pracujúcich

► Milan Černák

Filmové týždenníky ako žáner spravodajského filmu sú dnes vzácnosťou. Na Slovensku sa o ne vo svojich zbierkach stará Slovenský filmový ústav (SFÚ), ktorý ich v spolupráci so spravodajskou televíziou TA3 uvádza v jej programe. V mesačníku *Film.sk* ich čitateľom približuje Milan Černák, ktorý pôsobil ako dramaturg a režisér Spravodajského filmu.

Nevedno, čo bolo toho príčinou, ale je neodškriepiteľné, že v týždenníkoch sa v polovici päťdesiatych rokov dĺžka šotov postupne skracovala. Možno to spôsobila vyššia profesionalita tvorcov (neslobodno zabúdať, že v tom čase sme začínali takmer všetci ako amatéri a profesionalizovali sa na pochode) či prechodné zvýšenie počtu snímok zo zahraničných zdrojov, ale výsledkom bolo, že sa do jedného žurnálu podarilo režisérovi vtisnúť desať i viac šotov, ktorých dĺžka nedosahovala v priemere ani minútu, a to zvyšovalo tematickú pestrosť celku. Aj keď to vždy nezaručovalo, že divák už nemusel sledovať dlhé tri minúty „dramatickosti“ novej metódy dojenia kráv/rekordérok – no predsa bolo takýchto šotov menej.

Hneď v prvom týždenníku roka mohol divák nazrieť do Hamburgu, Bruselu, anglického Sunderlandu a s Nikitom Chruščovom navštíviť Indiu. Slovenské deti na oplátku navštívil Dedo Mráz: dobrým porozdával darčeky a tie sa mu za to odvdáčili piesňami a tancami. Prvé číslo bolo naozaj bohaté: nechýbala v ňom česká romantická poézia, štylizovaná kritika plytvania energiami, ani konkrétna kritika popíjania v krčmách ako prejavu kapitalistického tmárstva. Nuž, na jeden žurnál nevidane pestrá nádielka – ozaj ako od Deda Mráza...

V Anglicku začali stavať prvú atómovú elektráreň (TvF č. 2), zatiaľ čo v Sovietskom zväze prvá už dva roky fungovala. V Leningrade otvorili prvý úsek metra – nuž to v Londýne funguje už od roku 1863. Takže Anglicko – Sovietsky zväz 1:1.

A aby to nebolo len o ťažkom priemysle, prišli si na svoje aj gurmáni (č. 3): v Moskve otvorili reštauráciu Praha. Okrem plzenského piva boli atrakciou aj „ruské vajička“. Nevie, kto u nás vymyslel tento originálny názov, ale v Rusku túto pochúťku nepoznali a stala sa lákadlom. Nečudo, že hostia hodiny čakali na voľné miesta.

Trenčiansky Zlatokov neokrášľoval iba české a slovenské ženy. Jemná práca zlatníkov (č. 4) zaujala aj v zahraničí, exportné zásielky smerovali do Egypta. Zaujímavá reportáž o rádioamátéroch pripomenula 50. výročie smrti vynálezcu rádia Rusa A. S. Popova. Ozaj, a nebol to náhodou Slovák Jozef Murgaš, čo tvrdíme my, Srb Nikola Tesla z rakúskej monarchie, čo tvrdia Chorváti, alebo dokonca Guglielmo Marconi, čo tvrdí ostatný svet? Hlavná vec, že to niektorý z nich objavil, a či sa podelili o autorský honorár – ak nejaký bol –, to môže byť dnes každému ľahostajné. Na Sachaline domestikovali mývaly zo Severnej Ameriky. Dnes je to medvedík čistotný a podľa najnovších správ sa ich únia chystá vyhubiť ako v Európe neželaný invázny druh. Tak si ich ešte pozrite – na Sachaline.

Sľiepky začali znášať vajcia aj v zime (č. 5)! Vo výskumnom ústave Víglaš zvýšili nosnosť až na 200 vajec ročne, za čo dostali cenu SAV. Vtedy ešte nemerali štvorcové centimetre ich životného priestoru ani kategórie krmív: sľiepky zobali zelenú trávku a znášali žlté vajička. Aké jednoduché. V rámci šetrenia drevom ho na stavbách úspešne nahrádzali betónom a pôtorský baníci zvyšovali ťažbu (nekalitného) uhľia až na 140 %. Karol Divín sa opäť stal majstrom republiky v krasokorčuľovaní.

„Na Václavskom námestí v Prahe sa zrejme niečo stalo. Áno – zastavil tu náš nový šesťsedadlový

osobný voz Tatra 603,“ predstavuje komentár (č. 6) nové osobné auto, ktoré bolo nasledujúce desaťročia ozdobou našich ciest. Dosahovalo rýchlosť 170 km/h a malo ďalšie vynikajúce parametre. Malo jedinou chybu: stalo sa symbolom papalášizmu, lebo „normálny“ občan sa k nemu nedostal. Teraz je to jednoduchšie: papaláš-nepapaláš, každý si môže vybrať z celosvetovej produkcie, za čím mu srdce píše. Len by si mal predtým skontrolovať bankové konto...

Abý sa dostupnosť televízneho signálu rozšírila aj na južné Slovensko, finišovali práce na stavbe televízneho vysielateľa v Bratislave (č. 7).

V ôsmom čísle žurnálu bola prvá reportáž zo zimných OH v talianskej Cortine, ale pre divákov bol atraktívnejší šport z druhej strany zemegule: v Kalifornii hrali basketbal – delfíny.

Začiatok roka 1956 bol typický nevidanými mrazmi (č. 9 a 10): teplota 9. februára klesla na najnižšiu hodnotu za 105 rokov, v Bratislave zamrzol Dunaj a napadlo 60 cm snehu. Spôsobilo to dopravnú kalamitu a stavbári prestali pracovať, čo ohrozilo plán výstavby.

Družstevníci v Zelenči si dali na počesť XX. zjazdu sovietskych komunistov záväzky, lebo ešte netušili, čo vedel Len Nikita Sergejevič a niekoľko jeho prívržencov. Ba ani v reportáži zo zjazdu (č. 11) niet zmienky o tom, čoho sa Chruščov vo svojej tajnej správe odvážil: vyriečiť pravdu o kulte osobnosti Stalina a jeho dôsledkoch. Naopak, v Bratislave otvorili výstavu, ktorá mala dokumentovať, ako „sa škorpióni z Wall Streetu pokúšajú púšťať jedovaté sliny cez vysielateľ Slobodná Európa, 180 000 balónov nenávisťi vypustila táto pirátska spoločnosť“. Na úseku Žilina – Spišská Nová Ves dokončili montéri elektrifikáciu železničnej trate.

Týždeň vo filme č. 12 oslávil ako každoročne ženy na ich medzinárodný deň a rovnako tradičný Marec – mesiac knihy ozdobil Ján Kostra prednesom básne.

Zima vo svete neustávala: v Čechách museli na zamrznutú Labe zavolať ľadoborec, gdanský prístav bol tiež ochromený (č. 13). A v Japonsku usporiadali najväčšiu výstavu ľadových sôch.

V Kulichovej doline odstraňovali následky katastrofálnej lavíny, ktorá si 8. marca vyžiadala 16 ľudských životov (č. 14). Považskobystrická fabrika začala vyrábať prvý malý motocykel Pionier.

Myjavský muzikant Samko Dudík sa dožil 75 rokov (č. 15). Jedenásť rokov po vojne našla bývalá juhoslovanská partizánka svoju stratenú dcéru, keď ju ako vojnovú sirotu spoznala vo filmovom týždenníku. Taká bola sila žurnálu v časoch, keď facebook neexistoval ani v najsmelšej fantázii!

Pracujúci v celej našej vlasti ráno 31. marca napäto čakali na dennú tlač, aby sa mohli dočítať o zlacnení 22 000 druhov tovarov, čo im spôsobilo obrovskú radosť a pridalo chuť do práce (č. 16). Najmä ženám, ktorým „zákazkové závody“ pripravili nové kolekcie jarnej a letnej módy. ▲

FILMOVÉ TÝŽDENNÍKY NA TA3 – JÚL 2015

4. 7. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 1/1956 a 2/1956 (repríza 5. 7. o 15.30 hod.)

11. 7. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 3/1956 a 4/1956 (repríza 12. 7. o 15.30 hod.)

18. 7. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 5/1956 a 6/1956 (repríza 19. 7. o 15.30 hod.)

25. 7. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 7/1956 a 8/1956 (repríza 26. 7. o 15.30 hod.)

FILMOVÉ TÝŽDENNÍKY NA TA3 – AUGUST 2015

1. 8. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 9/1956 a 10/1956 (repríza 2. 8. o 15.30 hod.)

8. 8. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 11/1956 a 12/1956 (repríza 9. 8. o 15.30 hod.)

15. 8. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 13/1956 a 14/1956 (repríza 16. 8. o 15.30 hod.)

22. 8. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 15/1956 a 16/1956 (repríza 23. 8. o 15.30 hod.)

29. 8. – 13.30 hod. – Týždeň vo filme 17/1956 a 18/1956 (repríza 30. 8. o 15.30 hod.)

Zmena programu vyhradená!

KINO LUMIÈRE V JÚLI: Cestovanie s lístkom do kina

Ani v letných prázdninových mesiacoch nezabúda Kino Lumière na milovníkov pohyblivých obrázkov. V úvode júla vás rozohreje *Slnko v sieti*, príbeh Fajola a Bely, ktorý položil základný kameň československej novej vlny. Ak náhodou nestihnete projekciu 2. júla, nezúfajte, v žiare Uhrovho filmu sa môžete vykúpať aj o trinásť dní neskôr.

Na plátne to rozpáli aj *Horiace Mississippi*, silný príbeh vychádzajúci zo skutočnej udalosti. Režisér Alan Parker podľa vlastných slov zbavil predlohu beletrizovaného náosu a do filmu vložil svoju osobnú skúsenosť z pobytu v štáte Mississippi. Dramatická fikcia prestúpená ľudskou nevraživosťou a rasizmom má čo ponúknuť aj dnešnému divákovi.

K letu neodmysliteľne patrí aj zábava, o ktorú sa okrem iných postarajú dve výrazné osobnosti komediálneho žánru: Jacques Tati ako pán Hulot smerujúci na výstavu a Charles Chaplin v dvojúlohe diktátora a holiča.

Úsmev na tvári môžu vyčariť aj sladko-trpké slovenské komédie *Pásla kone na betóne*, *Ružové sny*, *Ja milujem, ty miluješ* alebo *Kristove roky*.

Čo by to bolo za prázdniny bez dovolenky či výletu? Do mesta historických a umeleckých artefaktov môžete zavítať v spoločnosti princeznej s tvárou Audrey Hepburn. Prázdniny v Ríme treba jednoznačne zažiť, keď nie osobne, tak aspoň na plátne. Na okružnú jazdu vás pozve Billy Wilder s Marilyn, Tonym a Jackom v bláznivej gangsterskej komédii *Niekto to rád horúce*. Ak dávate prednosť dobrodružstvu, nasadnite so Gérardom Depardieuom na motorku (*Na Mamuta!*) a zažite road movie plné nečakaných zvrátov. Cieľ svojej cesty majú jasný aj Louise a Michel, dve nešťastné existencie na ceste za odplatom (vo filme *Louise-Michel*).

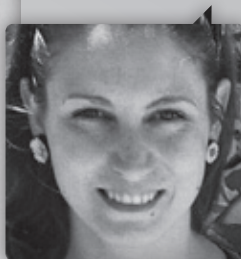
Do pozornosti by som určite dala snímku *Cleo od piatej do siedmej*. Je to takmer dvojhodinová prechádzka Parížom pod taktovkou výraznej režisérskych osobnosti Agnès Varda v duchu cinéma-vérité.

Závan chladu vženie do kina nezabudnuteľný *Stalker* Andreja Tarkovského, s ktorým prejdete tajomnou zónou, ako aj *Antikrist* Larsa von Triera, odhaľujúci skryté tváre zla.

Kino Lumière nezabúda ani na tých, ktorým sa leto nespája len s cestovaním a voľným časom. Každodennú pracovnú rutinu ozvláštni zábava na dánsky spôsob z kancelárskeho prostredia a s neustále sa opakujúcou otázkou: Kto je tu riaditeľ? (tak znie aj názov filmu L. von Triera).

Ak vám osobné, pracovné, finančné alebo akékoľvek iné podmienky nedovoľujú zbierať zážitky na cestách či výletoch, vyďte sa do Kina Lumière, kde na vás čakajú zážitky každý deň. ▀

odporúča
filmová publicistka
Zuzana Štefunková

Ja milujem, ty miluješ • archív SFÚ

KINO
LUMIÈRE

KINO
SLOVENSKEHO
FILMOVÉHO
ÚSTAVU

ŠPITÁLSKA UL. 4
BRATISLAVA

STALO SA ZA 30 DNÍ

► Podľa vzoru zo zahraničia vznikol v Bratislave nový projekt Unique Cinema. Ide o tajné premietanie, keď prihlásení diváci nevedia, aký film uvidia, a kde sa uskutoční projekcia. Od organizátora však dostanú indície. Prvé premietanie sa konalo 5. júna v Múzejno-dokumentáčnom centre v Bratislave.

► Slovenská filmová a televízna akadémia zverejnila v prvej polovici júna slovenských kandidátov na Európsku filmovú cenu 2015. Členovia akadémie vybrali spomedzi piatich dlhometrážnych hraných snímok, ktoré mali premiéru po 1. júli 2014 (*V tichu*, *Deti*, *Láska na vlásku*, *Rukojemník* a *Sedem zhravených bratov*), a spomedzi siedmich dokumentárnych filmov s minimálnou dĺžkou 70 minút (*38*, *Comeback*, *Vlna vs. breh*, *Salto mortale*, *Návrat do horiaceho domu*, *Tak ďaleko, tak blízko* a *Milan Čorba*). Z hraných filmov napokon akadémici navrhli na Európsku filmovú cenu titul *Deti* a z dokumentárnych *Tak ďaleko, tak blízko*, oba v réžii Jara Vojteka. Hlasovania sa zúčastnilo len 47 percent členov SFTA, výsledky však potvrdilo prezídium akadémie.

► Film *Koza* (r. I. Ostrochovský) získal na brazílskom festivale Olhar de Cinema, ktorý sa konal od 10. do 18. júna v meste Curitiba, cenu za najlepší film a cenu kritikov Abraccine.

► Na 10. ročníku festivalu Animofest Bratislava, ktorý sa konal 11. júna, vyhral prvé miesto film *Tma je nedostatok svetla* (r. A. Kordoš).

► Vo štvrtok 11. júna otvorili v nákupno-zábavnom centre Bory Mall v Bratislave moderné 12-sálové multikino Cinemax, ktorého súčasťou je aj jediná IMAX sála na Slovensku. Jej kapacita je 476 sedadiel. Vybrané sály multikina sú vybavené zvukovým systémom Dolby Atmos, technológiou pohyblivých sedadiel D-Box či 4K projektormi.

► Snímka *Fongopolis* (r. J. Kozuch) získala na 8. festivale krátkych ženských filmov A Corto di Donne, ktorý sa konal od 18. do 21. júna v talianskom meste Pozzuoli, cenu za najlepší krátky animovaný film.

► V piatok 19. júna zavítal do Kina Lumière anglický režisér Peter Strickland, ktorý osobne uviedol svoj film *Motýle*. Pred ním sa premietal titul *Morgiana* (r. J. Herz), ktorý Stricklanda inšpiroval.

► ZS

NAJPREDÁVANEJŠIE PUBLIKÁCIE A DVD NOSIČE V PREDAJNI SFÚ ► JÚN 2015

► PUBLIKÁCIE

1. Eduard Grečner: *Film ako voľný verš* (SFÚ, Bratislava)
2. František Gyárfáš a Juraj Malíček: *Naše filmové storočie* (SFÚ, Bratislava)
3. Eva Filová: *Eros, sexus, gender v slovenskom filme* (SFÚ, Bratislava)

► AUDIOVIZUÁLNE NOSIČE

1. DVD *3x Dušan Hanák* (SFÚ, Bratislava)
2. DVD *Obrázky starého sveta* (SFÚ, Bratislava)
3. DVD *Zlatá kolekcia slovenských rozprávok* (SFÚ v spolupráci s denníkom SME, Bratislava)

Predajňa SFÚ Klapka.sk (Grösslingová 43) a Kino Lumière ponúkajú v júli a auguste tieto akcie:

1. Ak si kúpite letné dvojčíslo Film.sk, dostanete k nemu DVD s filmom *Pieseň o sivom holubovi* (r. S. Barabáš).
2. V letných mesiacoch platí akciová cena na DVD s rozprávkou *Mahuliena zlatá panna* (r. M. Luther). V ponuke je za 2 eurá.
3. Za akciovú cenu 4 eurá si môžete kúpiť knihu *Herec Ivan Palúch*, ktorú vydal Slovenský filmový ústav.

NAJNAVŠTEVOVANEJŠIE FILMY V KINE LUMIÈRE ► MÁJ 2015

1. *Divoké historky* (r. Damián Szifron, Argentína/Španielsko, 2014, ASFK)
2. *Suri* (r. Pavol Barabáš, Slovensko, 2015, ASFK)
3. *Proti prírode* (r. Ole Giæver, Nórsko, 2014, ASFK)
4. *Pieseň mora* (r. Tomm Moore, Írsko, 2014, ASFK)
5. *Motýle* (r. Peter Strickland, Veľká Británia, 2014, ASFK)

Filmové čítanie

Na trenčianskom festivale Bažant Pohoda budú 10. júla diskutovať o filme autori publikácie **Naše filmové storočie**, ktorú vlani v decembri vydal Slovenský filmový ústav. Knihu napísala dvojica kinofilov František Gyárfáš a Juraj Malíček, ktorí reflektujú stovku filmov z dejín kinematografie. A je to veľmi rozmanitá zostava titulov, sami si vyberali tie, ku ktorým sa chcú vyjadriť. Dva z nich obsahuje nasledujúca ukážka.

František Gyárfáš, Juraj Malíček

Naše filmové storočie

Stratené v preklade / Lost in Translation (Sofia Coppolová, 2003)

F. Gyárfáš: Pokiaľ by išlo o metaforu, film *Stratené v preklade* ju s ľahkosťou podsunie aj tupohlavcovi tvrdohlavému. Dnešné Japonsko je supermoderná, high-tech krajina, navonok akýsi klon Ameriky. Symboły sú rovnaké, dokonca karaoke sa spieva na americké hity. A predsa čosi nesedí. Stráca sa to v preklade. Japonci sú naším zrkadlom, ale nerozumíme im. Nerozumejú nám.

Toto vzájomné nerozumenie si je očividnejšie, ak rozprávame spoločným jazykom, nosíme rovnaké šaty a pijeme tú istú whisky. Keby oni rozprávali iba po japonsky, nosili kimono a zaoberali sa čímisi nepochopiteľným, nikto by neuvažoval o porozumení. Snažili by sme sa dekódovať, analyzovať, skúmať. Hľadali by sme oporné body, testovali, či vôbec chápeme zmysel ich činnosti, ich motívy a ciele. V cudzom sa nehladá porozumenie, ale pochopenie. Exotické je farebná škvrna.

Film *Stratené v preklade* nás dlho necháva v ilúzii, že mu ide práve o túto metaforu. Je to prvoplánové, ale neodolateľne smiešne. Muži vo výťahu sú rovnakí, iba zmenšení. Sprcha je pre hobitov. Japonský režisér emocionálne vysvetľuje pokyny aspoň dvadsiatimi vetami, ale preklad znie: *Máte sa otočiť a dívať do kamery!* Japonská prostitútko predstiera emócie s absurdnou dikciou. Stroj na behanie s japonským ovládaním uteká ako splašený kôň. Fotograf si želá: *Mór rožr mór*. Sú smiešni, pretože komolia naše kódy.

Avšak *Stratené v preklade* nie je film o nich. Sú len kulisou, v ktorej môžeme vidieť lepšie seba.

Charlotte a Bob majú čosi spoločné. Nemôžu v Tokiu spať. Cez deň majú noc a v noci deň. Unavení nevyspatosťou sa potácajú na pokraji zúfalstva. Nech už je ich život akýkoľvek, otočení hore nohami ho vidia bolestne vykrivený.

Bob je päťdesiatnik, filmový herec. Pred dvadsiatimi rokmi bol hviezda, krotiteľ duchov. Poznalo ho každé dieťa. Z takej slávy sa nedá celkom vyvliect. Je jej ešte dosť, aby mu Japonci zaplatili dva milióny dolárov za reklamu na whisky. Bob sa vidí na gigantických plagátoch s whisky v rukách a vraví si: *Mal by som radšej hrať divadlo*. Jeho život je otočený k minulej sláve a on sa na nostalgii necíti dosť starý. Charlotte je čerstvo vydatá dvadsiatnička. Nedávno skončila univerzitu. Filozofiu, ako keby to bolo nejaké vzdelanie. Nevie presne, čo by chcela so svojím životom podniknúť. Manžel je fotograf: mladý, dynamický, šarmantný. Možno mu zanedlho začne rodiť deti. Možno skúsi písať. Alebo niečo celkom iné. Nič ju nenúti odpovedať rýchlo. Zatiaľ napriek manželovej nevoľi fajčí a rozhliada sa.

Na začiatku filmu volá Charlotte domov, asi matke. Má plač na krajíčku. Na otázku, ako sa má, odpovedá americky: *Je to tu super. Skutočne úžasné*. A potom dodá: *Koho som si to vzala?* V tej vete sa

Japonsko rozplynie ako realita v Matrice. Zrazu ide o život, a nie o zábavný cestopis.

Charlotte a Bob sa túžia vrátiť domov. Do normálneho života, kde je stále čo robiť, prinajmenšom poriadok v zásuvkách. A nie zabíjať nespavosť v hotelovej lobby, v ktorej tikajú všetky hodiny sveta a iba alkohol prináša odkladný účinok pred prázdnotou.

Všimnú si jeden druhého, ale nebalia sa. Môžeme si domýšľať, prečo. Obaja žijú v podstate v šťastných manželstvách, on pridlho a ona ešte prikrátke. Predstava, že by mali kvôli niekomu druhému opustiť svojich partnerov, im obom pripadá tak absurdne, že ju ani nezačínajú.

Napriek tomu si od prvej chvíľe rozumejú. Nemusia sa učiť spoločnú reč. Nepotrebujú hrať hry, vymieňať si bonmoty, riešiť priority. Medzi nimi dvoma sa žiadna veta nestratí v preklade.

Pritom k sebe nie sú mimoriadne milí ani ohtladuplní. *Asi máte krízu stredného veku. Už ste si kúpili porsche? – Čo ste študovali? – Filozofiu. – S tým sa dajú zarobiť pekné peniaze*. Aj keď to nedávajú znať, medzi nimi sa rodí zázrak. Tešia sa z neho. Obávajú sa iba, aby ho nepokazili. Gestom. Naliehavosťou. Žiadostivosťou.

Všetci túžime, aby sa nám to v živote podarilo. Aby sme mali priateľov a priateľky, s ktorými si rozumieme. S ktorými môžeme, ale nemusíme spávať, s ktorými však vieme, na čom sme. Pretože vtedy je možné dôjsť až na dno vlastných myšlienok. Formulovať, čo mám rád, čo potrebujem a čo by som rád v živote dosiahol. S každým iným používame jazyk, v ktorom sa nevieme presne vyjadriť. Naše myšlienky sa komunikáciou splošťujú na predstieranie, jednoduché akcie a prázdny small talk.

Film *Stratené v preklade* je nádherný lúboštný príbeh, ktorý nerozpráva o sexe, ale o porozumení. Ukazuje, aké krehké sú ozajstné lásky. Aké sú zodpovedné. Bob sa bez akýchkoľvek zábran vyspal s barovou speváčkou a zabudol na ňu ešte skôr, ako sa vedľa nej ráno zobudil. Charlotty sa dotkol jediný raz. Aj to ho páli ako horúci piesok a do smrti na to nezabudne. Ale nesiahol po nej. Pretože by pri tom musel zostať. Alebo začať klamať.

Stratené v preklade je metafora, ale úplne iná, ako sa nám spočiatku zdalo. Nehovorí o vzdialených krajinách, o globalizácii, o odlišnosti. To je príliš povrchné pre Sofiu Coppolovú. Hovorí o tom, že my ľudia sme schopní, ale iba niekedy, komunikovať s inými ľuďmi priamo. Bez komunikačných nástrojov. Bez prekladu. Vtedy a iba vtedy dosahujeme ozajstné porozumenie. Sme si blízko na vzdialenosť duší.

Sofia Coppolová napísala a nakrútila jeden z najsubtilnejších filmov, aký vôbec poznám. Všetko v ňom funguje. Ľudská blízkosť aj ľudská vzdialenosť. Nedokážem si ho predstaviť bez Billa Murraya. Bez jeho nesmiernej charizmy outsidera. Inteligencie pozorovateľa. Empatie cynického a zároveň láskavého dospeláka. On tej roli musel rozumieť. Asi je múdry človek.

Ani Scarlett Johanssonovú nemôžem obísť. Film urobil hviezdu prvej veľkosti zo škaredého káčatka filmu *Prízračný svet*. Ba čo viac, urobil z nej bystrú babu. Až sekundárne sexi. Ach, aké strašné pre Hollywood.

A predsa sa film sklonil pred majestátnom Hollywoodu. Nemohol skončiť iba tak, nedopovedaný. Netvárme sa, že tým pohrdame. Že to nemáme radi. Máme. Aj my, hocako umelecky podkutí, túžime, aby svet spočinul v harmónii. Aby sa príbehy uzavreli pred tým, ako sa rozsvietia svetlá v sále.

Preto Bob zazrie ešte raz Charlottinu plávajú hlavu v dave. Dá zastaviť limuzínu, previní čast' filmového času naspäť. Vystúpi z auta a dobehne ju. Mlčky sa objímu. Chvíľu sa zdá, že sa znovu zopakuje nemožnosť slov. Potom sa skloní k jej uchu a čosi jej povie. Pobožkajú sa a on, konečne naplnený, odchádza.

To, čo si povedali, je tajomstvo. Prísľub každému z nás, že až na to príde, budeme si môcť vybrať vlastné slová. Vypovieme ich. Bude im porozumené. Bez prekladu.

J. Malíček: *Stratené v preklade* je film o tajomstve, ktoré nepotrebujeme spoznať, aby sme mu podľahli, film nie o pointe, ale o jej absencii a z americkej mainstreamovej kinematografie vlastne vyčnieva len tým, že pre tzv. náročnejšie filmy objavuje hereckého veterána Billa Murraya.

Starnúci americký herec prichádza do Japonska nakrúcať reklamu na whisky, ale vôbec sa mu to ne-

páči. Nesadol si s mestom, ani s krajinou, rád by sa dostal domov čím skôr, ale nemôže, lebo, zdá sa, Japonsko je posledná krajina, kde ho ešte pokladajú za skutočnú filmovú hviezdu. Preto zostáva dlhšie, ako pôvodne mal.

Noci, v ktorých sa nedá spať, Bob trávi v hotelovom bare, zaľudnenom podobnými existenciami – hosťami, ktorých mesto tiež neprijalo. Jednou z nich je Charlotte, rovnako stratená manželka populárneho fotografa, ktorá by pokojne mohla byť jeho dcérou. Bob a Charlotte sa nájdu, spriatelí sa a ich vzťah je pre nich vyslobodením zo šedivosti vlastných existencií, ktoré sú, ak majú v pozadí farebné, večne blikajúce, a predsa cudzie mesto, ešte zreteľnejšie.

Nevedno, aký majú on a ona problém, nevedno, či ho vôbec majú, ale tam na tom mieste, v tom čase, obaja, ak sú spolu, ožívajú.

Stratené v preklade je filozofická romantická komédia, pričom slovo filozofická znamená nie humanitný vedecký odbor, ale pocit, ktorým sa film na svojich divákoch podpisuje bez ohľadu na to, či o tom vedia, alebo je im to príjemné. A romantická je preto, že je o vzťahu, ktorý vôbec nemusí byť vášnivý, aby bol láskou, a komédia preto, že je vtipný. Nekonečne vtipný, veľmi láskavým a zároveň veľmi ironizujúcim spôsobom.

Režisérka Sofia Coppolová síce má kinematografiu priamo v génoch, ale pokiaľ by nenakrúcala nové filmy, nič by to neznamenal. Nové znamená nevidené, zaťažené inou poetikou, vzpierajúce sa recepčným modelom. Už *Smrť panien* bola taká, veľmi vtipná a smutná zároveň a, a teraz sa možno púšťam na veľmi vratkú pôdu nadinterpretácie, erotická. Nie, nikto nie je nahý, ale o tom predsa erotika nie je. Erotika je o nepokoji, o tajomstve, ktoré by sa rozplynulo v momente završenia túžby.

Stratené v preklade čítam veľmi podobne, ako nedokonané dobrodružstvo, ktoré kdesi pod povrchom ženie vpred práve oná mágia civilného erotična, zbaveného akejkoľvek vulgárnosti.

Možno je to neobyčajne nádhernou netuctovosťou krásy Scarlett Johanssonovej, ale *Stratené v preklade* by bez toho spôsobu telesnosti, ktorého zmysel je v ňom samom, určite nebolo filmom, ktorý by som pokladal nielen za vynikajúci, ale aj za mi veľmi páči.

Erotično, melanchólia a nepokoj ako dôsledok ich stretnutia, lepšie slová k *Stratenému v preklade* nenájdem. Coppolovej film je preto bravúrnny, lebo divák môže zostať celý čas vonku a ten film sa na ňom predsa len akosi podpíše.

Stratené v preklade milujú aj ľudia, ktorí kúzlu kinematografie nikdy neprepadli a s filmom nijako neobcujú. Hráči videohier a fanúšikovia všetkého japonského, pre nich je ten film obrazom toho, čo ich nadchýna – krajiny, ktorej nemožno porozumieť, a bizarných kratochvíľ v blíkajúcich herniach. To, čo nám je ilustrujúcim pozadím, pre nich je ťažiskom, ale Bobov a Charlottin príbeh akosi rezonuje aj v nich. Nevedia najst slová a mrzí ich, že Bob a Charlotte sa vo finále nepobozkajú vášnivým bozkom milencov, ale páči sa im aj tak. Len by sa im páčil viac.

Bez ohľadu na interpretácie a nadinterpretácie, ktorými možno *Stratené v preklade* zaťažiť, faktom zostáva Coppolovej zreteľné režisérske majstrovstvo v kompozícii záberov – tam kde obraz je centrom a dialóg len jeho kulisou a predovšetkým v rytme rozprávania, ktoré síce nadchne meditatívnou pomalosťou, až akosi roztržitou topornosťou, ale nikdy neskĺzava do samoúčelnej nudy.

No a potom je tu Bill Murray, herecký gigant, ktorému niet páru, ale keďže toho pre mňa, milovníka *Krotiteľov duchov*, nemusel nikto objavovať, rád sa slovnej konfrontácii s ním vyhnem. Videl som všetky filmy, v ktorých hral, a viem svoje.

Opäť je to ale Coppolovej triumf, že ten obrovský potenciál uvidela a napísala film Murrayovi priamo na telo. Vzniklo tak veľké filmové umelecké dielo, navyše živé, zbavené akademizmu, a to sa cení najviac.

Kapitán Dabač (Paľo Bielik, 1959)

J. Malíček: John McClane, Harry Callahan, John Rambo, Martin Riggs, Vlado Dabač, hrdinovia v existenciálnej situácii, prví štyria ikony akčného filmu, ten piaty tiež, len sa o ňom takto nezvykne uvažovať. Samorasti, silné individua neakceptujúce authority, muži, ktorí majú problém zaradiť sa a nevyčnievať. Slovenská kinematografia nemá takých hrdinov veľa, asi sa nehodia do jej „umeleckého“ profilu. Škoda, ale s tým ja asi nič nespravím.

Od malého malička, od detstva, odvtedy, keď som sa s *Dabačom* stretol po prvýkrát, mám najradšej tie filmy, v ktorých sa prostredníctvom hlavného hrdinu dostanem „dnu“ a spolu s ním prežijem jeho príbeh. Určite to nie je *Dabačova* zásluha, on je len jedným z mnohých, ale práve on najlepšie ilustruje, prečo ani jeden slovenský film z čias Československa nemám radšej. Niet v nich akčného hrdinu – hrdinu Dabačovho formátu, a tak ich nemám s kým prežívať.

Vždy sa stotožňujem, niekedy menej, niekedy viac, niekedy sa jednoducho nedá, ale skúšam to vždy. Dívam sa na filmy aj preto, aby som s ich hrdinami, na ich mieste, cez nich, s nimi prežil čosi špeciálne. Dobrodružstvo. Nikdy som z toho nevyrástol a už nevyrastiem.

Vlado Dabač, dôstojník slovenskej armády, pristihne svoju manželku pri čomsi, azda pri nevere, to mu zlomí srdce a otrasie jeho svetom, a preto začne piť. Pije na východnom fronte, pije a neposlúcha rozkazy. Je mužom cti, silnou individualitou s vlastným morálnym kódexom, ktorý mu bráni páchať neprávosť. Na civiloch, na nevinných obetiach, len preto, že ho politika postavila na nesprávnu stranu frontu. Nacisti sú mu cudzí, ale komunisti vlastne tiež, v jednej z kľúčových scén filmu rieši vieru v boha a komunizmus s ruským mužikom a nenechá sa presvedčiť, zostáva sám. Je vojak, chce bojovať, keď vypukne Povstanie, neváha ani chvíľu, ujde z väzenia, vezme svojich mužov a vracia sa domov. Bojuje vopred prehraný boj, svojhlavo, neuvážene, hrdinsky, aj preto zlyhá ako veliteľ a asi aj ako človek. Pri potlačení Povstania prichádza o oboch bratov, ženie ich do nezmyselného útoku, obaja padnú, on prežije. Nesmúti, nenarieka nad ich stratou, len ďalej hľadá svoju smrť. Hneď ako sa vylieči zo zranení, vrhá sa opäť do boja. Nie bok po boku s partizánmi, ale sám za seba. Zmieruje sa s manželkou, mstí sa, bojuje, umiera. Sám.

Vidíme jeho zlyhania, je ich viac ako vrcholov, často sa správa ako ohrdnuté decko, pokúša osud, riskuje, vystavuje nebezpečenstvu nielen seba, ale aj svojich druhov, pre stratenú lásku sa správa ako samovražedný idiot, napriek tomu sa ho jeho divák nezriekne a nezavrhuje ho. Len si s pocitom zadosťučinenia vydýchne, keď dostane po papuli.

Vlado Dabač je rovný chlap, najdrsnejší, akého slovenská kinematografia zrodila, mnoho vecí v tom filme zostarło, ale herecký výkon Ladislava Chudíka nie. Pritom ide o jednu z jeho prvých hlavných úloh, netrúfam si napísať, že najväčšiu, faktom ale je, že ak o Chudíkovi uvažujem ako o hercovi, vždy si spomeniem na *Dabača*. Celkom ignorantsky pripúšťam, že o Chudíkových hereckých výkonoch v iných dielach som nikdy ani príliš neuvažoval, ale to je teraz celkom jedno, lebo *Dabač* by stačil, aj keby Chudík už v ničom inom nehral.

Miera uveriteľnosti, psychologická hĺbka, absencia akejsi hereckej poistky, ktorá by mu zabraňovala neísť naplno a svojím spôsobom neprehrávať ani v menej vypätých scénach, je neuveriteľná. Fantastická je scéna, v ktorej by bez váhania zaútočil na nemeckú hliadku, absolútne sa nestarajúc o rodinu, ktorá ho prichýlila ako zraneného a u ktorej sa vyliečil. A potom, že akční hrdinovia nevedia hrať. Dabačovi a Johnovi McClaneovi by to do očí nikto nepovedal.

Ďalšou vecou, nad ktorou pri *Kapitánovi Dabačovi* zostáva rozum stáť, je skutočnosť, že pokiaľ viem, film sa nikdy nestretol s komunistickou cenzúrou. Súdruhovia asi naozaj neboli najbystrejší, inak si nedokážem vysvetliť, ako sa mohlo stať, že film, ktorý je pomníkom individualizmu a nespútanej sily jednotlivca, sa nikdy neocitol na indexe zakázaných diel. *Kapitán Dabač* mal pri tom všetkom byť agitkou, veľkofilmom nakrúteným k 15. výročiu Slovenského národného povstania, a jediný, čo sa v ňom oslavuje, je veľkosť (a malosť) jediného človeka.

Neuveriteľné, ale ja sa aspoň môžem tešiť, že slovenská kinematografia má aspoň jeden čistý žánrový film. Akčný!

F. Gyárfáš: Keď jedna pravda porazí ostatné pravdy v boji o pravdu, umenie skapína. Dvadsať storočie je posiate mršinami umenia. Napriek tomu nie sme my, ani naše umenie trvalo porazení. Dejiny nami môžu kmásať, dušu z nás vytriasať, stláčať do kľaku, zabiť alebo donútiť pritisnúť peru k ruke vraha. Často to aj robia. Ale nezabránia nám myslieť na odplutie.

Keby svet fungoval podľa víťazných právd, dávno by sme vyhynuli. Pravdy sú nemotorné, nepredvídajú zmenu; dokonca ju nemôžu dopustiť. My však vstupujeme do rieky času a v nej je každá ryba iná.

Slovenská povaha bola vystavená v 20. storočí veľkým skúškam. Najprv si Slováci vyberali, či chcú byť viac Čechmi alebo Maďarmi. Rozhodnutie nebolo jednomyseľné. Neskôr, v omamnej puberte, si už chceli vládnuť sami; z nechuti byť gniavení silnejším gniavili slabších. Zhnusilo sa im to v predvečer pokánia a povstali: v historickej chvíli pozdvihli zbrane proti vlastnej vláde. V následnom boji prehrali s presilou čestne; ešte nemysliac na to, že aj veľkosť tejto chvíle bude podliehať znárodneniu.

Dabač je chlap. Je vojak, nerieši rozkazy. Bojuje na východnom fronte za nemeckú vec, hoci bez nadšenia. Nevidí súvis medzi obranou vlasti a vzdialenou vojnou. Aj tak v nej iba prismsrdajú cudzím, ktorí ju vedú z nadradenosti – aj nad Slováckmi. S Ukrajincom si vypije, s Nemcom sa dá len pobiť.

Po zranení sa nečakane vráti domov a v byte nájde manželku s milencom. Mal by ich zabiť, ale strelí iba do svadobnej fotky. Je nešťastný, ale nie je vrah. Odvtedy pije. Možno pil aj predtým, ale teraz pije trúchľivo. Svet sa mu zauzľil a on nie je Alexander.

Vracia sa na ukrajinský front. Keď príde na masaker dedinčanov, Dabač sa postaví na ich stranu. Vzoprie sa a je odsúdený na smrť. Zachráni ho jeho vojaci. Strih a je doma. Ukrývajúci sa dezertér.

Jeho situácia je zložitá. Privrzli ho dejiny. Štát, ktorého dôstojníkom sa cítil byť, ho odsúdil na smrť za niečo, čo on nepovažuje za vinu. Na druhej strane sú partizáni. Darmo mu môžu byť sympatickí, majú cudzie velenie a ciele, protiviace sa jeho prísaha. Sú predsunutou hliadkou nepriateľa, s ktorým v mene svojej krajiny bojoval. On síce má spor s vlastnou vládou, ale prestúpiť k nim by považoval za zradu.

Až Povstanie ho oslobodzuje od tejto schizofrénie. Znovu je dôstojníkom svojej armády. Boj prestal byť vzburou či dezerciou. V Dabačovi sa však čosi zmenilo. Rozkazy prebija tvrdohlavým hrdinstvom. Už ho nič neohne. Bud' zvíťazí, alebo znovu skončí pod šibenicou.

Povstanie je porazené. Dabač takmer umrie, ale ľudia ho zachráni. K partizánom sa nepridá. Ostáva sám so svojím individuálnym bojom. Chlap až do úplného konca.

Keď sa skončila vojna, dejiny rozkmásali Slovenské národné povstanie na zdrapy najrôznejších mýtov. Každý si ho chcel privlastniť a každý sa ho trochu bál. Viacerých jeho hrdinov čakali súdy, popravy, či hnili v krimináli. Pre Dabača tam už nebolo miesto. Tento jedinečný, opitý, pevný, zúrivý a možno nie príliš bystrý chlap, ktorý nezabil svoju nevernú ženu, ani ju neprestal milovať, ktorý sa vzbúril, ale neprebehol, ktorý bojoval sám a nepridal sa k partizánom, tento chlap bol najväčší a najodvážnejší výtvar režiséra, ktorého podozrievam, že bol podobným chlapom. Predstavujem si ho, Paľa Bielika, ako sedí s Mňáčkom či s Mináčkom v Kryme a pri nekonečnom poldecáku trieska do poliateho stola svoje Neustúpim. Je úžasné, že to v tomto filme dokázal. Moja generácia v sedemdesiatych rokoch už podobné nezažila.

Film sa z dnešného pohľadu brodí v polopravdách. Jasnou štylizáciou dobrých a zlých platí daň dobovej cenzúre. Fakty sú papierové. Ale Bielik vedel, že táto daň mu za to stojí.

Vo filme *Kapitán Dabač* ide o chlapa – draka, ktorý sa vracia. Chlapa, ktorý po slovensky pije, po slovensky nerozmýšľa, koná v afekte, bez ohľadu na dôsledky. Chlapa, ktorý možno nedokáže chápať širšie súvislosti, ale nikto mu nezavesí na nos somariny. Dabač je pánom svojho teritória, aj keď pri jeho obrane musí zomrieť. Je Bielikova vzbura voči uzurpácii krajiny a pravdy. Nemali sme väčšiu. Je úžasné, že si pre Dabača vybral herca, ktorý je morálnou autoritou dodnes. ▲

OBSAHUJE BOOKLET
S INFORMÁCIAMI O FILME
A JEHO TVORCOCH.

VYDANIE BLU-RAY FINANČNE PODPORIL

WWW.KLAPKA.SK

KALENDÁRIUM

▶ **PREMIÉRY**

DISTRIBÚCIA

ROZHOVOR

PUBLIKÁCIE

▶ **TÉMA**

FILMOVÉ NOVINKY

FESTIVALY

▶ **RECENZIA**

PROFIL

OHLASY

REBRÍČKY

A JUBILEÁ

PREDAJ MESAČNÍKA FILM.SK: KŤIKŤUPEČYVŤA A MŤE PREDAJNE / BRATISLAVA ▶ Klappa.sk – predajňa SFU (Grosslingová 4,3) ▶ Artforum (Kozia 20)
▶ Ex Libris (Nám. Ľ. Štúra 4) ▶ Hummel Music (Klobučnícka 2) ▶ Martinus (Obchodná 2,6) ▶ Prospero – predajňa DÚ (Jankovcov nám. 12)
▶ Viatnica VSMU (Svoradova 2) PEZINOK ▶ Artforum FILMOVÉ KLUBY ▶ Kino Lumiera Bratislava – kino SFU (Špitálska 4)
▶ FK – Kino Junior Levice ▶ FK – Kino Strojár Marhň ▶ FK – Kino Fontána Piešťany ▶ FK – Naoko Trnava

**SLOVENSKÝ
FILMOVÝ ÚSTAV**
SLOVAK FILM
INSTITUTE

FILM.SK JE EVIDOVANÝ MK SR POB EÚ, Č. EV 947/08

ISSN 1335-8286

07
9 771335 828003